

Ungdata 2016

Nasjonale resultater

Anders Bakken

Innhold

Sammendrag	2
Datagrunnlaget	6
Nære relasjoner	9
Foreldre	10
Venner	14
Lokalmiljøet	18
Skole og utdanning	23
Skoletrivsel	24
Lekser	28
Skulking	32
Utdanningsplaner	36
Fritidsaktiviteter	41
Organisert fritid	42
Hjemme	46
Ute med venner	50
Mediebruk	54
Helse og trivsel	59
Helse	60
Trening	64
Fysiske plager	68
Psykisk plager	72
Rusmiddelbruk	77
Tobakk	78
Alkohol	82
Hasj	86
Risikoatferd og vold	91
Kriminalitet	92
Mobbing	96
Vold	100

NOVA Rapport 8/16

© Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) 2016
NOVA – Norwegian Social Research

ISBN (trykt utgave): 978-82-7894-592-6
ISBN (elektronisk utgave): 978-82-7894-593-3
ISSN 0808-5013 (trykt)
ISSN 1893-9503 (online)

Illustrasjonsfoto: © Benjamin Ward / NOVA
Desktop: Torhild Sager
Trykk: Allkopi

Redaktør: Anders Bakken

Henvendelser vedrørende publikasjonen kan rettes til:

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, HiOA
publikasjoner@nova.hioa.no
www.hioa.no/nova

Denne rapporten refereres til som: Bakken (2016). Ungdata. Nasjonale resultater 2016, NOVA Rapport 8/16. Oslo: NOVA

Forord

Dette er den fjerde nasjonale Ungdatarapporten. Fra 2010 og fram til sommeren 2016 har 330.000 ungdommer deltatt i disse lokale ungdomsundersøkelsene som er gjennomført i 375 kommuner og åtte fylkeskommuner over hele landet. Målet med den nasjonale rapporten er å gi en bred og oppdatert oversikt over noen hovedresultater fra Ungdata. I rapporten har vi valgt ut 21 temaer, og hvert tema er viet fire sider.

Årets rapport gir et nasjonalt oversiktsbilde samlet for perioden 2014–16, og viser tall for gutter og jenter på ungdomstrinnet og i videregående. Siden Ungdata nå har pågått i sju år, kan Ungdata også si noe om trender og utviklingstrekk, og vi har derfor valgt å legge vekt på figurer som kan si noe om dette. I årets rapport har vi i tillegg valgt å fokusere nærmere på mobbing, og i rapporten viser vi hvordan ungdom som blir mobbet, men også hvordan ungdom som mobber andre, har det på de utvalgte områdene som rapporten tar for seg.

Som et viktig supplement til denne rapporten, lanseres nye nettsider for Ungdata i august 2016 (www.ungdata.no). På nettsidene vil man kunne finne lokale tall for alle kommunene som har deltatt i Ungdata. Disse presenteres derfor ikke lenger i den nasjonale rapporten.

Ungdata er lokale ungdomsundersøkelser der ungdom over hele landet svarer på spørsmål om ulike sider ved deres liv og livssituasjon. Undersøkelsene gjennomføres elektronisk i skoletiden og er rettet mot elever i ungdomsskolen og videregående opplæring. Siden 2010 har Ungdata vært et tilbud til alle kommuner og fylkeskommuner i Norge, og er gratis for kommunene å ta i bruk. Ungdata skal primært gi en oversikt over den lokale oppvekstsituasjonen. Resultatene brukes nå av svært mange kommuner som kunnskapsgrunnlag i lokalt forebyggende ungdomsarbeid og i arbeidet med å bedre unges folkehelsesituasjon.

Ungdata er et samarbeid mellom de syv regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus) og Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved Høgskolen i Oslo og Akershus. NOVA har ansvaret for et nasjonalt sekretariat som koordinerer og administrerer undersøkelsene, og KoRus står for den praktiske gjennomføringen i kommunene og formidling av lokale resultater. Vi vil gjerne få takke alle våre samarbeidspartnere på kompetansesentrene, kontaktpersoner i kommunene/fylkeskommunene, lærere og skoleledere for en god jobb i forbindelse med undersøkelsene. Også ungdommene som deltar i undersøkelsene, er vi skyldig en stor takk. En takk går også til Helsedirektoratet som finansierer en stor del av kostnadene ved Ungdata.

Rapporten er redigert av Anders Bakken, og er basert på bidrag fra Patrick Lie Andersen, Silje Hartberg, Lars Roar Frøyland, Ørnulf Seippel, Mira Aaboen Sletten og Tormod Øia. Torhild Sager ved NOVA har stått for den grafiske redigeringen av rapporten.

Oslo, juli 2016

Anders Bakken
leder for Ungdatasenteret
Seksjon for ungdomsforskning
NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus

Sammen drag

Rapporten er en oppdatering av de nasjonale Ungdataberapportene som er utgitt årlig siden 2013. Det primære siktemålet er å gi et bredt bilde av hvordan norske elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring har det på ulike områder og hvor mange som driver med forskjellige typer aktiviteter. De fleste analysene baserer seg på ungdomsundersøkelser gjennomført i 2014, 2015 og 2016, der til sammen nær 190.000 ungdommer i alderen 13 til 19 år deltok.

Rapporten er organisert rundt 21 temaer, og hvert tema er viet fire sider. Innen hvert tema studerer vi forskjeller og likheter mellom gutter og jenter og ungdom på ulike klassetrinn i ungdomsskolen og videregående. For de tema der det finnes data tilbake i tid, analyserer vi om det har vært noen endringer siden ungdomsundersøkelsene startet på begynnelsen av 2010-tallet. Mobbing blant barn og unge er viet mye oppmerksomhet de senere årene, og vi har derfor, i tillegg til å studere utvikling over tid, valgt å fokusere særskilt på denne tematikken i årets rapport.

I all hovedsak bekrefter analysene det bildet som Ungdata allerede har gitt av norsk ungdom. Dagens tenåringer framstår som en veltilpasset, aktiv og hjemmekjær ungdomsgenerasjon, men der mange også opplever en del bekymringer og stress i hverdagen. Rapporten dokumenterer også noen viktige utviklingstrekk. Båndene mellom ungdom og foreldre er blitt ytterligere forsterket de senere årene, og den skikkeligheten vi har sett prege ungdomsgenerasjonene siden årtusenskiftet fortsetter bare å øke. Samtidig er det noen negative utviklingstrekk knyttet til mindre trivsel, vennskap og ensomhet blant jenter, som det er verdt å se nærmere på.

En veltilpasset og hjemmekjær ungdomsgenerasjon

Et hovedfunn fra Ungdata er at de aller fleste norske ungdommer har det bra, og at de fleste lever aktive liv der vennskap, familieliv, skole, trening og digital fritid står sentralt i hverdagen. Resultatene fra Ungdata viser at vi har med en nokså hjemmekjær ungdomsgenerasjon å gjøre, som sammenliknet med tidligere generasjoner blir stadig skikkeligere og mer og mer veltilpasset.

At mer enn åtte av ti er godt fornøyd med foreldrene sine, viser at de aller fleste opplever foreldrene sine som viktige støttespillere i hverdagen.

Det store flertallet av unge har nære venner de kan stole på, og de fleste har et stort vennennettverk rundt seg. Et flertall er godt fornøyd med lokalmiljøet de vokser opp i, og de aller fleste opplever nærområdet som trygt å ferdes i. I tillegg trives de aller fleste på skolen, og de opplever at lærerne bryr seg om dem. Det er også positivt at de aller fleste føler at de passer inn blant elevene på skolen, og det er bare et lite mindretall som opplever å bli mobbet av jevnaldrende på skolen eller i fritida. Generelt er dagens norske tenåringer optimistiske med tanke på framtiden. To av tre tror de kommer til å ta høyere utdanning, og enda flere tror at de kommer til å få et godt og lykkelig liv.

Endringer over tid

Rapporten dokumenterer samtidig noen viktige endringer i løpet av den forholdsvis korte tiden som har gått siden ungdomsundersøkelsene har blitt brukt for å kartlegge norske ungdommers levevaner og livsvilkår. Ett av funnene er at det siden ungdomsmålingene startet på begynnelsen av 2010-tallet, er en tendens til at stadig flere elever på ungdomstrinnet opplever tettere relasjoner til foreldrene sine. Andelen som er fornøyd med foreldrene har økt noe, både blant gutter og jenter. Et enda tydeligere utviklingstrekk, er at ungdom i økende grad opplever at foreldrene har oversikt over de unges hverdag. Sammenliknet med bare noen få år tilbake er det flere unge i dag som forteller at foreldrene kjenner vennene deres, at de vet hvem de er sammen med og hvor de unge oppholder seg i fritida.

Noe av grunnen til en slik utvikling handler nok om at dagens unge har en sterkere orientering mot hjemmet som fritidsarena enn tidligere. Årets rapport viser at bare i løpet av de siste fem–seks årene er det stadig færre ungdommer som bruker kveldene på å være «ute med venner». Det er altså færre som henger rundt en bensinstasjon, en kiosk eller liknende og færre rusler rundt i butikker eller kjøpesentre for å handle eller bare titte. Andelen som er hjemme om kveldene har derimot holdt seg forholdsvis konstant på et høyt nivå, men fortsetter å øke noe.

Rapporten viser samtidig at når ungdom er hjemme, skjer det i stadig mindre grad sammen med andre ungdommer, i hvert fall fysisk. Analysene viser at det er blitt mindre vanlig at ungdom drar hjem til hverandre sammenliknet med bare

noen få år tilbake. Dette tyder på at hjemmet som arena for fysisk samvær med jevnaldrende har blitt svekket de senere årene. Trolig har dette sammenheng med nye måter som ungdom kommuniserer med hverandre på. Ungdata viser at svært mange bruker mye tid på sosiale medier, men også på nettbaserte spill, der en typisk kommuniserer med hverandre via nettet.

Stadig færre unge er fysisk sammen på fritida. Færre enn før er ute med venner om kveldene og ungdom møtes hjemme hos hverandre i mindre grad enn før.

Selv om orienteringen mot hjemmet som fritidsarena har blitt forsterket, viser årets rapport en tendens til at det i de aller siste årene har blitt flere aktive i organiserte fritidsorganisasjoner. Økningen er ikke spesielt sterk, men verdt å merke seg siden dette skjer etter en liten nedgang på starten av tiåret. Det er samtidig stadig færre unge som rapporterer at de aldri har vært med i noen organisasjoner, klubber eller lag. Dette betyr altså at flere og flere barn og unge gjennom oppveksten har deltatt i organiserte fritidsaktiviteter.

Et annet utviklingstrekk som dokumenteres i denne rapporten, er at den skikkeligheten som har preget ungdomsgenerasjonene på 2000-tallet bare fortsetter å øke. For det første er det en økt orientering mot skole og utdanning. Andelen av ungdomsskoleelevene som sikter mot høyere utdanning er blitt enda høyere enn tidligere, og det er stadig flere som bruker mye tid på lekser. På dette området har økningen vært nokså markant. I tillegg har det særlig blant jenter de aller siste årene blitt flere som opplever at det å være god på skolen gir økt status i vennemiljøet, samtidig som omfanget av skulking har gått ned.

For det andre er det færre ungdomsskoleelever som bruker tobakk og alkohol enn tidligere. At stadig færre røyker gjelder både gutter og jenter, men nedgangen har vært størst blant jentene. Det er nå rundt to prosent av elevene på ung-

domstrinnet som røyker daglig eller ukentlig. Det har også vært en nedgang i andelen som jevnlig bruker snus. Her har endringene vært størst for guttene – med en nedgang fra åtte til fem prosent på bare noen få år. Dette viser at bruken av tobakk samlet sett har gått svært mye ned blant elevene på ungdomsskolen. Det er også stadig færre som har vært beruset på alkohol og som allerede på ungdomstrinnet har etablert et fast drikkemønster. Omfanget av hasjrøyking blant elevene på ungdomstrinnet, har derimot bare gått svakt ned siden ungdatamålingene startet i 2010. Endringene er likevel så små at det er mest rimelig å konkludere med en stabil utvikling. Andelen som er blitt tilbudt hasj har heller ikke endret seg særlig de senere årene.

Også for ulike typer av det vi kan kalle for problematferd er det nedadgående trender. Selv om endringene ikke er så store som innen rusområdet, er det en tendens til at stadig færre unge begår lovbrudd, færre blir utsatt for vold og trusler og andelen som forteller at de mobber andre er nå på sitt laveste nivå siden ungdatamålingene startet på begynnelsen av 2010-tallet.

Det er også verdt å trekke fram at de fleste ungdommer opplever nærmiljøet sitt som trygt å ferdes i. Dette er et viktig funn gitt den frykten som er skapt i tilknytning til de mange terroraksjonene som har foregått de siste årene, også i Norge.

På begynnelsen av 2010-tallet viste Ungdata en liten økning over tid når det gjelder hvor mange som var optimistiske med tanke på sjansene deres på arbeidsmarkedet. De siste årene har derimot andelen gutter og jenter som *ikke* tror de vil bli arbeidsledige, sunket med fire prosentpoeng. Trolig reflekterer denne nedgangen den siste tidens endringer i arbeidsmarkedet.

Utfordringer

Selv om Ungdata viser at de aller fleste unge er godt fornøyd med egen helse, viser rapporten at det også finnes en god del ungdommer som sliter med ulike typer helseplager i hverdagen. Mange sliter med hodepine, magesvimmel og smerter i nakke, skulder, ledd og muskulatur. Andre sliter med symptomer på stress, og tenker at «alt er et slit» eller de «bekymrer seg for mye om ting». Jenter er mer utsatt for denne typen problemer enn gutter, og for jentene øker disse plagene typisk gjennom årene på ungdomstrinnet, for deretter å

flate ut fra 16–17-årsalderen. Bruken av reseptfrie medikamenter er forholdsvis høy, og i midten av tenårene er det mer enn hver fjerde jente som bruker slike medikamenter en eller flere ganger i uka.

Rapporten viser også noen utfordrende utviklingstrekk som det kan være verdt å se nærmere på. Ikke minst fordi dette er endringer som utelukkende har skjedd blant jenter. Rapporten viser blant annet en tendens til at stadig flere jenter mangler fortrolige venner, det er noen flere enn før som er plaget av ensomhet og omfanget av psykiske helseplager har økt noe. Det er også en liten nedgang over tid i andelen jenter som trives på skolen, og en økning i andelen som opplever å bli plaget, truet eller frosset ut av andre ungdommer. Det er samtidig en liten tendens de aller siste årene til at færre jenter er fornøyd med helsa si. På de fleste av disse områdene har utviklingen for guttene vært stabil, med unntak av psykiske helseplager som har gått svakt ned for guttene siden ungdomdatamålingene startet på begynnelsen av 2010-tallet.

Tydlig aldersprofil på flere områder

Resultatene fra Ungdata kan foreløpig bare si noe om utvikling over tid blant elever på ungdomstrinnet. Rapporten gir samtidig et stillbilde av hvordan gutter og jenter fra 8. trinn til VG3 har det. På mange områder er det mange likhetstrekk mellom ungdom i videregående og de yngre ungdommene. Både på ungdomstrinnet og i videregående er det store flertallet godt fornøyd med foreldrene sine, de har gode venner og trives på skolen. Samtidig ser vi tydelige tegn til at ungdom, etter hvert som de blir eldre, i økende grad orienterer seg bort fra hjemmet og bort fra de organiserte fritidsaktivitetene. De gir også uttrykk for mer misnøye med lokalmiljøet sitt. De eldste tenåringene bruker mer tid med venner utenfor hjemmet og på sosiale medier. Omfanget av data- og mobilspill synker derimot nokså mye gjennom tenårene.

Særlig store aldersforskjeller finner vi for organiserte fritidsaktiviteter, treningsvaner og rusmiddelbruk. Mens majoriteten på ungdomstrinnet er med i organiserte fritidsaktiviteter gjelder det under halvparten av elevene i videregående. Parallelt ser vi at mye av treningen flyttes i løpet av ungdomstiden fra idrettslagene til treningsstudioene og helsestudioene.

Mens omfanget av helseplager flater ut i overgangen til videregående, øker bruken av rusmidler markant. Det er for eksempel relativt uvanlig at ungdomsskoleelever har etablert alkoholvaner eller drukket seg beruset, mens det er langt flere som har erfaring med dette blant elevene på videregående. På liknende måte er hasjrøyking et marginalt fenomen blant de yngste, mens 22 prosent av guttene og 14 prosent av jentene i VG3 har prøvd hasj eller marihuana. Det er også betydelig flere på videregående som røyker sigaretter enn på ungdomstrinnet.

Mobbing

De senere årene har det vært stor oppmerksomhet om mobbing blant barn og unge. Ikke bare fordi mobbingen har så store konsekvenser for dem som blir rammet. Men også fordi det er lite som tyder på at omfanget har blitt redusert i særlig grad, og det til tross for den enorme innsatsen som samfunnet har satt inn for å begrense fenomenet. I Ungdata måles ikke mobbing direkte, men de unge blir spurt om de har blitt utsatt for fenomener som er tett forbundet med mobbing, om å bli plaget, truet eller frosset ut av andre på skolen eller i fritida. I Ungdata blir også ungdommene spurt om de selv utsetter andre for slike handlinger. Målt på denne måten er det store flertallet av ungdom ikke involvert i mobbing, verken som offer eller utøver.

7%

Sju prosent av elevene på ungdomstrinnet blir jevnlig utsatt for plaging, trusler eller utfrysing. Færre mobber andre enn før, men stadig flere jenter blir utsatt for mobbing.

På ungdomstrinnet er det likevel så mange som sju prosent som blir utsatt for slike negative handlinger fra jevnaldrende minst hver 14. dag, og mange av disse kan nok betraktes som «mobbeofre». Andelen som blir utsatt for mobbing avtar med økende alder, og på videregående er andelen som blir mobbet rundt fem prosent. Samlet er det ikke store kjønnsforskjeller, men i

midten av tenårene er jenter noe mer utsatt for mobbing enn gutter.

I Ungdata er andelen som jevnlig og systematisk mobber andre ungdommer en god del lavere enn andelen som selv blir utsatt for mobbing. Avhengig av alder gjelder dette én til to prosent av jentene, og to til fire prosent av guttene.

Siden ungdatabåringene startet har andelen jenter som er utsatt for mobbing økt fra rundt seks til åtte prosent. Blant guttene har tallene vært stabile. Det er likevel over tid stadig færre gutter som rapporterer at de selv mobber andre. Det er også en liten nedgang i omfanget av mobbere blant jenter.

Det er en tydelig sammenheng mellom det å være utsatt for mobbing og det å selv mobbe. Dette betyr at det er en gruppe som både er offer for andres mobbing og som selv plager eller utestenger andre. Samtidig er det slik at de aller fleste som blir mobbet ikke selv mobber andre.

I rapporten har vi systematisk undersøkt hvordan ungdommene som blir mobbet har det sammenliknet med de som ikke er utsatt. Bildet er svært tydelig: ungdom som blir mobbet har langt dårligere livssituasjon i ungdomstida enn de som ikke er utsatt for mobbing. Ofrene for mobbing har blant annet betydelig flere fysiske og psykiske plager enn andre, de trives dårligere på alle områder, de skulker mer, blir utsatt for mer vold, bruker mer rusmidler og er langt oftere involvert i kriminalitet sammenliknet med andre. Det er også flere av de som blir mobbet som mangler fortrolige venner og de er mindre fornøyd med foreldrene sine enn andre. De ungdommene som blir utsatt for mobbing flere ganger i uka er særlig utsatt på alle disse områdene.

Vi har også undersøkt livssituasjonen til de som utsetter andre for plaging og utestenging. Mønstrene er på de fleste områder påfallende like som for mobbeofrene. Samtidig er det mer ekstreme utslag for mobberne, i den forstand at disse skårer enda høyere på det som innen forskningen vanligvis regnes som typiske risikofaktorer for skjevutvikling i ungdomstida. Det vil si, de som mobber andre har enda høyere nivå av kriminalitet enn mobbeofrene, det er enda flere som bruker rusmidler, som skulker og som gjør lite lekser. Samtidig er mobberne langt mindre hjemmeorientert og mer orientert mot det å være ute med venner, enn de som blir utsatt for mobbing.

Resultatene understreker betydningen av mobbing i ungdomsårene. Mye av innsatsen er satt inn i barneskolen der nivået på mobbing er høyest og der en også har dokumentert de beste virkemidlene. Resultatene fra Ungdata viser at det er viktig å finne egnete grep for å redusere problemet også på ungdomstrinnet og i videregående opplæring.

Om datagrunnlaget

For å sikre at rapporten gir et representativt bilde på nasjonalt nivå, er det brukt data fra 315 lokale ungdatabåringundersøkelser som er gjennomført i 311 kommuner og fire fylkeskommuner i 2014, 2015 og 2016. Bakgrunnen for å se de tre siste årene under ett er at det fra år til år varierer hvilke kommuner som deltar, men over en treårsperiode dekker undersøkelsene det nasjonale nivået på en svært god måte. Datamaterialet er betydelig, og i denne treårsperioden deltok nær 190.000 ungdommer i Ungdata, hvorav rundt 119.000 elever på ungdomsskolen og 70.000 elever i videregående opplæring.

Tidstrendanalysene baserer seg utelukkende på elever fra 8. til 10. trinn. Grunnen er at det er kun på ungdomstrinnet Ungdata kan gi et nasjonalt representativt bilde tilbake i tid. Av samme grunn som nevnt over, har vi i analysene av utviklings- trekk slått sammen tre og tre år, også for å få fram mer robuste utviklingstrekk enn om vi skulle vise årlige resultater. I figurene i rapporten har vi av hensyn til framstillingen markert tidspunktet for hver treårsperiode med det året som er i midten av perioden. Dette betyr for eksempel at tallene som er angitt for 2015, er basert på data samlet inn i 2014, 2015 og 2016. Totalt inngår 224.000 ungdomsskoleelever i analysene av endringer over tid som omfatter perioden 2010 til 2016.

Svarprosenten i Ungdata er høy. I kommunene som har deltatt i perioden 2014 til 2016 har 82 prosent av elevene på ungdomstrinnet og 66 prosent av elevene på videregående besvart spørreskjemaet.

Nytt i årets rapport er at den inkluderer undersøkelser som er gjennomført i inneværende år. Bakgrunnen er at så å si alle de lokale ungdatabåringundersøkelsene nå gjennomføres i løpet av vårhalvåret. Dette betyr at årets tall er klare allerede midtveis i kalenderåret.

Datagrunnlaget

331.000 tenåringer har deltatt i Ungdata

Ungdata er lokale ungdomsundersøkelser der kommunene og fylkeskommunene selv bestemmer når de vil gjennomføre sin undersøkelse. Undersøkelsene gjennomføres elektronisk i skoletiden og er rettet mot elever i ungdomsskolen og videregående opplæring. Spørreskjemaet inneholder 158 spørsmål, som brukes i alle kommuner. Mange kommuner velger i tillegg å utvide undersøkelsen med valgfrie tilleggsspørsmål. De fleste ungdataundersøkelsene gjennomføres anonymt, og det er frivillig for ungdommene å delta. Både foreldre og ungdom blir i forkant informert om undersøkelsen, og ungdommene står fritt til å trekke seg fra undersøkelsen underveis. De kan også hoppe over spørsmål de ikke har lyst til å svare på.

Kommunene og fylkeskommunene forplikter seg til at data fra egen undersøkelse samles i en nasjonal database, Ungdatabasen. NOVA forvalter databasen, som ble opprettet i 2010. Fram til juni 2016 har nær 331.000 ungdommer fordelt på 375 kommuner og åtte fylkeskommuner, deltatt i Ungdata. Mange kommuner har besluttet å gjennomføre Ungdata hvert tredje år, og så langt er det flere kommuner som har gjentatt undersøkelsen en eller to ganger. Dette betyr at ungdatabasen inneholder opplysninger som gjør det mulig å undersøke endringer over tid, både på nasjonalt og mange steder lokalt nivå.

Et treårig representativt bilde

Målet med rapporten er å gi et dekkende bilde av situasjonen på landsbasis. Siden det varierer fra år til år hvilke kommuner og fylkeskommuner som deltar i Ungdata, betyr dette at landsrepresentativiteten i det årlige datagrunnlaget varierer. I løpet av en treårsperiode er antallet kommuner som har gjennomført Ungdata svært høyt. Dessuten er kommunene spredt over hele landet. Vi har derfor i denne nasjonale rapporten samlet data fra tre og tre år for å sikre at dataene reflekterer et nasjonalt nivå.

Tallgrunnlaget i denne rapporten baserer seg hovedsakelig på data fra undersøkelsene som er gjennomført i 2014, 2015 og 2016. Grunnen til at vi har tatt med 2016 i årets rapport (som publiseres i august), er at omtrent alle de lokale ungdataundersøkelsene nå gjennomføres i løpet av vårhalvåret. For 2016 betyr det at årets tall

er klare allerede midtveis i kalenderåret. I løpet av de tre årene deltok til sammen nær 190.000 ungdommer i Ungdata, hvorav rundt 119.000 i ungdomsskolen og 70.000 fra videregående. Dataene baserer seg på 315 lokale undersøkelser, gjennomført i 311 forskjellige kommuner og fire fylkeskommuner. Datamaterialet dekker de aller fleste kommunene i Norge, både små, mellomstore og store kommuner, og fra alle fylker. En oversikt over alle undersøkelsene finnes på Ungdatas nettsider (www.ungdata.no).

Siden Ungdata har eksistert siden 2010, finnes det totalt fem treårsperioder, som i denne rapporten brukes for å studere trender. For framstillingens skyld er hver treårsperiode i rapporten angitt med «midtåret». Dette betyr for eksempel at tallene for 2015 omfatter data samlet inn i årene 2014–2016. På tilsvarende måte omfatter tallene for 2011 årene 2010–2012. Hver av disse treårsperiodene inkluderer så mange ungdommer, og fra så mange kommuner spredt rundt omkring i Norge, at dataene gir et godt og dekkende nasjonalt bilde av oppvekstsituasjon for de unge innenfor hver periode. Tidstrendanalysene omfatter kun elevene på ungdomstrinnet, totalt 224.000 ungdommer.

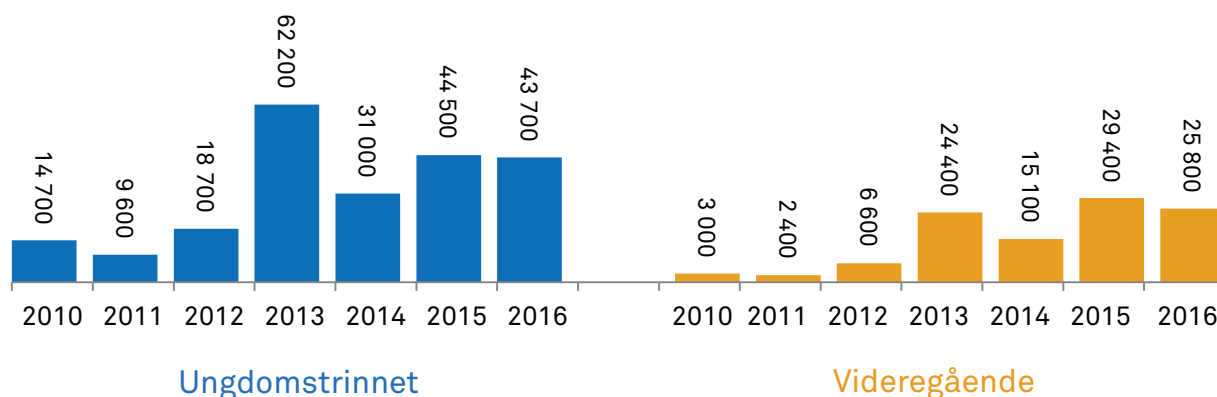
Ungdata gjennomføres på ungdomstrinnet og i videregående skole

Figuren på neste side, viser hvor mange elever på ungdomsskolen og i videregående som har deltatt i Ungdata siden 2010. I denne perioden er det langt flere ungdomsskoleelever som har deltatt. De siste årene har derimot antallet deltakere i videregående økt betydelig, og i Ungdatabasen finnes det samlet sett svar fra nærmere 107.000 elever i videregående. Bakgrunnen for denne økningen er at stadig flere fylkeskommuner, som altså er eiere av de videregående skolene, velger å gjennomføre Ungdata i sine fylker.

Både på ungdomstrinnet og på videregående er gutter og jenter jevnt fordelt, og det er om lag 50 prosent gutter og 50 prosent jenter på alle klassetrinn (med unntak av VG3 der 57 prosent av deltakerne er jenter). På ungdomstrinnet er hvert av de tre trinnene i ungdomsskolen representert med rundt 33 prosent hver. På videregående er VG1 klart overrepresentert, og VG1-elevne utgjør 55 prosent av samtlige deltakere på videregående.

Antall ungdom som har deltatt i Ungdata – 2010–2016. Ungdomstrinnet og videregående

Dette skyldes at mange av undersøkelsene på videregående kun har inkludert de yngste elevene. Men også i de undersøkelsene der en har inkludert hele videregående, er det vanligvis færre deltakere på VG2 og VG3 enn på VG1. Dette skyldes dels at det er vanskeligere å gjennomføre undersøkelsene blant de eldste (pga eksamener, mange er lærlinger etc), dels at frafallet i videregående øker ettersom ungdommene blir eldre. En må derfor være klar over at datamaterialet særlig mot slutten av videregående utgjør en selektert gruppe av ungdom.

Høy svarprosent i Ungdata

For perioden 2014–2016 er svarprosenten på ungdomstrinnet 84 prosent og 66 prosent på videregående. Svarprosenten har vært nokså konstant, eller svakt økende, siden Ungdata startet i 2010. Siden skolene og kommunene selv står for datainnsamlingen, vil svarprosenten i den enkelte undersøkelse blant annet avhenge av hvor godt man har organisert undersøkelsen lokalt. I enkelte kommuner er svarprosenten nær 100, og en god del lavere i andre. De fleste kommunene har likevel en svarprosent på ungdomstrinnet mellom 80 og 95 prosent og mellom 60 og 70 prosent på videregående.

Svarprosenten ser imidlertid ut til å ha begrenset betydning for resultatene i undersøkelsene. I et metodenotat som er publisert på Ungdatas nettsider er det blant annet dokumentert at omfanget av ulike typer ungdomsproblemer varierer nokså lite med svarprosenten i den

enkelte kommune. Notatet ligger tilgjengelig på www.ungdata.no.

At det for den enkelte ungdom er frivillig å være med i Ungdata, gjør det selvsagt vanskelig å vite eksakt hvor representative dataene er. Noen unge velger bevisst å ikke delta, mens andre var borte i perioden undersøkelsen ble gjennomført. Det er likevel vår erfaring at den viktigste grunnen til at ungdom ikke har deltatt, er at de ikke har fått tilbud om å være med.

Det er viktig å være klar over at all rapportering til Ungdata er basert på hva ungdommene selv rapporterer om. Dette er selvsagt en styrke når målet er å få en oversikt over ungdoms egen livssituasjon. Samtidig hefter det alltid en viss usikkerhet rundt slike undersøkelser, for eksempel om spørreskjemaet er utformet på en god nok måte til å fange opp det man er interessert i, eller om ungdommene svarer sannferdig på det de blir spurt om. Vår erfaring er at de aller fleste ungdommer tar Ungdata på alvor, og at undersøkelsen derfor gir et riktig bilde av situasjonen til ungdom flest. Samtidig har vi erfart at noen av ungdommene ikke tar undersøkelsen seriøst. I Ungdata har vi egne prosedyrer for å identifisere det vi antar er useriøse besvarelser. Basert på dette er vårt anslag at om lag én av hundre ungdommer besvarer undersøkelsen på en useriøs måte. Disse er tatt ut av analysene i all rapportering fra Ungdata.

For mer informasjon om disse prosedyrene og andre metoderelaterte spørsmål, vil vi henvise til Ungdatas nettsider under området «Metode og dokumentasjon».

Nære relasjoner

Foreldre

Venner

Lokalmiljø

foreldre

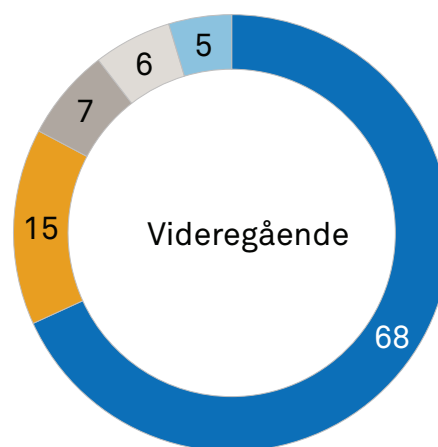
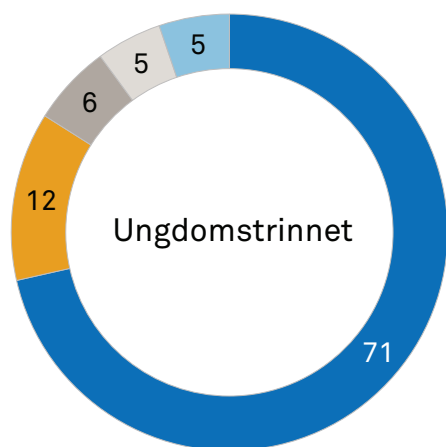
Selv om en stor del av dagens barndom og ungdomstid foregår innenfor barnehage, skole og ulike fritidsordninger, er foreldrene fremdeles de viktigste omsorgspersonene i oppveksten for de aller fleste. Foreldrenes ressurser – økonomisk, kulturelt og sosialt – danner grunnlaget for barn og unges levekår. I følge barneloven har foreldrene plikt til å sørge for økonomisk underhold og omsorg, de skal sikre en forsvarlig oppdragelse og at barnet får en utdanning.

Etter hvert som barnet blir eldre, blir barnets egne meninger og interesser viktigere. En del av det å være ung handler også om løsrivelse og det å bli en selvstendig person. I dette kan det ligge kimer til konflikter mellom unge og foreldre. Likevel vedvarer som regel den emosjonelle nærheten til foreldrene utover i ungdomstiden og for mange unge er foreldrene deres viktigste støttespillere når det oppstår problemer av ulik art.

Tre av fire barn i Norge bor sammen med begge foreldrene. Der foreldrene ikke bor sammen blir det stadig flere som deler bosted og bor delvis av tiden hos mor og delvis hos far. Blant de som bor med én av foreldrene, er det fremdeles mest vanlig å bo med mor.

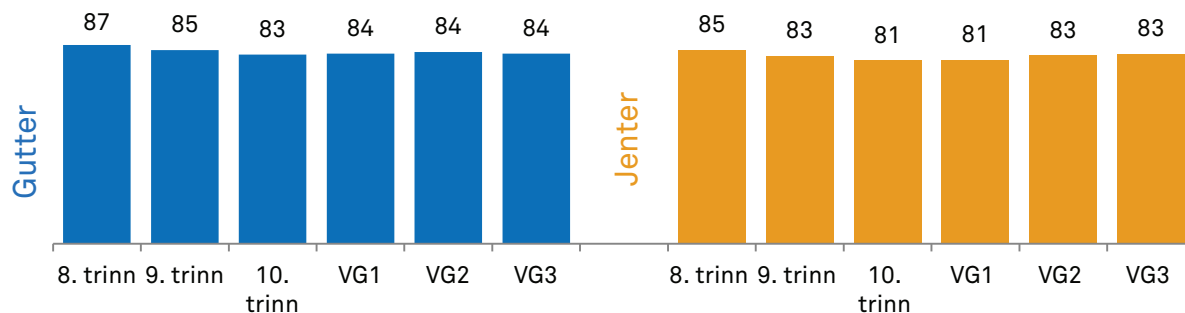
Hvordan opplever ungdom foreldrene sine?

Hvor fornøyd er du med foreldrene dine?

■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken eller ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Hvor mange som er fornøyd med foreldrene sine – etter kjønn og klassetrinn

Stadig flere foreldre har oversikt over ungdommers hverdagsliv

I Ungdata svarer det store flertallet at de er svært godt fornøyd med foreldrene sine. Dette viser at de fleste har et godt og tillitsfullt forhold til sine foreldre. Gutter og jenter er omtrent like godt fornøyd, og det er bare små variasjoner etter alder. Samtidig er det rundt ti prosent som ikke er spesielt godt fornøyd med foreldrene sine.

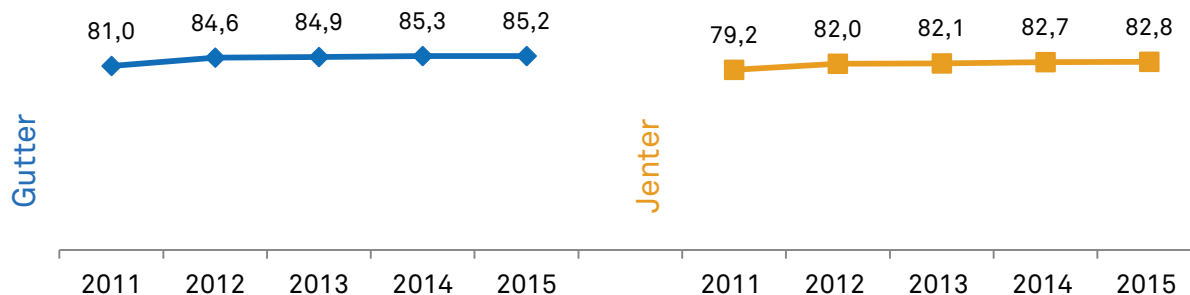
At båndene mellom dagens ungdom og foreldre er preget av tillit understrekes av at svært mange opplever at foreldrene har god oversikt over hva de gjør i fritiden og hvem de er sammen med. Jentene opplever at foreldrene har mer oversikt enn guttene, og foreldrene har mest oversikt over hva de aller yngste foretar seg.

Det er likevel et stort flertall også mot slutten av tenårene, som opplever at foreldrene har god kjennskap til vennene deres og hva de driver med på fritiden.

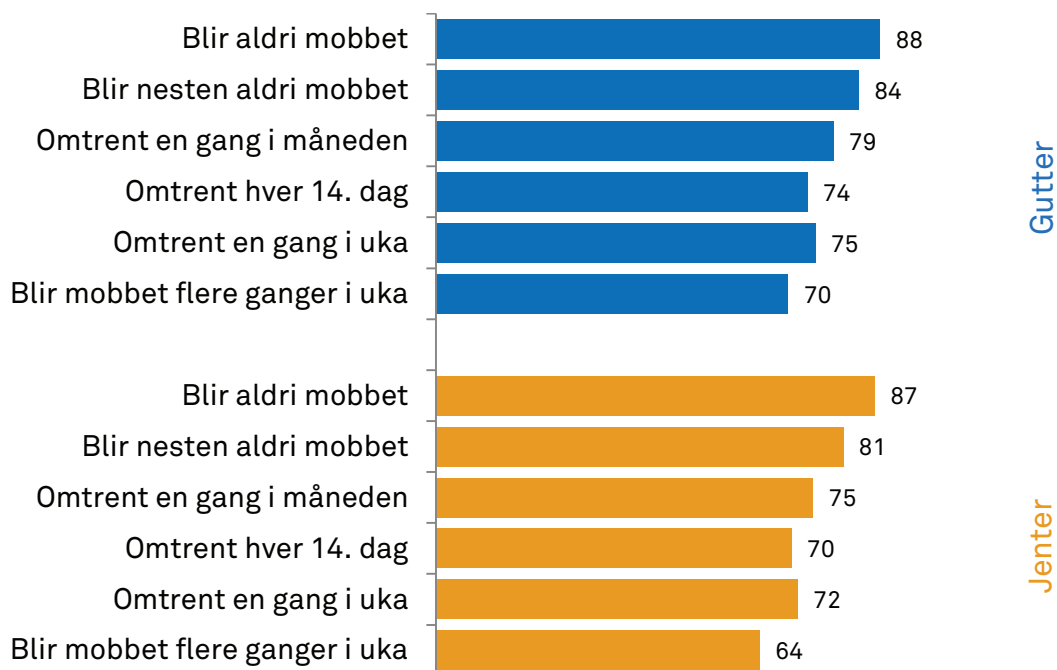
Siden 2011 er det en tendens til at stadig flere opplever at foreldrene har oversikt over de unges hverdagsliv. Andelen som er fornøyd med foreldrene er over tid svakt økende.

Ungdom som opplever å bli plaget og mobbet er mindre fornøyd med foreldrene sine enn ungdom som ikke blir mobbet. De som er aller minst fornøyd med foreldrene sine, er likevel de som selv mobber og plager andre ungdommer.

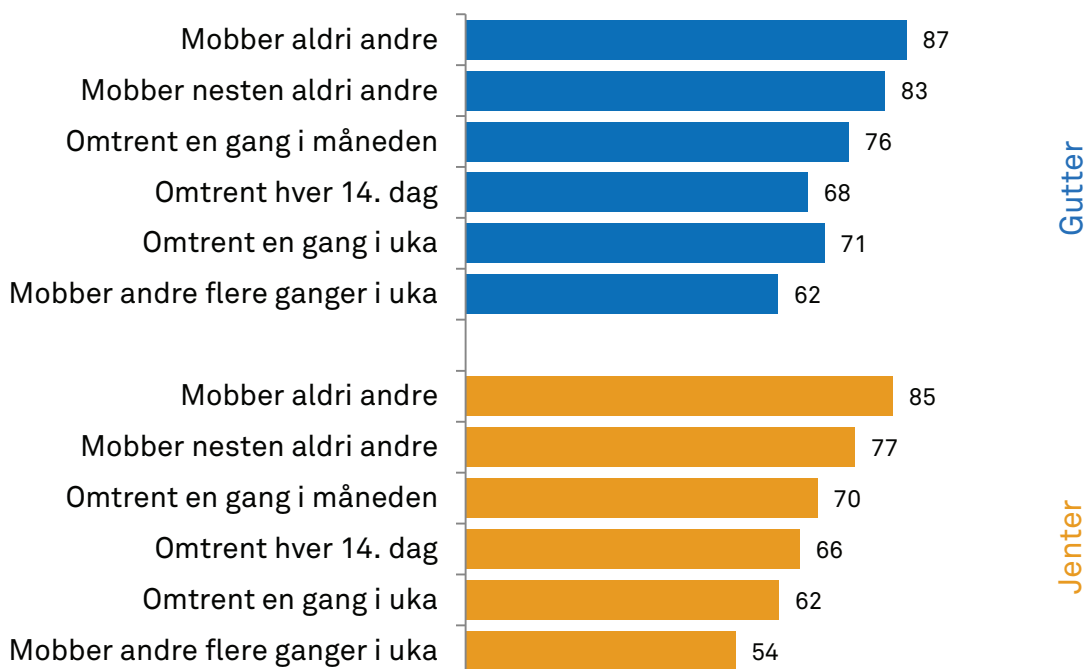
Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med foreldrene – etter kjønn og tidspunkt

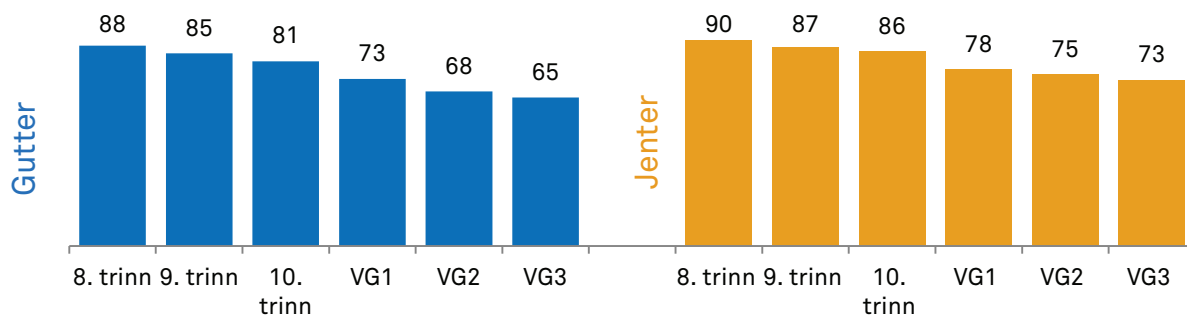
Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med foreldrene – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

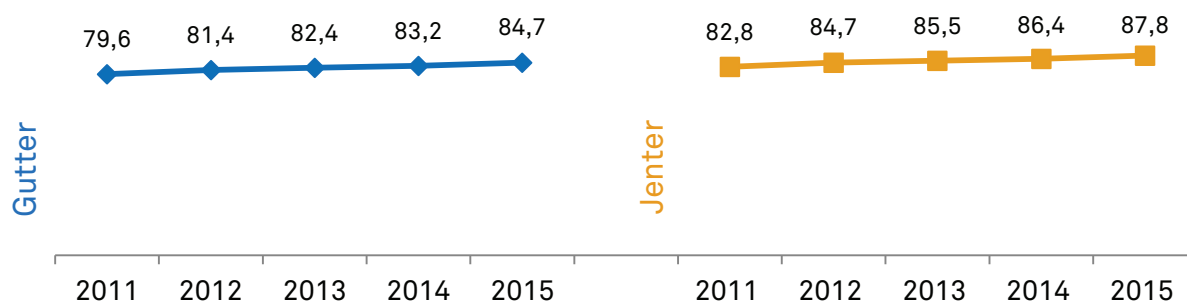
Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med foreldrene sine – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som mener at foreldrene kjenner godt til ungdommenes venner og fritid – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som mener at foreldrene kjenner godt til ungdommenes venner og fritid – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan forholdet til foreldrene blir målt i Ungdata

Det er flere spørsmål om foreldre i Ungdata. Som en hovedindikator på hvordan ungdom opplever foreldrene sine, bruker vi i denne rapporten et spørsmål der de unge blir bedt om å oppgi hvor fornøyde eller misfornøyde de er med ulike sider av livet. Ett av forholdene de skal vurdere er «foreldrene dine» – og de blir bedt om å krysse av for om de er «svært fornøyd», «litt fornøyd», «verken fornøyd eller misfornøyd», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd».

Indikatoren viser andelen som er svært eller litt fornøyd med foreldrene.

En annen indikator på forholdet til foreldrene er hvor godt ungdommene opplever at foreldrene kjenner til ungdommenes venner og hva de driver med i fritiden. I Ungdata måles dette gjennom følgende utsagn: «Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er, og hvem jeg er sammen med i fritiden», «Foreldrene mine kjenner de fleste av vennene jeg er sammen med i fritiden» og «Foreldrene mine kjenner foreldrene til vennene mine».

Indikatoren viser andelen som i «gjennomsnitt» minst mener at disse utsagnene «passer ganske godt».

venner

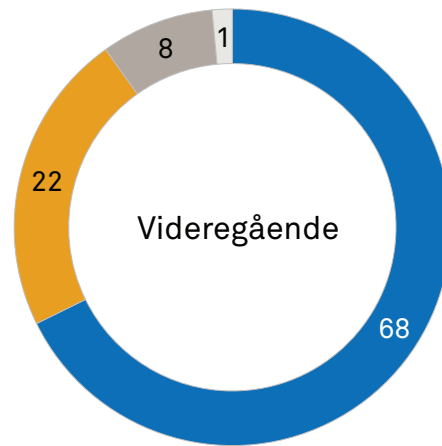
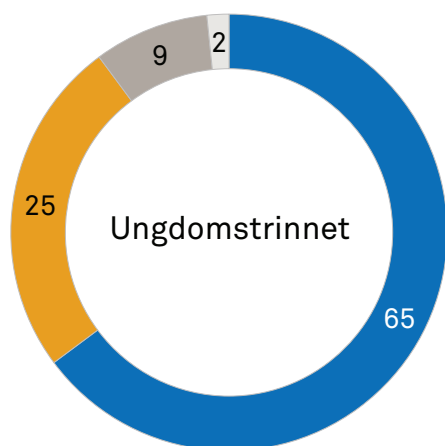
Ungdomstiden beskrives ofte som en fase i livet der de jevnaldrende er særlig viktig. Venner er for de fleste en kilde til lek, glede, støtte, samhørighet og bekreftelse. På lengre sikt har samspeillet med de jevnaldrende betydning for utvikling av selvbilde og sosial kompetanse. Mange knytter også vennskap som varer livet ut i denne perioden.

I overgangen fra barn til tenåring endrer vennene betydning. Mens leken står i sentrum blant de yngste, blir det etter hvert like betydningsfullt hvem man er sammen med som hva man gjør. Med økt bruk av sosiale medier har ungdom dessuten fått en ny arena for samhandling. Ungdom deler informasjon og opplysninger om sine liv, hva de gjør, og hvem de er sammen med, på en annen måte enn tidligere.

Hvilken rolle de jevnaldrende vennene spiller i hver enkelt ungdoms liv varierer. Mens noen trives godt med én eller to venner, er andre opptatt av å ha en stor vennegjeng og flest mulig «likes» på Facebook. For mange vil kvaliteten på vennskapene likevel bety mer enn antallet.

Hvor mange har venner de kan stole på?

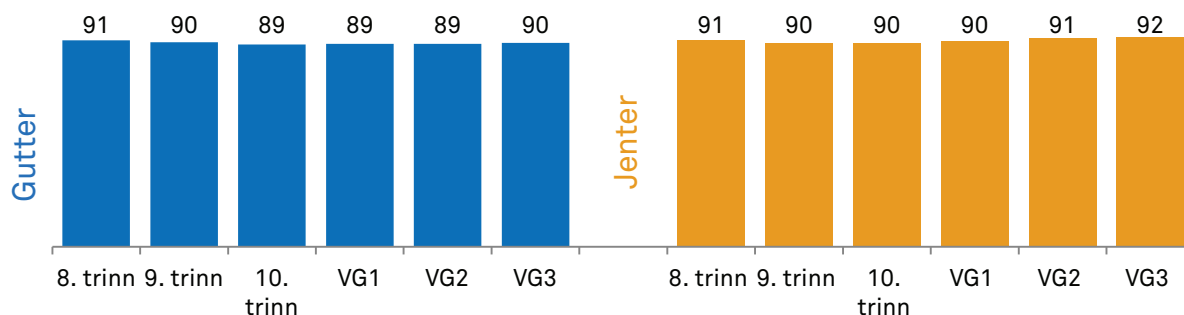
Har du minst en venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?

■ Ja, helt sikkert ■ Ja, det tror jeg ■ Det tror jeg ikke ■ Har ingen venner nå for tiden

Hvor mange som har en fortrolig venn – etter kjønn og klassetrinn

Færre jenter enn før har en fortrolig venn

Ungdata viser at de aller fleste har venner som de «kan stole fullstendig på og betro seg til om alt mulig». To av tre er helt sikre på at de har minst én slik venn. I tillegg er det en del som ikke er helt sikre, men som likevel tror at de har fortrolige venner.

Hovedbildet er at det å ha venner man kan stole på varierer lite med kjønn og alder.

Nær én av ti mangler fortrolige venner. Det er en svak tendens siden 2011 til at flere av jentene ikke har fortrolige venner, fra åtte til ti prosent. For gutter har andelen som mangler fortrolige venner, vært like lav i alle årene.

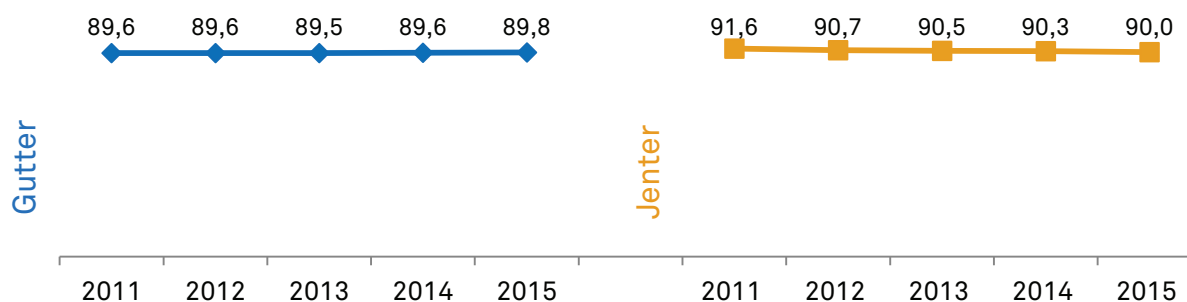
De som blir utsatt for mobbing, men også de som mobber andre, mangler i større grad

nære venner. Samtidig har et klart flertall også blant de som er involvert i eller utsatt for mobbing, minst en venn de kan stole på og betro seg til.

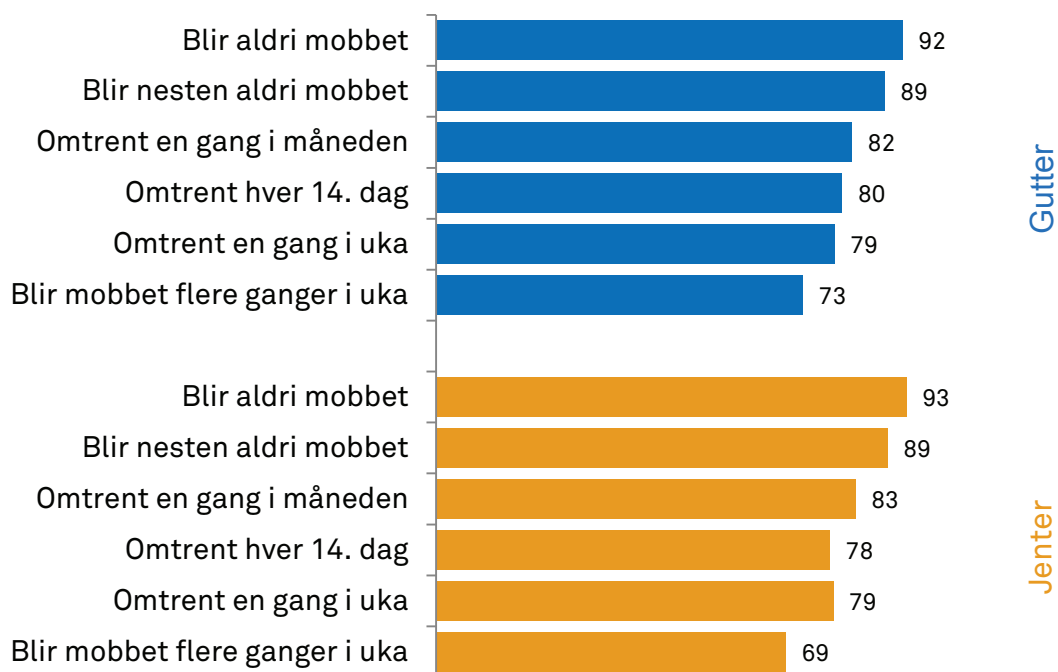
Ungdata viser at det å være sammen i et større nettverk eller gruppe av ungdommer, er den klart vanligste måten for ungdom å være sammen på. Om lag hver fjerde er som regel sammen med én eller to faste. For i overkant av ti prosent er det nokså tilfeldig hvem de holder sammen med. To–tre prosent er ikke så ofte sammen med unge på egen alder.

Hvordan ungdom organiserer vennskspsrelasjonene sine på varierer lite mellom gutter og jenter og mellom ungdom på ungdomsskolen og i videregående.

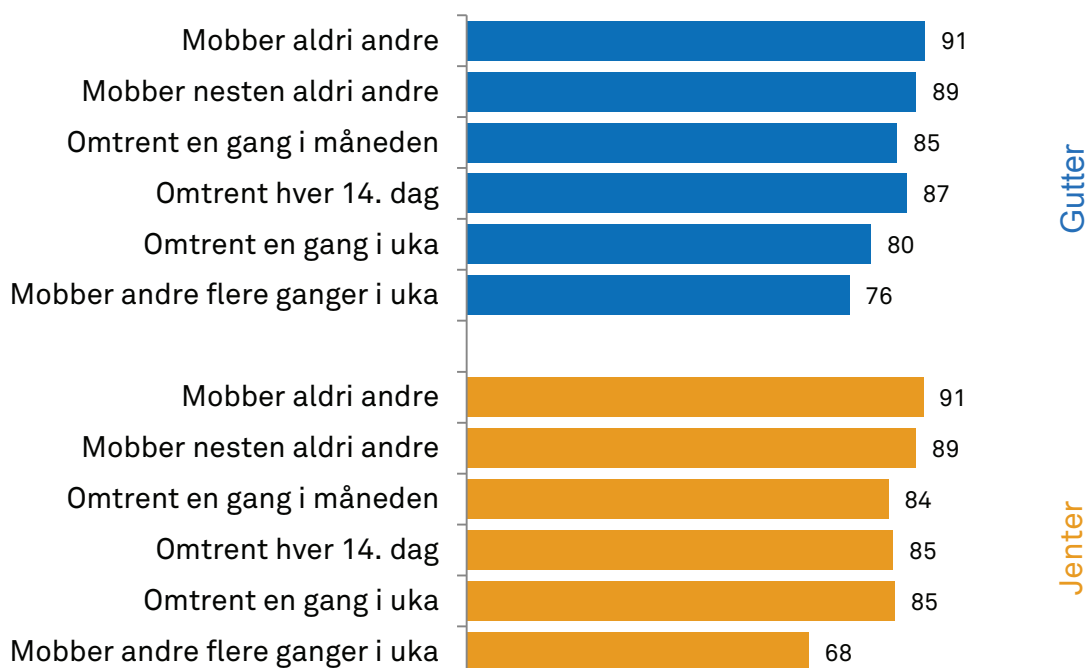
Hvor mange på ungdomstrinnet som har en fortrolig venn – etter kjønn og tidspunkt

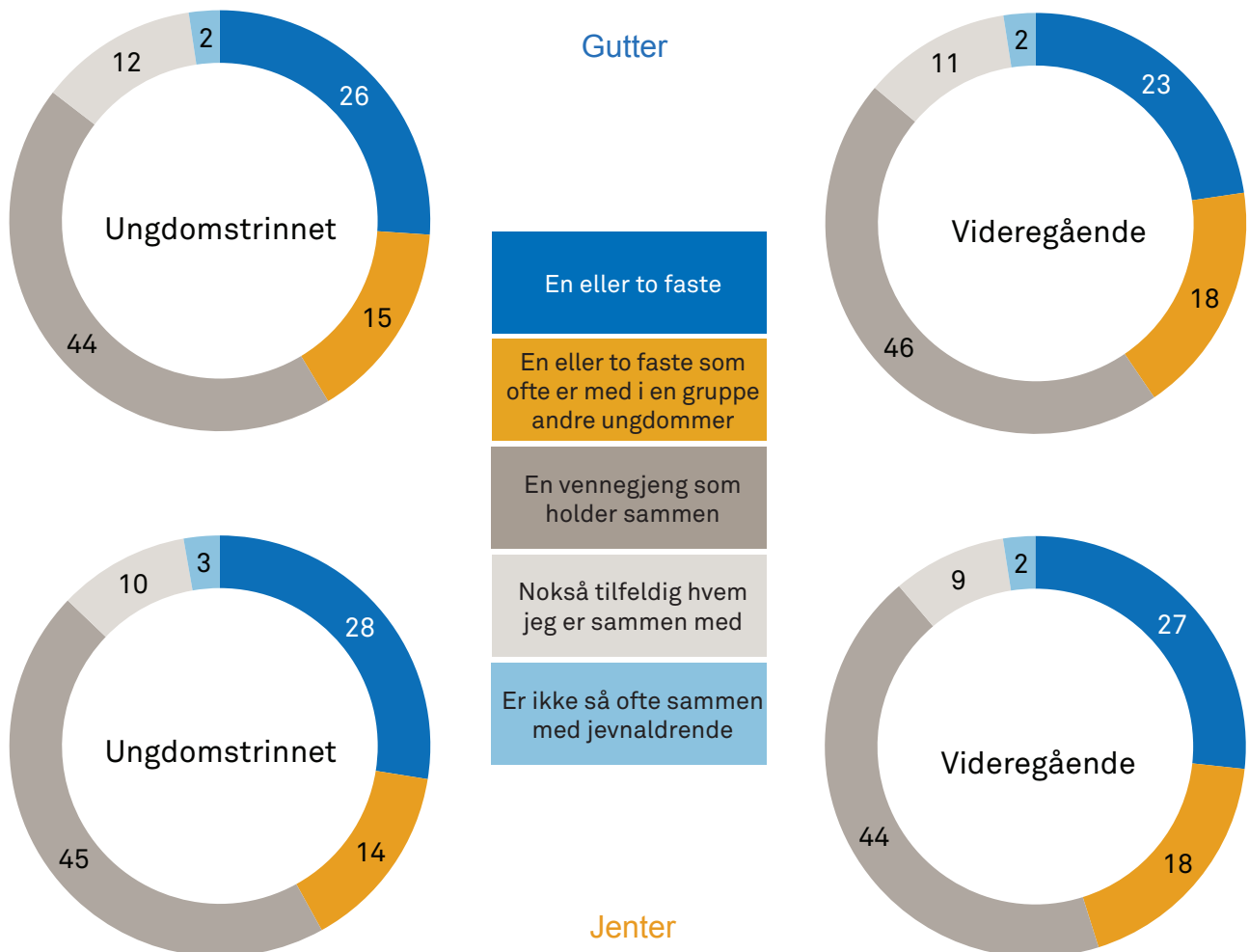
Hvor mange på ungdomstrinnet som har en fortrolig venn – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

Hvor mange på ungdomstrinnet som har en fortrolig venn – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Når du er sammen med venner, hvem er du da som oftest sammen med?

Hvordan vennskap blir målt i Ungdata

Det er flere spørsmål om venner og vennskap i Ungdata. I denne rapporten presenterer vi hvor mange som har fortrolige venner. For å fange opp dette får de unge følgende spørsmål: «Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?»

Svaralternativene er «Ja, helt sikkert», «Ja, det tror jeg», «Det tror jeg ikke», «Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden».

Andelen med fortrolige venner er definert som andelen som svarer ett av de to ja-alternativene.

I Ungdata blir ungdom også spurt om de som oftest er sammen med én eller to faste venner eller om de vanligvis inngår i større nettverk. Spørsmålet fanger også opp hvor mange som ikke er så ofte sammen med venner og som har mer tilfeldige vennerelasjoner. Resultatene for gutter og jenter på ungdomsskolen og i videregående er vist i figurene ovenfor.

lokalmiljøet

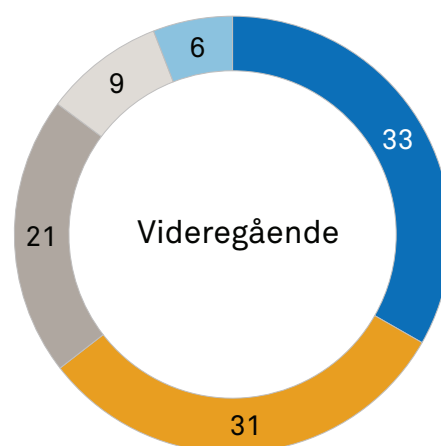
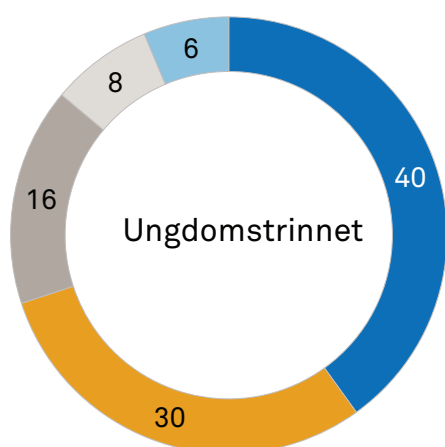
Dagens ungdom vokser opp i en globalisert verden der mennesker, meninger og inntrykk vandrer på tvers av landegrensener og sosio-kulturelle skiller. Samtidig har det lokale og tilhørigheten til nærmiljøet fremdeles stor betydning i menneskers liv.

Å vokse opp betyr å vokse opp på et bestemt sted, og forskjellige lokalmiljøer kan gi ulike muligheter for utfoldelse og sosialt samvær. Tilbudet av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud påvirker individuell utfoldelse og bidrar samtidig til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Det samme gjelder tilgangen på åpne møteplasser, rekreasjonsområder og urørt natur. Opplevelsen av lokalmiljøet vil også være preget av utsiktene til utdanning, arbeid og familieetablering på sikt.

Barn og unge bruker lokalmiljøet i større grad og på en annen måte enn foreldrene. Trygge og sunne lokalmiljøer er derfor særlig viktig for denne aldersgruppas velferd. Barn og unge kan også ha andre meninger enn voksne om hva som gir livskvalitet på hjemstedet.

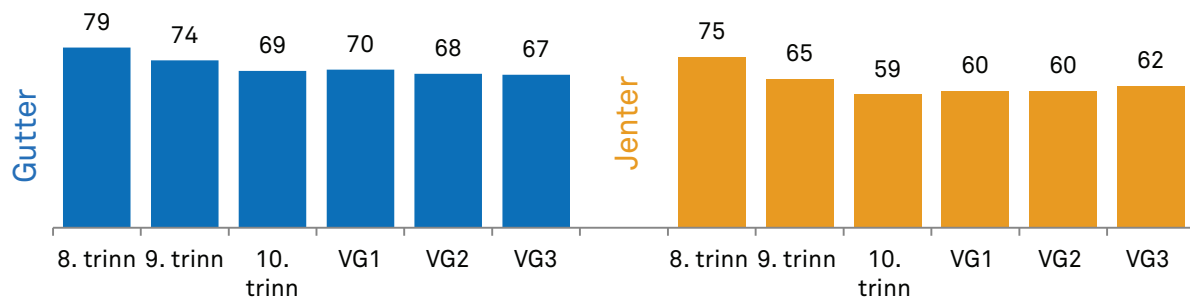
Hva tenker ungdom om sitt eget lokalmiljø?

Hvor fornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?

■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken eller ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Hvor mange som er fornøyd med lokalmiljøet – etter kjønn og klassetrinn

Stadig flere unge føler seg trygge i nærmiljøet sitt

Fire av ti på ungdomstrinnet og tre av ti på videregående er «svært fornøyd» med lokalmiljøet sitt, mens ytterligere tre av ti er «litt fornøyd». Flertallet av ungdom liker med andre ord området der de bor. Samtidig er det en god del som ikke er like fornøyde med hjemstedet sitt. 14–15 prosent er enten «litt» eller «svært misfornøyd», i tillegg er det en del som svarer «verken-eller». De aller fleste føler seg likevel trygge når de ferdes i området der de bor.

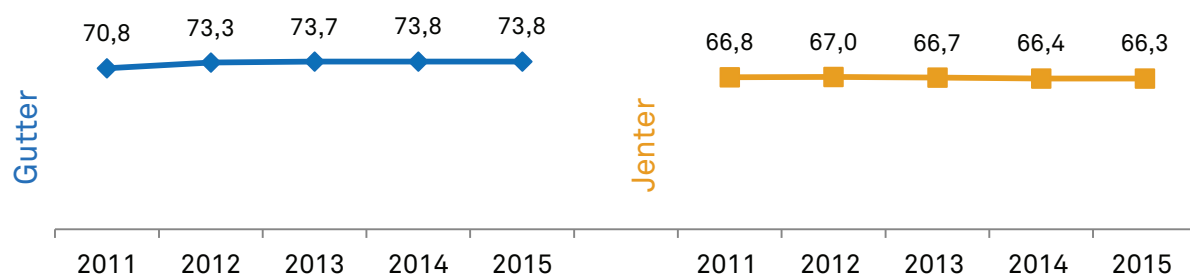
I løpet av ungdomsskolen er det stadig færre som er fornøyd med stedet der de bor, noe som spesielt gjelder jentene. Etter 10. trinn endrer innstillingene seg lite. Andelen som føler seg trygge når de ferdes i området der de bor varierer lite gjennom tenårene.

I alle aldersgrupper er gutter noe mer positive til lokalmiljøet sitt enn jenter. Det er også flere gutter enn jenter som føler seg trygge når de ferdes i området der de bor.

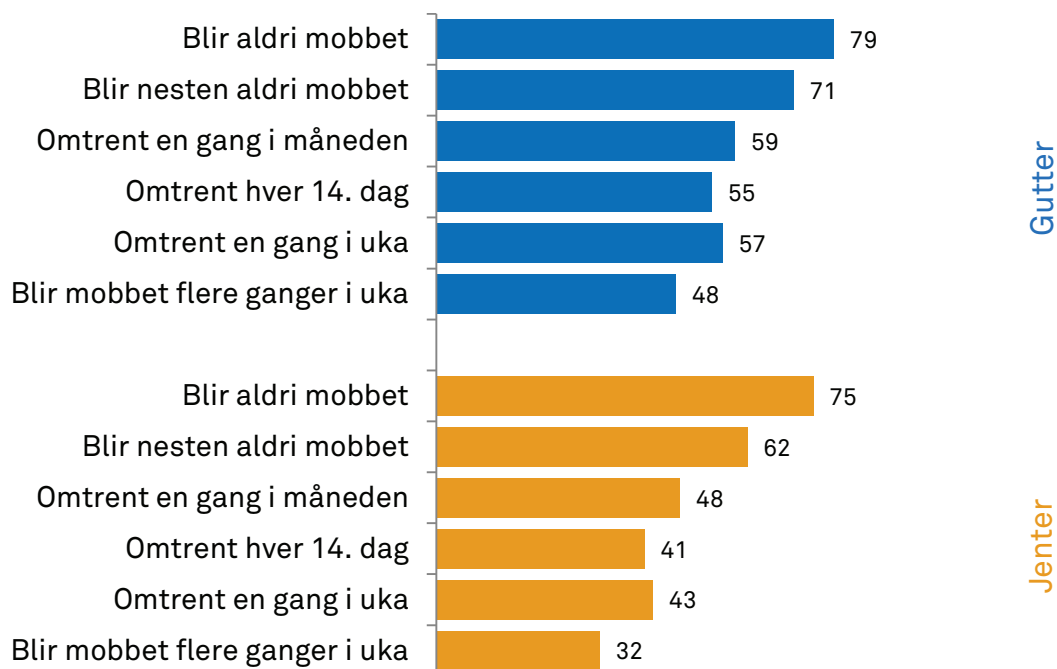
Andelen som er fornøyd med lokalmiljøet sitt har endret seg lite siden 2011.

Ungdom som er utsatt for mobbing er aller minst fornøyd med lokalmiljøet, noe som særlig gjelder for jenter. Men også ungdom som mobber andre er betydelig mindre fornøyd med hjemstedet enn de som ikke mobber andre.

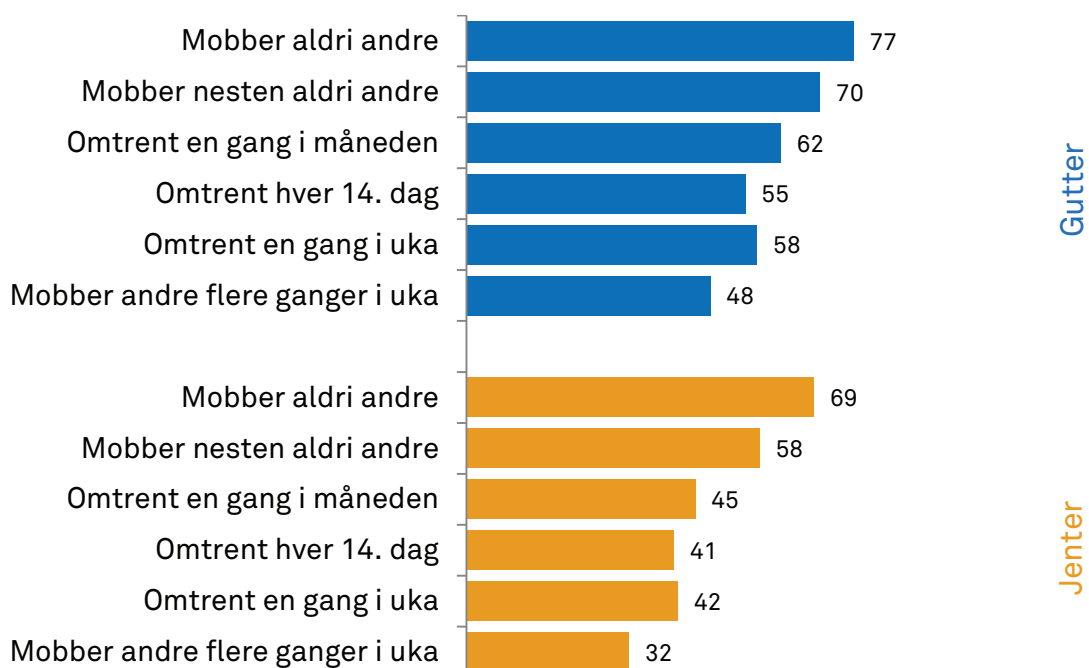
Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med lokalmiljøet – etter kjønn og tidspunkt

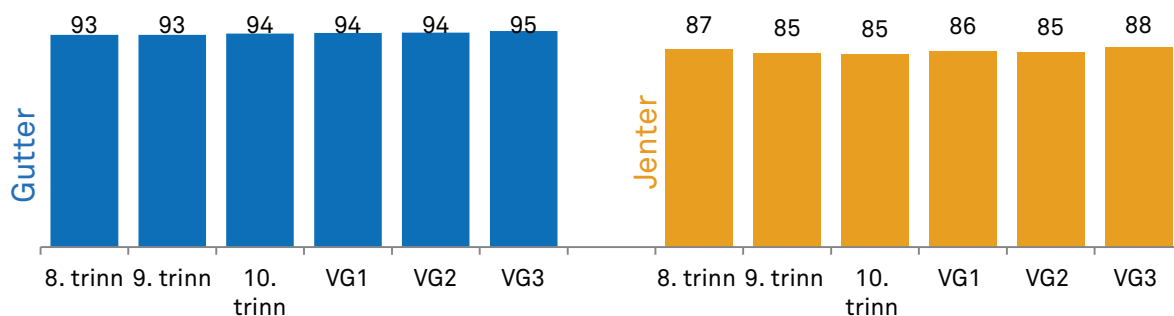
Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med lokalmiljøet – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med lokalmiljøet – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som er trygge i nærmiljøet sitt – etter kjønn og klassetrinn

Hvordan forholdet til lokalmiljøet blir målt i Ungdata

Det finnes flere spørsmål i Ungdata om hvordan ungdom opplever nærmiljøet sitt. Ett av spørsmålene fanger opp hvor fornøyd de unge er med lokalmiljøet der de bor. Spørsmålet inngår i et sett av spørsmål, der de unge blir bedt om å oppgi hvor fornøyd eller misfornøyd de er med ulike sider av livet sitt. Ett av forholdene de skal vurdere er «lokalmiljøet der du bor» – og de blir bedt om å krysse av for om de er «svært fornøyd», «litt fornøyd», «verken fornøyd eller misfornøyd», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd».

Andel som er «fornøyd med lokalmiljøet» er her definert som andel av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

I Ungdata finnes en annen indikator som sier noe om hvor mange som opplever at de er trygge når de beveger seg i området der de bor. Figurene over viser hvor mange som svarer «ja, svært trygt» eller «ja, ganske trygt» på spørsmålet «Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes i nærområdet der du bor?». De andre svaralternativene er «verken fornøyd eller misfornøyd», «usikker» og «nei, jeg føler meg utrygg».

Skole og utdanning

Skoletrivsel

Lekser

Skulking

Utdannings-
planer

skoletrivsel

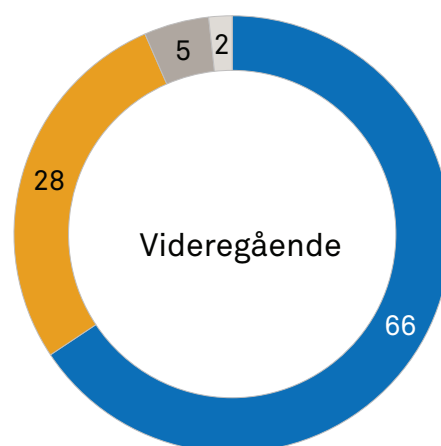
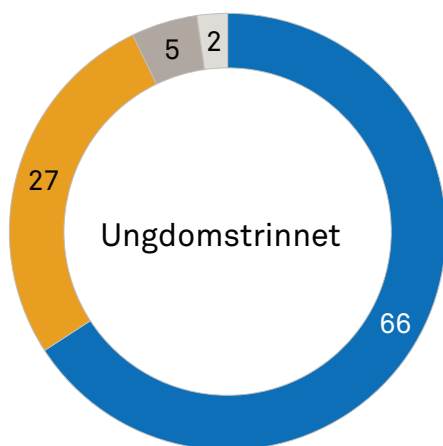
Internasjonale skoleundersøkelser viser at norske ungdomsskoleelevers resultater i lesing og regning ligger noe under eller er på nivå med gjennomsnittet i OECD. Med innføringen av Kunnskapsløftet i 2006 ble hele grunnopplæringen reformert. Blant annet skulle reformen bidra til økt fokus på læring og kvalitet i den norske skolen. I etterkant har vi sett framgang for norske elever på flere fagområder (lesing, matematikk og naturfag).

Skolen er ikke bare et sted for læring, men også en arena for sosialt samvær. Nasjonale studier fra de siste 20 årene viser at norske ungdomsskoleelever i økende grad trives og at det er færre som kjeder seg eller som gruer seg til å gå på skolen. Sammenliknet med elever i mange andre land, er trivselen i norsk skole høy.

Det er ingen klare tegn til at skoletrivselen avtar med økende alder. Det er heller ikke noen vesentlige kjønnsforskjeller i trivsel. Jentene går i midlertid ut av ungdomsskolen med en god del bedre karakterer enn guttene.

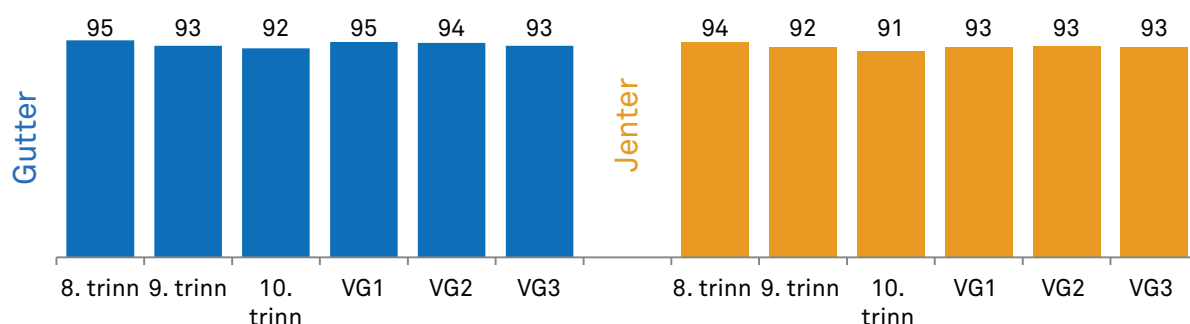
Hvor mange ungdommer trives på skolen?

Er du enig eller uenig i utsagnet «Jeg trives på skolen»?

■ Helt enig ■ Litt enig ■ Litt uenig ■ Helt uenig

Hvor mange som trives på skolen – etter kjønn og klassetrinn

Skolen – et godt sted å være for de aller fleste

Ungdata viser at de aller fleste trives på skolen. Både på ungdomstrinnet og på videregående er 66 prosent «helt enig» i påstanden «jeg trives på skolen», 27–28 prosent er «litt enig» og sju prosent er enten litt eller helt uenig.

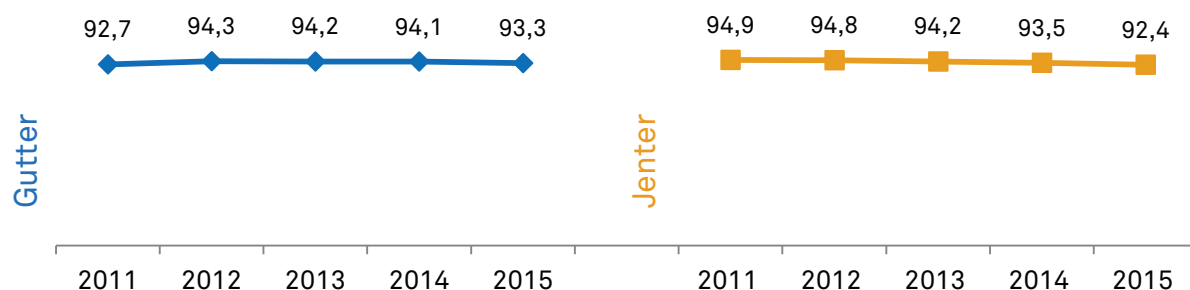
Ni av ti mener at lærerne bryr seg om dem og like mange føler at de passer inn blant skolens elever. Svarene tyder på at den norske skolen har lykket med å skape et læringsmiljø som oppleves som positivt av det store flertallet av elevene. Samtidig har de tidligere ungdatarapportene vist at det finnes en del unge som ofte gruer seg til å gå på skolen, og at så mange som tre av fire kjeder seg på skolen.

Det er små forskjeller i skoletrivsel mellom gutter og jenter, og mellom ungdom på ulike klassetrinn.

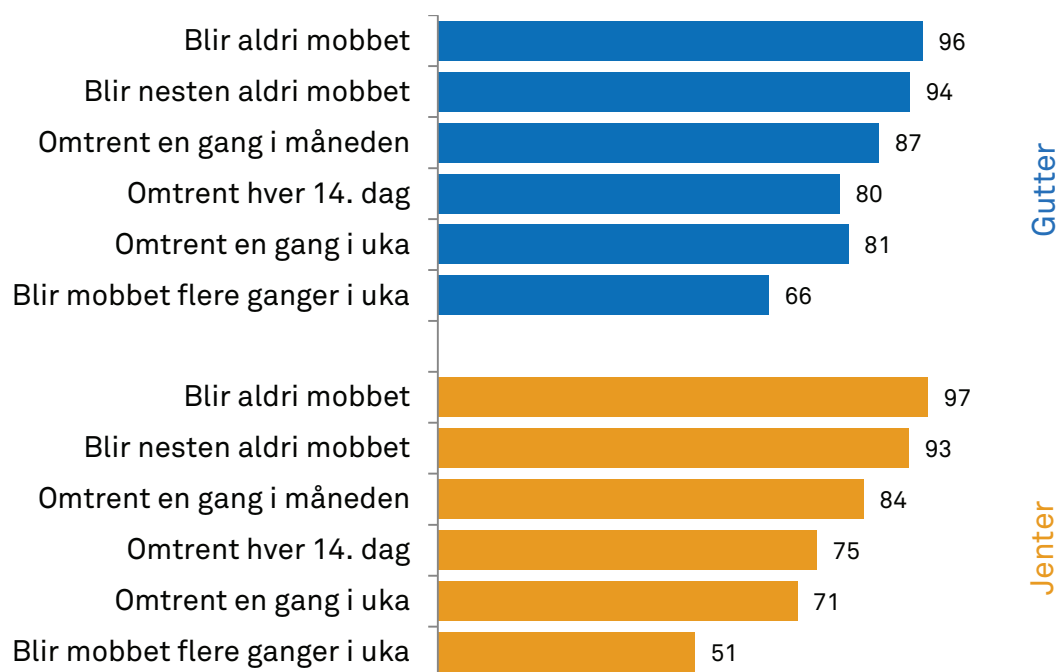
Over tid er det en svak tendens blant jentene til at færre trives på skolen, fra 95 prosent i 2011 til 92 prosent i 2015. Blant guttene har andelen som trives på skolen vært konstant de senere årene.

Skoletrivselen er klart lavere blant ungdom som er utsatt for mobbing, og det er spesielt få som trives på skolen blant de som blir utsatt for mobbing flere ganger i uka. Dette gjelder særlig blant jenter. Tilsvarende er det også en tydelig sammenheng mellom trivsel på skolen og det å mobbe andre. De som mobber andre flere ganger i uka, trives langt dårligere enn de som ikke driver med dette.

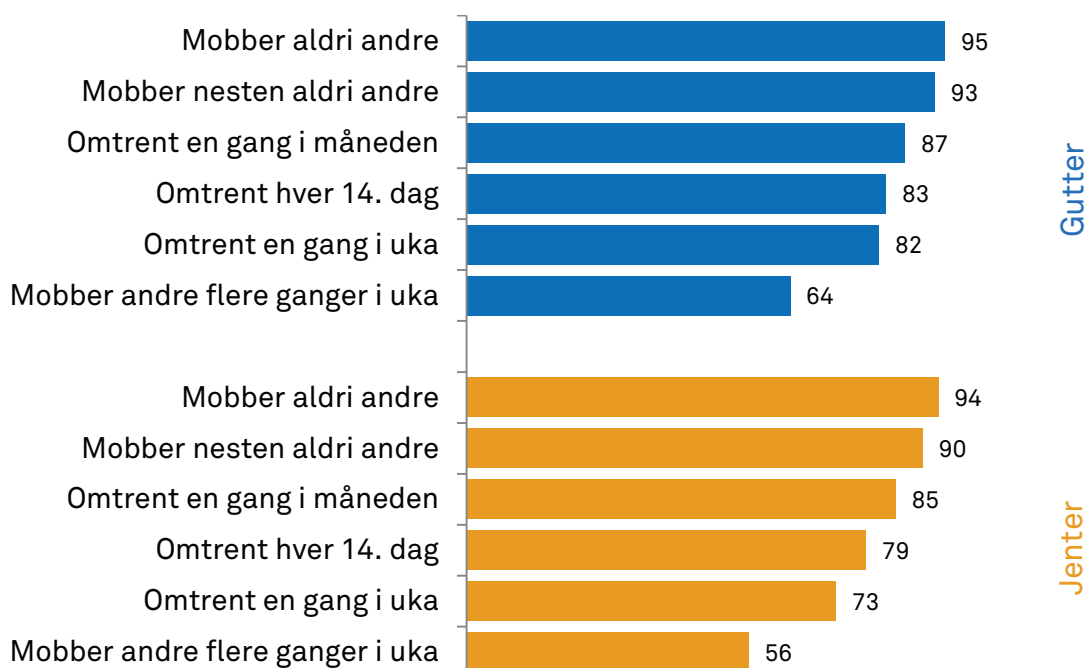
Hvor mange på ungdomstrinnet som trives på skolen – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som trives på skolen – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

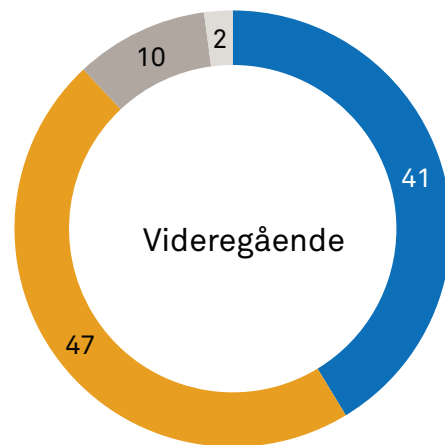
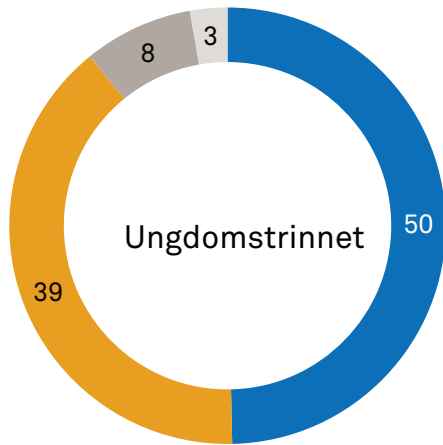

Hvor mange på ungdomstrinnet som trives på skolen – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

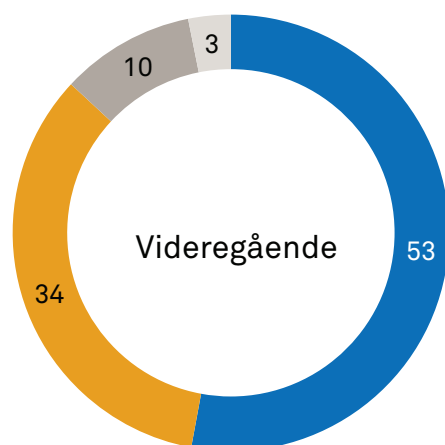
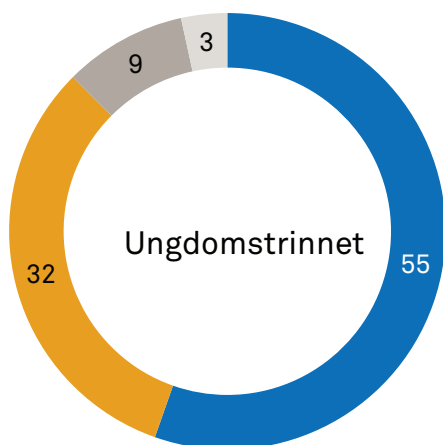

skoletrivsel

«Lærerne mine bryr seg om meg»

«Jeg føler at jeg passer inn blant elevene på skolen»

Helt enig

Litt enig

Litt uenig

Helt uenig

Hvordan skoletrivsel blir målt i Ungdata

I forbindelse med revisjon av spørreskjemaet i 2014, ble det lagt inn en serie påstander for å måle ungdommenes skoletrivsel. Påstandene blir introdusert på følgende måte: «Er du enig eller uenig i følgende utsagn om hvordan du har det på skolen», og ungdommene blir bedt om å krysse av for om de er «helt enig», «litt enig», «litt uenig» eller «helt uenig». De som er enig i utsagnet «Jeg trives på skolen» blir her brukt som en hovedindikator på trivsel i skolen.

Tidligere har Ungdata benyttet et mer direkte spørsmål: «Trives du på skolen?», med svaralternativer som varierer fra «ja, svært godt» til «nei, svært dårlig». I rapporten har vi slått

sammen kategoriene «helt enig» og «litt enig» fra og med 2014 og «ja, svært godt» og «ja, nokså godt» til og med 2013. Selv om dette gir en viss metodisk usikkerhet, mener vi likevel at det er forsvarlig å sammenlikne svarene på disse to spørsmålene over tid.

Som indikator på skoletrivsel har vi også tatt med svarfordelingene på to utsagn som ble inkludert i Ungdata fra 2014. Det ene handler om hvorvidt ungdommene opplever at lærerne bryr seg om dem, mens det andre fanger opp opplevelsen av å passe inn blant elevene på skolen. Svarfordelingene er gjengitt i figurene over.

lekser

Lekser har lang tradisjon i norsk skole. Opprinnelig ble det gitt for at elevene skulle pugge seg fram til kunnskap, der presten eller læreren gjennom høringer kontrollerte hva elevene kunne. Selv om pugging i dag anses som en mindre relevant læringsstrategi, er lekser likevel noe de aller fleste skoler velger å pålegge elevene.

Lekser kan bidra til økt selvdisiplin og gode arbeidsvaner, og det kan være en effektiv måte for skolen å få involvert foreldrene i skolearbeidet på. Den viktigste begrunnelsen ligger likevel i forventningen om at lekser bidrar til økt læring.

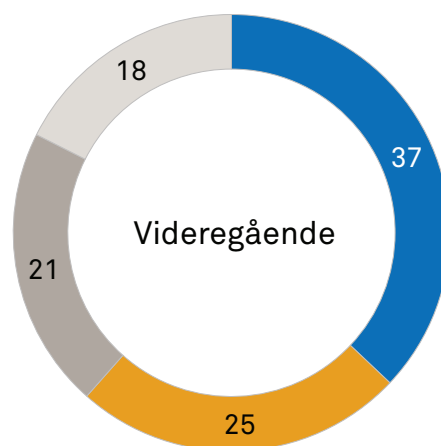
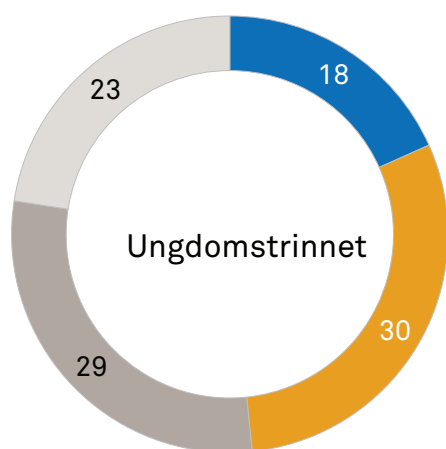
Forskning tyder imidlertid ikke på at leksearbeid i seg selv har særlig store lærings-effekter. Det vil blant annet avhenge av under hvilke betingelser leksene gis og skolearbeidet foregår på, men også av tilbakemeldingene fra lærerne i etterkant.

Studier tyder på at lekser har økende betydning for læring desto eldre barna er.

For ungdom vil lekser framstå som noe påtvunget fra samfunnets side, en inngripen i det de opplever som deres egen frie tid. Samtidig kan skolearbeid i fritiden være meningsfylt for de som har et ønske om å få bedre karakterer.

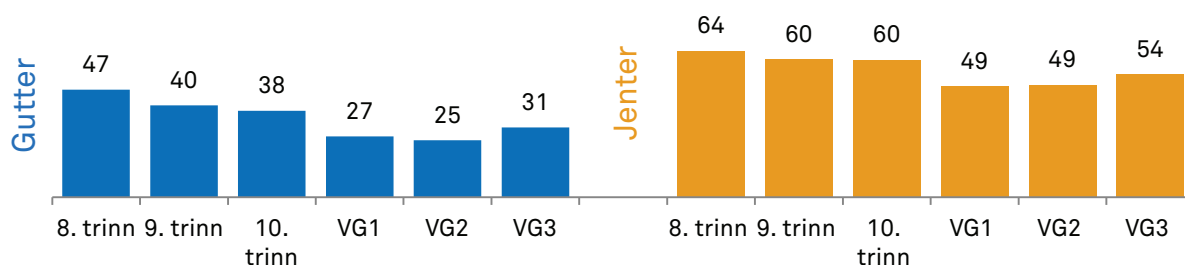
Hvor mye tid bruker norsk ungdom på lekser?

Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletida)?

■ Mindre enn en halv time ■ En halv til en time ■ En til to timer ■ To timer eller mer

Hvor mange som dag bruker mer enn én time på lekser – etter kjønn og klassetrinn

Stadig flere ungdommer bruker mye tid på lekser

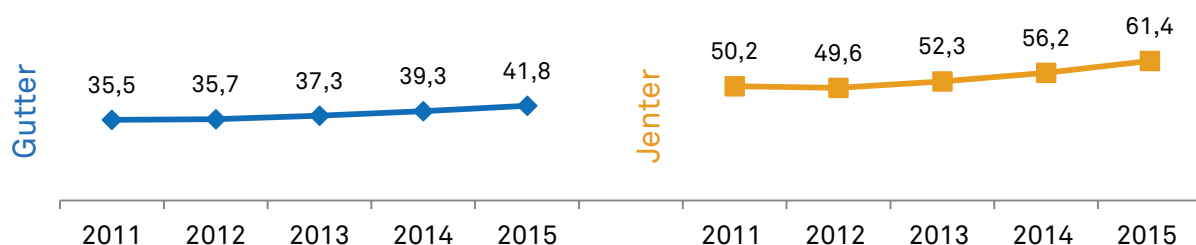
Ungdata viser store variasjoner ungdommene imellom når det gjelder hvor lang tid som brukes på lekser. På ungdomstrinnet bruker halvparten maksimalt én time per dag, 29 prosent bruker én til to timer og 23 prosent bruker to timer eller mer. På videregående bruker elevene vesentlig mindre tid.

Det er klart flere jenter enn gutter som bruker mye tid på lekser, og særlig markant er kjønnsforskjellene på videregående, der andelen jenter som bruker mer enn én time på lekser er dobbelt så høy som blant guttene.

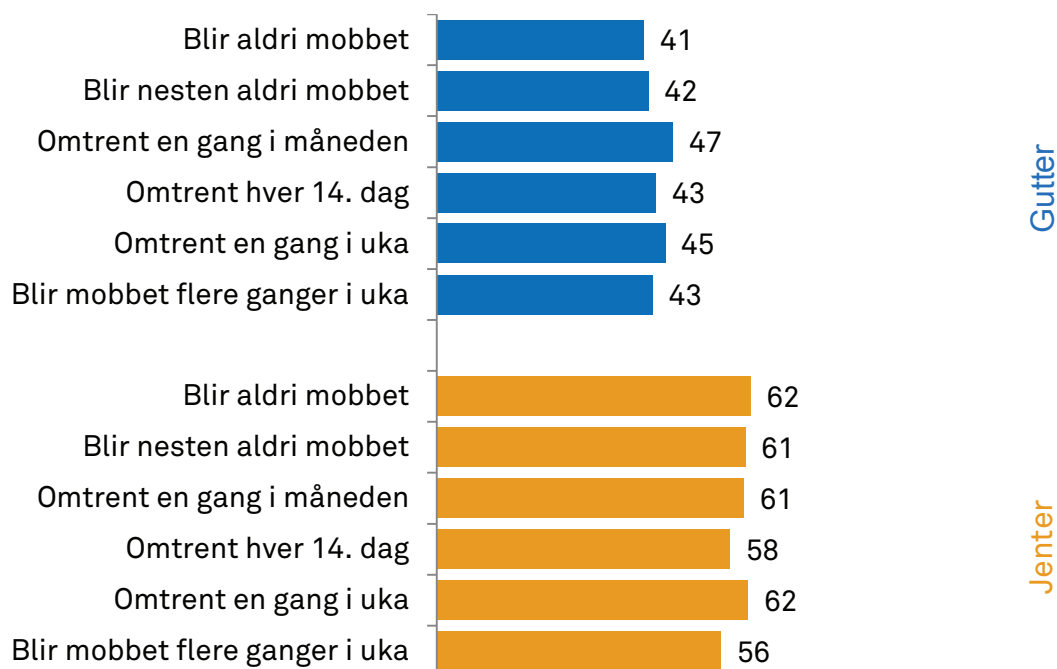
Siden 2010 bruker stadig flere av elevene på ungdomstrinnet mer enn én time daglig på lekser. Denne tidstrenden har vært tydeligere for jenter. Ungdata viser også at det i de aller siste årene har vært en viss økning i andelen jenter som opplever at det å være god på skolen gir økt status i vennemiljøet. Det er likevel flere gutter enn jenter som opplever at skoleflinkhet bidrar til å gi status.

Det er generelt svake sammenhenger mellom mobbing og tid brukt til lekser. Det er en tendens til at de som aldri mobber andre gjør noe mer lekser enn de som av og til eller ofte driver med dette.

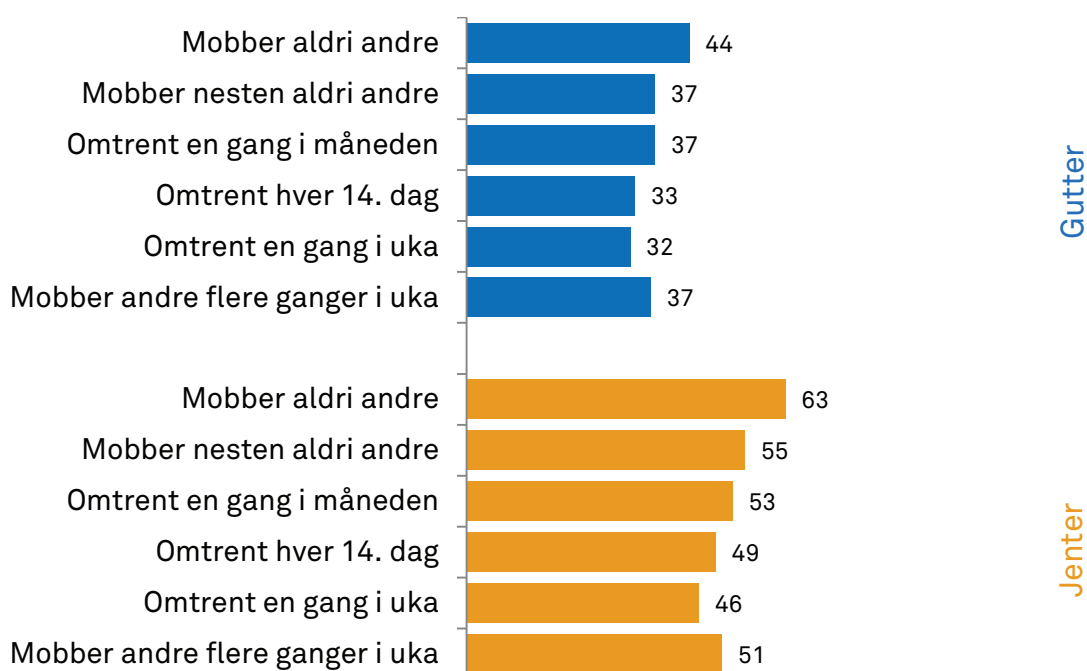
Hvor mange på ungdomstrinnet som daglig bruker mer enn én time på lekser – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som daglig bruker mer enn én time på lekser – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

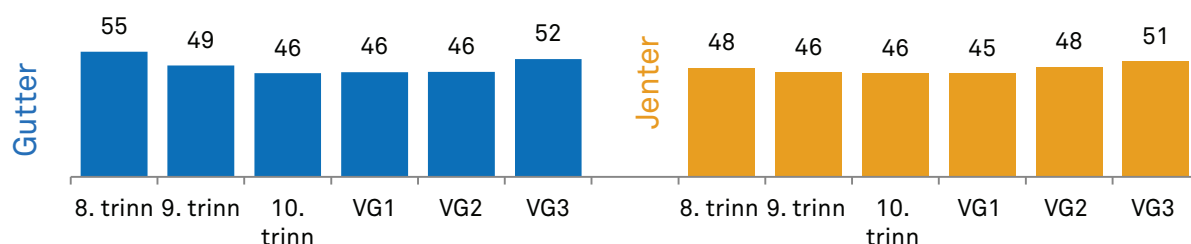

Hvor mange på ungdomstrinnet som daglig bruker mer enn én time på lekser – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

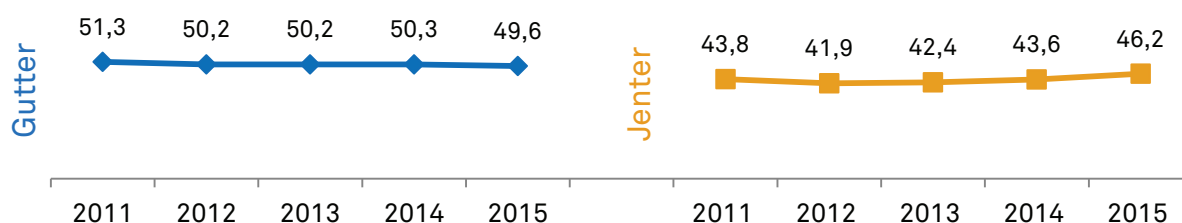

Hvor mange som mener at det å være god på skolen gir økt status i vennemiljøet – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som mener at det å være god på skolen gir økt status i vennemiljøet – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan tid brukt på lekser blir målt i Ungdata

I Ungdata blir ungdommene bedt om å oppgi hvor mye tid de bruker gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid. Det blir presisert at det er kun det arbeidet de gjør utenom skolen som skal tas med. På denne måten får vi et mål på hvor mye av fritiden de unge bruker på skolerelaterte aktiviteter. De blir bedt om å krysse av på en sjudelt skala, fra «gjør aldri/nesten aldri lekser» til «mer enn fire timer». I rapporten har vi slått sammen noen kategorier.

I Ungdata blir ungdommene også spurt om hva som øker eller minker statusen i vennemiljøet. Ett av områdene de blir spurt om, er hva slags betydning det «å være god på skolen» har. Figurene over viser hvor stor andel som svarer at dette er noe som øker statusen i det miljøet man tilhører, enten litt eller mye.

skulking

Motivasjon for læring er en sentral drivkraft bak skoleresultatene til den enkelte elev, og kommer til syne gjennom de utdanningsvalgene elevene tar, den innsatsen de legger ned og elevenes oppslutning om skolens formål og regler. Skoleforskningen viser at foreldrenes engasjement og utdanningsbakgrunn virker inn på barnas identifikasjon med og engasjement i skolen, men også hvordan undervisningen er lagt opp.

Lite tyder på at elever i dag slutter mindre opp om skolens prosjekt enn tidligere. Flere undersøkelser viser tvert imot at ungdom er mer pliktoppfyllende og disiplinerte enn for noen tiår siden. Relasjonene mellom elever og lærere har blitt bedre og færre ungdommer skulker skolen.

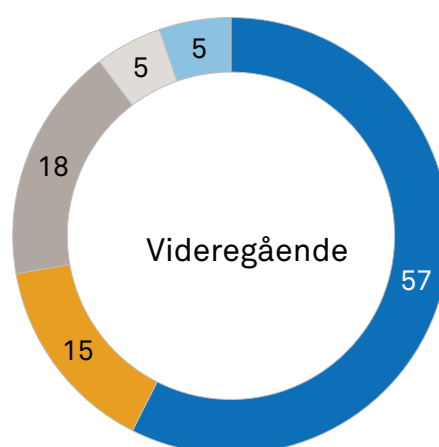
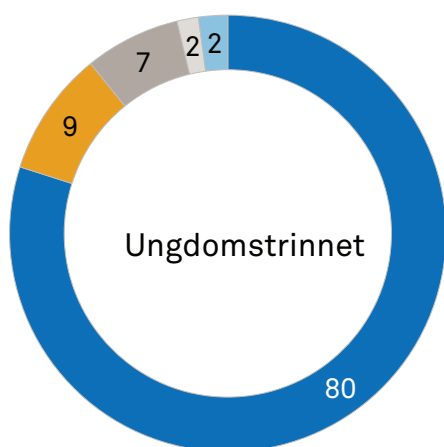
Likevel er det også en del ungdommer som har et ambivalent forhold til skolen. De kan ha dårligere erfaringer fra tidligere skole-

gang, de opplever liten mestring eller de synes andre ting i livet er viktigere. Dette kan være grunnen til at de ikke møter opp på skolen eller i nesten omgang ikke klarer å gjennomføre videregående opplæring.

Å skulke skolen – særlig når dette skjer gjentatte ganger – kan være et uttrykk for enkeltelevers manglende motivasjon for læring.

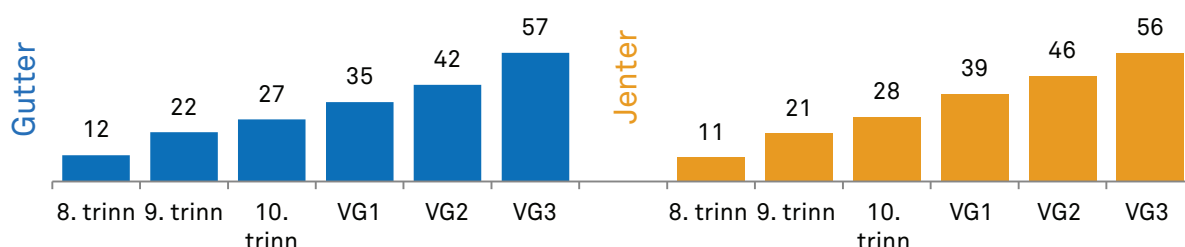
Hvor mange ungdommer skulker skolen?

Hvor mange ganger har du skulket skolen i løpet av det siste året?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2 til 5 ganger ■ 6 til 10 ganger ■ 11 ganger eller mer

Hvor mange som har skulket skolen siste år – etter kjønn og klassetrinn

Noe mindre skulking blant jenter enn før

Skulking som fenomen øker betydelig gjennom ungdomsårene. Mens i overkant av hver tiende på 8. trinn har skulket skolen det siste året, gjelder det samme nær seks av ti på VG3. På ungdomstrinnet har samlet sett fire prosent skulket skolen mer enn fem ganger, mot ti prosent av elevene på videregående. Økningen i omfanget av skulking skjer mer eller mindre suksessivt gjennom hele tenåringsfasen.

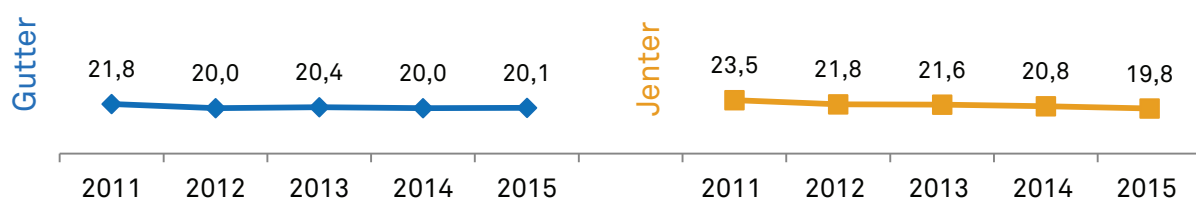
Generelt er det små kjønnsforskjeller i omfanget av skulking, men noen flere gutter rapporterer at de har hatt en voldsom krangel med en lærer.

Skulkingen har de senere årene gått noe ned på ungdomstrinnet. Først og fremst

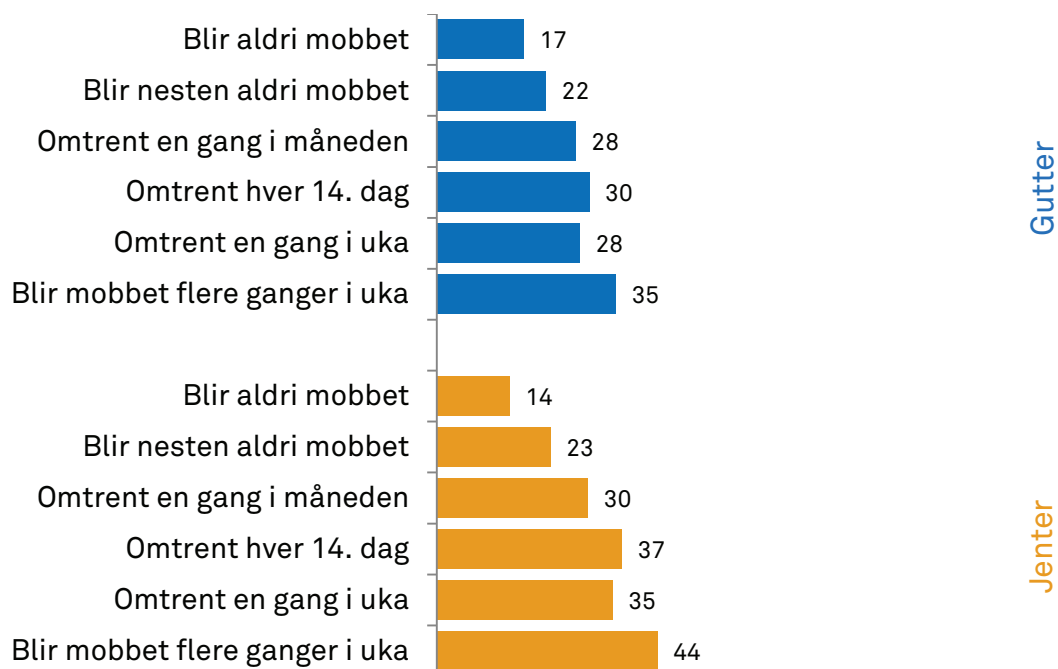
blant jenter, med en jevn nedgang fra 23 til 20 prosent siden målingene i Ungdata startet. Blant gutter har omfanget av skulking vært konstant siden 2012. Det er for øvrig en svak tendens til at færre har vært i en voldsom krangel med lærer, men på dette området har nedgangen stoppet opp og kanskje økt noe den aller seneste tiden.

Ungdom som blir utsatt for mobbing skulker skolen langt oftere enn de som ikke blir mobbet. Det er likevel slik at skulking er enda tydeligere knyttet til det å mobbe andre. Blant ungdomsskoleelever som mobber andre flere ganger i uka er det så mange som seks av ti jenter, og fem av ti gutter, som har skulket skolen siste året.

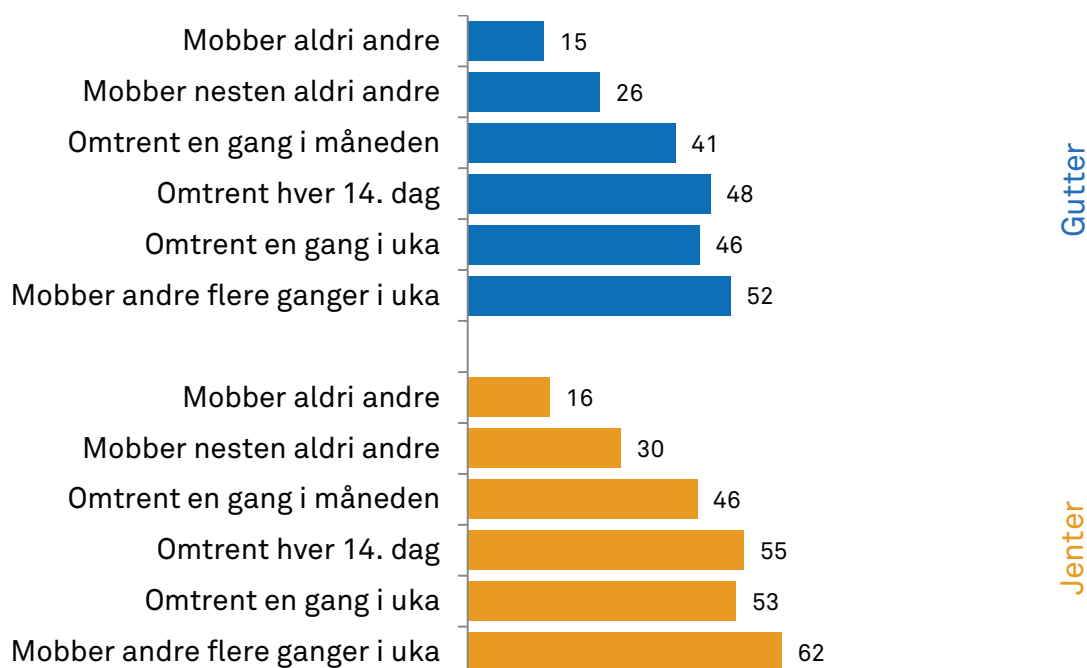
Hvor mange på ungdomstrinnet som har skulket skolen siste år – etter kjønn og tidspunkt

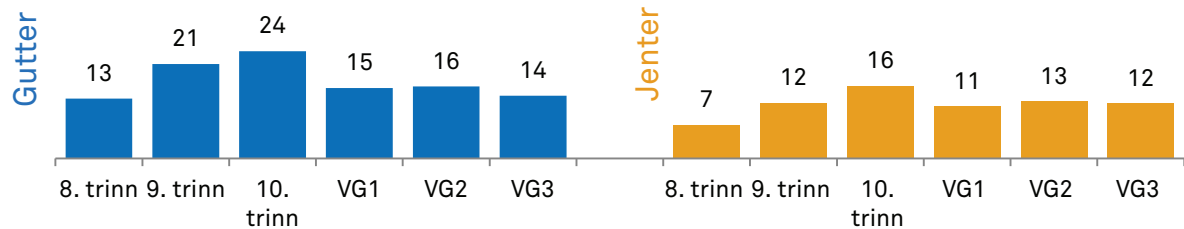
Hvor mange på ungdomstrinnet som har skulket skolen siste år – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

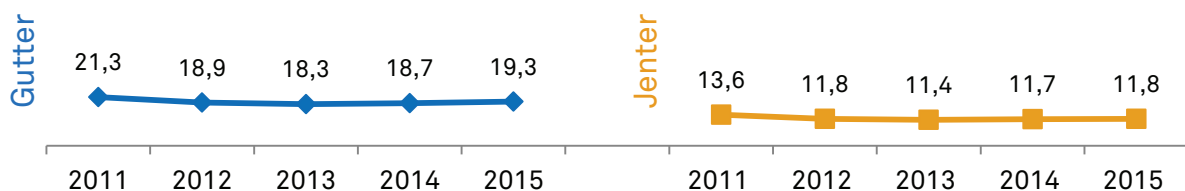
Hvor mange på ungdomstrinnet som har skulket skolen siste år – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som har hatt en voldsom krangel med en lærer – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som har hatt en voldsom krangel med en lærer – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan skulking og skoleproblemer blir målt i Ungdata

I Ungdata blir ungdommene stilt ovenfor et sett av skolerelaterte hendelser som vanligvis vil bli oppfattet som negative eller problematiske. Én slik hendelse handler om skulking av skolen. De blir her bedt om å oppgi om de i løpet av det siste året har «skulket skolen», og eventuelt hvor mange ganger dette har skjedd.

I Ungdata blir ungdom også spurt om de har vært i en voldsom krangel med en lærer. Andelen som har vært i en slik krangel i løpet av det siste året, er vist i figurene over.

utdanningsplaner

Det har aldri vært så mange unge som tar så lang utdanning som i dag. Mot slutten av 20-årene har over halvparten av jentene, og rundt en tredel av guttene, høyere utdanning.

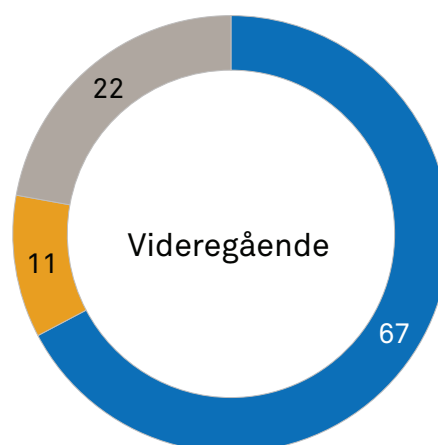
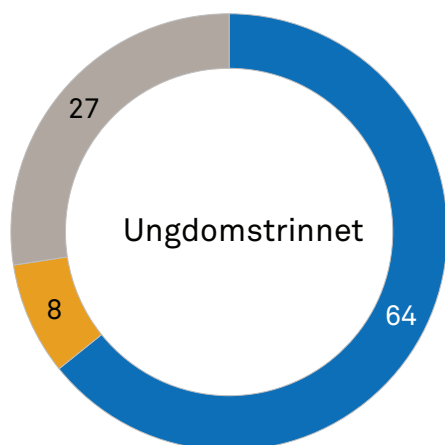
Etter grunnskolen begynner de aller fleste direkte i videregående opplæring. Likevel er det ikke alle som fullfører. Om lag én av tre faller fra underveis eller har ikke bestått etter fem år. Denne andelen har vært stabil siden 1994. At så mange ikke fullfører er et problem, fordi videregående utdanning i stadig større grad har blitt en betingelse for inntreden i arbeidslivet.

En av de sentrale målsettingene i norsk utdanningspolitikk har vært sosial utjevning, slik at alle har de samme muligheter til utdanning. Til tross for et åpent utdanningssystem med gode finansieringsordninger er det fortsatt store forskjeller i utdanningsvalg etter foreldrenes utdanningsnivå, inntekt og yrkesstatus.

Mange unge med innvandrerbakgrunn har høye utdanningsambisjoner, til tross for et relativt lavt utdanningsnivå i foreldregruppa. De som selv er født i Norge, går i større grad enn etnisk norsk ungdom direkte over i høyere utdanning, og de velger langt oftere de mest prestisjefylte studiene.

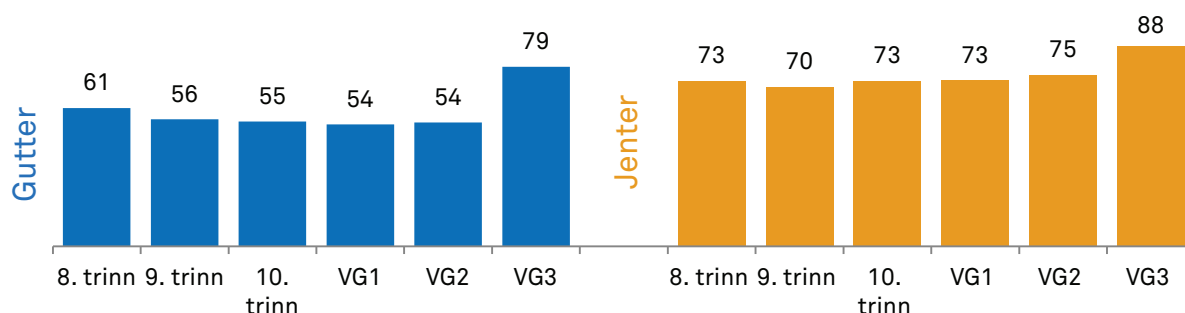
Hva mener ungdom om sin egen framtid?

Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høgskole?

■ Ja ■ Nei ■ Vet ikke

Hvor mange som tror de vil ta høyere utdanning – etter kjønn og klassetrinn

En stadig mer utdanningsorientert ungdomsgenerasjon

Ungdata viser at to av tre tror de vil ta utdanning på universitet eller høyskole. En del er usikre, og hver tiende svarer «nei». Tallene indikerer at ungdom regner høyere utdanning som viktig og noe som mange ønsker å strekke seg etter.

Flere jenter enn gutter sikter mot høyere utdanning. Blant guttene synker andelen i noe løpet av årene på ungdomsskolen. At andelen som sikter mot høyere utdanning er langt høyere på VG3, skyldes først og fremst at det er elever på studiespesialisering som deltar i Ungdata på dette trinnet.

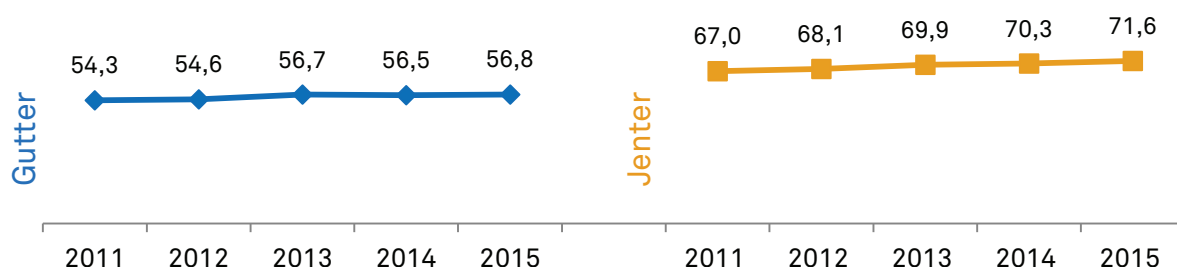
Det er færrest som sikter mot høyere utdanning blant de som er utsatt for mobbing og blant de som utsetter andre for mobbing.

Siden 2011 er det stadig flere som tror de vil ta utdanning på universitet eller høyskole. Økningen over tid har vært noe større blant jenter enn blant gutter.

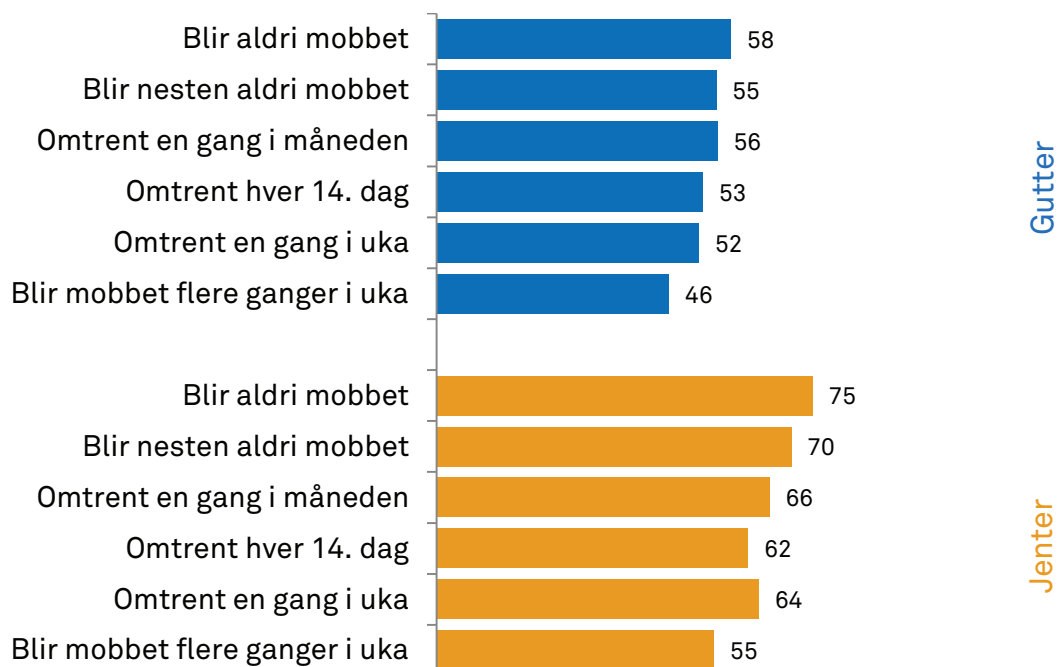
Ungdata viser samtidig at ungdom generelt er nokså optimistiske med tanke på framtida. 77 prosent av guttene og 72 prosent tror de vil få et godt og lykkelig liv.

I perioden 2011–13 var det en liten økning i andelen som var optimistiske med tanke på sjansene deres på arbeidsmarkedet. De siste årene har derimot andelen gutter og jenter som *ikke* tror de vil bli arbeidsledige sunket med fire prosentpoeng. Trolig reflekterer denne nedgangen endringer i arbeidsmarkedet den siste tiden.

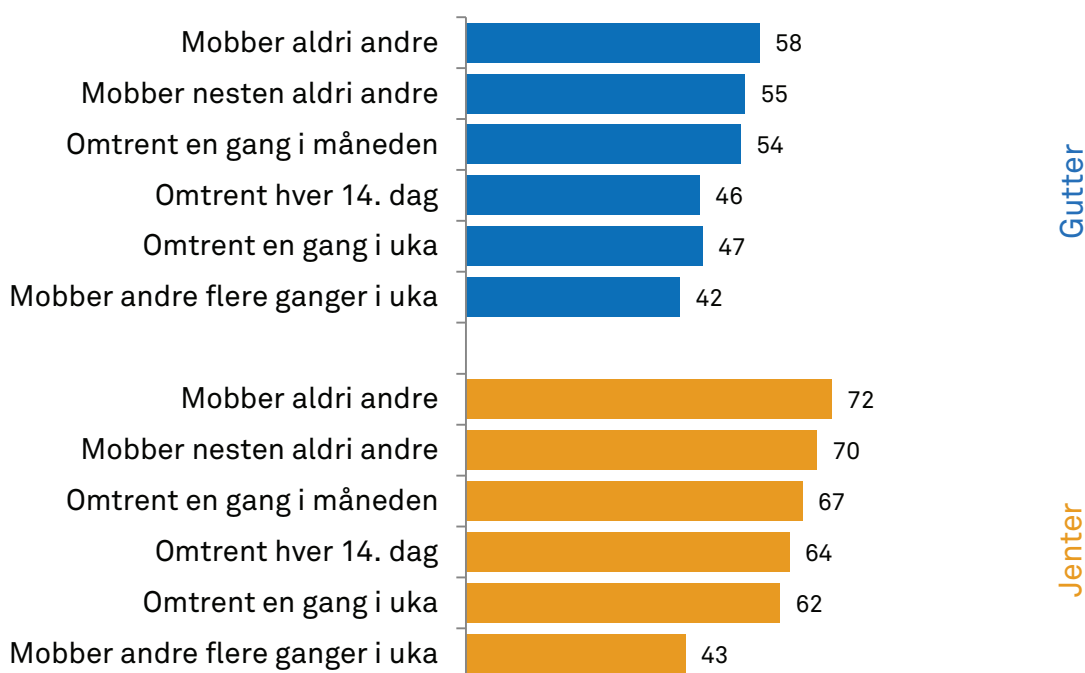
Hvor mange på ungdomstrinnet som tror de vil ta høyere utdanning – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som tror de vil ta høyere utdanning – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

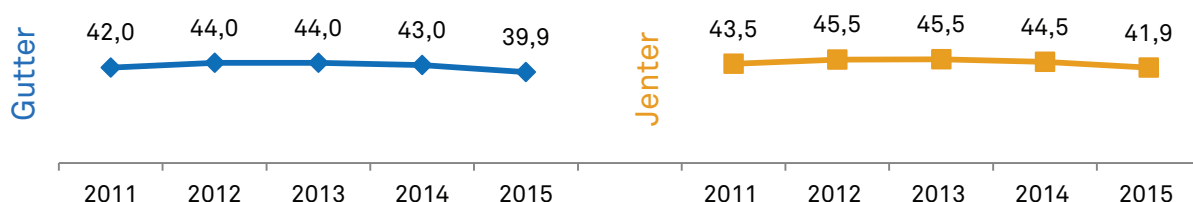
Hvor mange på ungdomstrinnet som tror de vil ta høyere utdanning – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

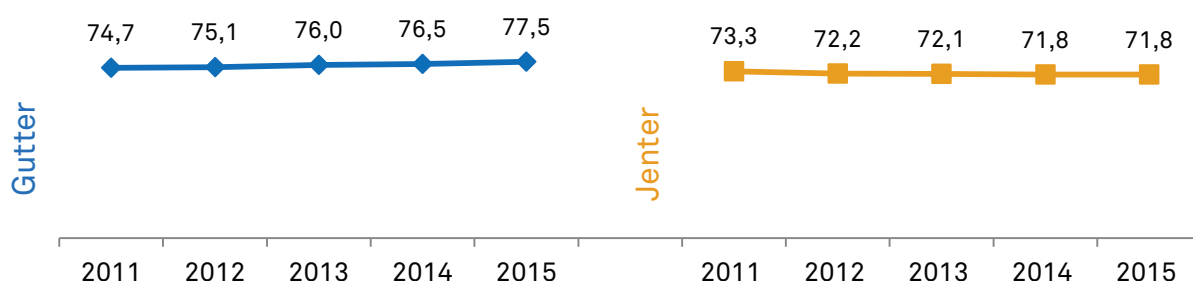

utdanningsplaner

Hvor mange på ungdomstrinnet som tror at de aldri vil bli arbeidsledig – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som tror de vil komme til å leve et godt og lykkelig liv – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan utdanningsplaner og framtidsoverretning blir målt i Ungdata

I Ungdata blir ungdommene bedt om å tenke på hvordan de tror deres egen framtid vil bli. De blir blant annet bedt om å svare på om de tror at de vil «komme til å ta utdanning på universitet eller høgskole». Svaralternativene var «ja», «nei» og «vet ikke».

Indikatoren for utdanningsplaner som er brukt i denne rapporten, sier noe om hvor mange som «tror de vil ta høyere utdanning», og omfatter de som svarte «ja» på dette spørsmålet.

Spørsmålene om framtiden omfatter også andre sider ved de unges framtidige liv. En av disse handler om hvorvidt de tror at de «noen gang vil bli arbeidsledig». Andelen som svarer «nei» på dette spørsmålet er vist i den øverste av figurene over. Den nederste figuren viser hvor mange av ungdommene som svarte «ja» på et spørsmål om tror de vil «komme til å leve et godt og lykkelig liv».

Fritidsaktiviteter

Organisert fritid

Hjemme

Ute med venner

Mediebruk

organisert fritid

Organisasjoner, klubber, lag og foreninger er viktige arenaer for samvær med andre unge, og gir andre erfaringer og læringsbetingelser enn skolen og mer uformelle situasjoner. På sitt beste gir organisasjonene ungdom mulighet til å utvikle sine evner, de lærer å fungere i et fellesskap, ytre egne meninger og å jobbe målrettet.

Barne- og ungdomsorganisasjonene tillegges ofte en forebyggende rolle. Forskning tyder imidlertid på at sammenhengen mellom for eksempel rusmiddelbruk og organisasjonsdeltakelse varierer en del med organisasjonstype. Det er også slik at mange av organisasjonene særlig rekrutterer ungdom som i utgangspunktet er «veltilpassede».

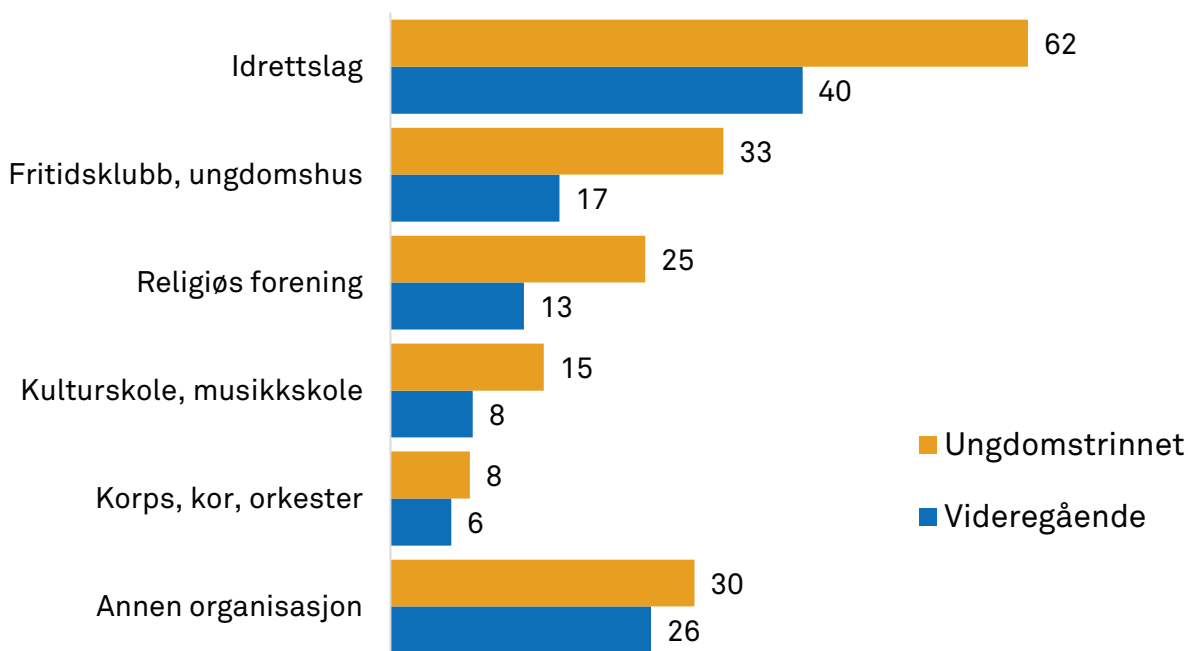
Landsrepresentative undersøkelser fra de siste tiårene tyder på at andelen unge medlemmer i frivillige organisasjoner har vært

synkende. Det er organisasjoner som speider, korps, kor og religiøse foreninger som har opplevd størst medlemssvikt.

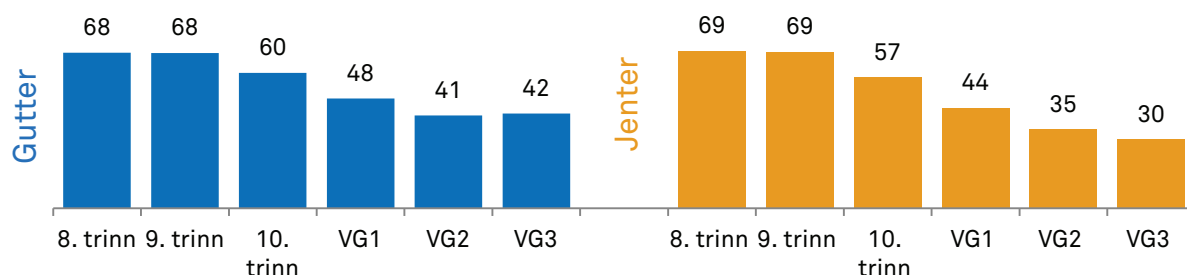
Idrettslagene har i stor grad beholdt sin oppslutning. Den brede deltagelsen finner vi imidlertid særlig blant de yngste ungdommene, mens det å være aktiv i idrettslag blir mindre vanlig utover i tenårene.

Hvor mange deltar i organiserte fritidsaktiviteter?

Hvor mange som siste måned har vært med på aktiviteter i følgende fritidsorganisasjoner

Hvor mange som er aktive i fritidsorganisasjon – etter kjønn og klassetrinn

De fleste har vært med i barne- og ungdomsorganisasjoner

Ungdata viser at de fleste barn og unge deltar i ulike typer organiserte fritidsaktiviteter gjennom oppveksten. Nær ni av ti unge har vært med i en organisasjon, klubb eller lag etter at de fylte ti år.

Samtidig er det en klar nedgang gjennom tenårene i hvor mange som er aktive, og da særlig fra 9. trinn og utover. Nedgangen er større for jenter enn for gutter, og for jenter er det en halvering i andelen aktive fra 14- til 17-årsalderen.

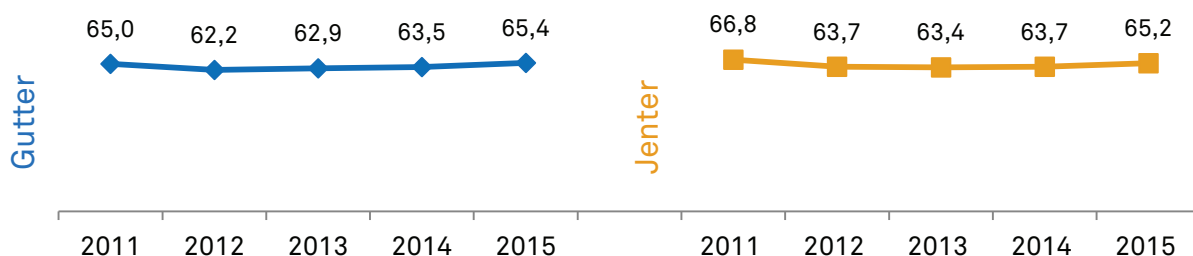
Idretten organiserer klart flest ungdommer. På ungdomstrinnet er i overkant av seks av ti med i et idrettslag, mot fire av ti prosent på videregående. Mange unge er også aktive i ulike typer ungdomsklubber.

Det er også mange som er med i religiøse foreninger. For en del ungdomsskoleelever vil dette være knyttet til konfirmasjonsforberedelsene.

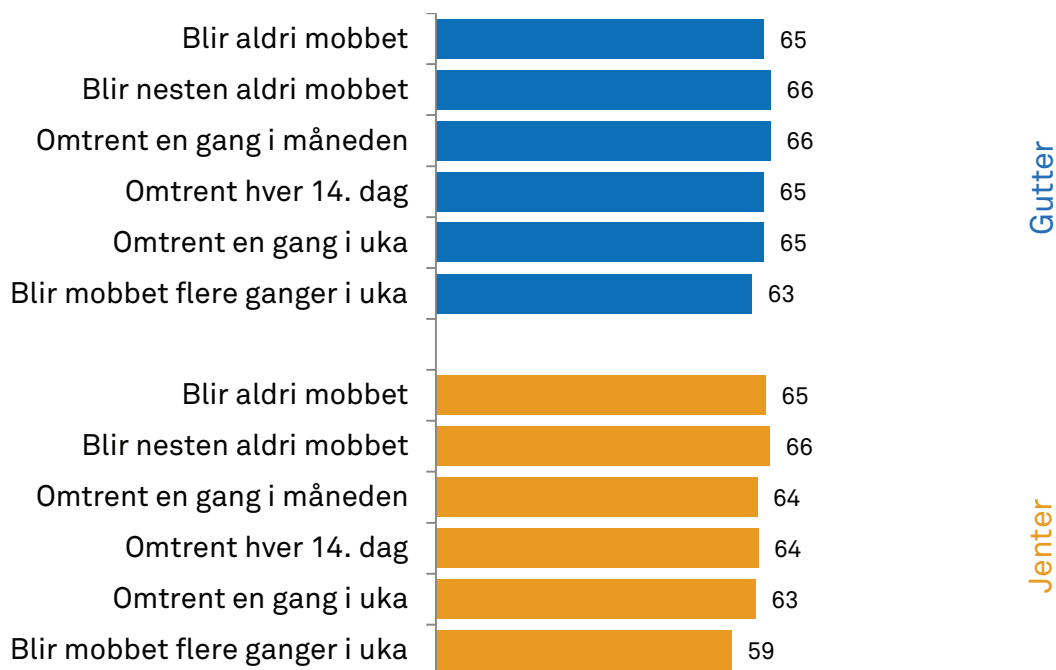
Etter en viss nedgang i andelen aktive unge i organisasjonene på begynnelsen av tiåret, har det særlig for gutter vært en liten økning de senere årene. Det er samtidig stadig færre ungdommer som ikke har vært med i noen form for organisert fritidsaktivitet siden de fylte ti år.

Sammenhengene mellom deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter og mobbing er svak. Det er imidlertid en tendens til at gutter som enten blir mobbet eller mobber selv er noe mindre aktive.

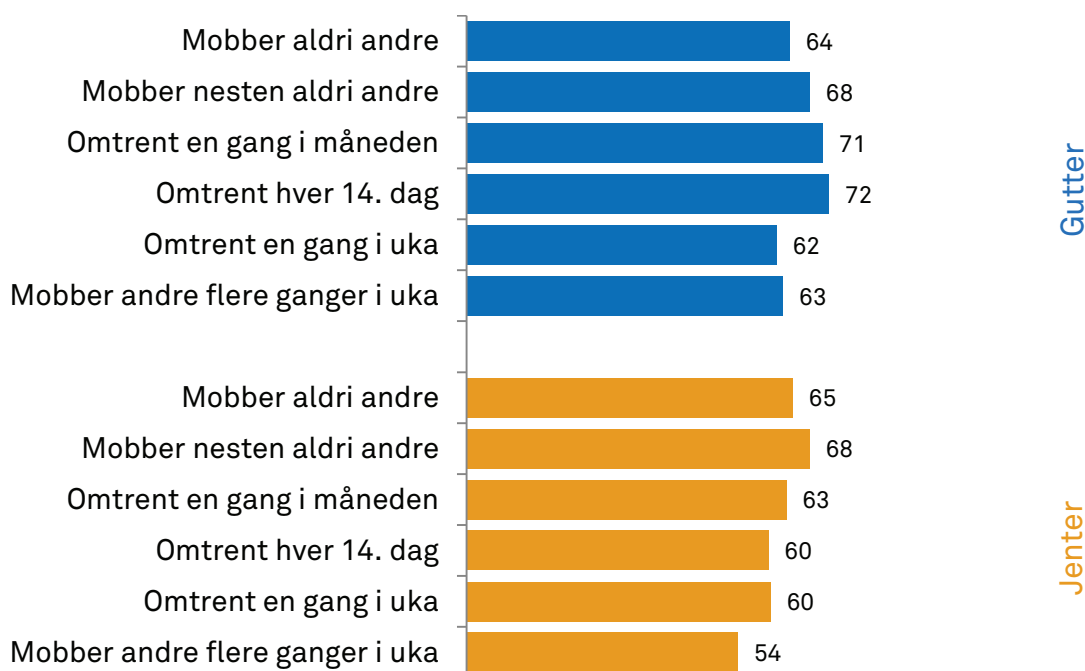
Hvor mange på ungdomstrinnet som er aktive i fritidsorganisasjon – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som er aktive i fritidsorganisasjon – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

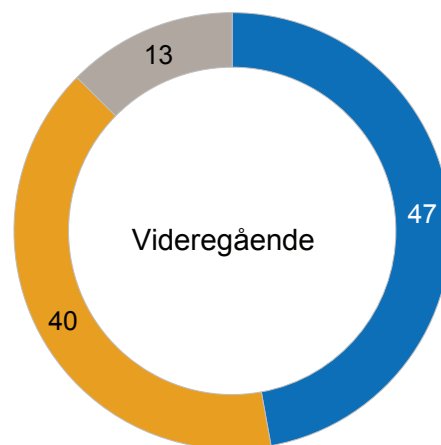
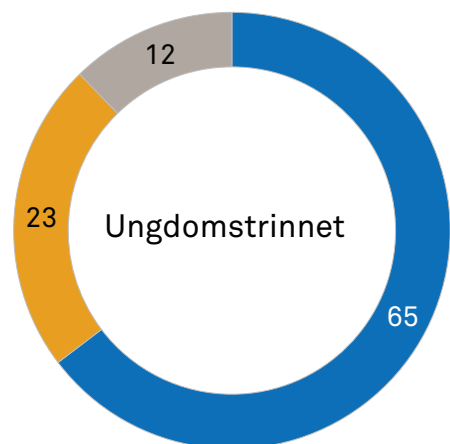

Hvor mange på ungdomstrinnet som er aktive i fritidsorganisasjon – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

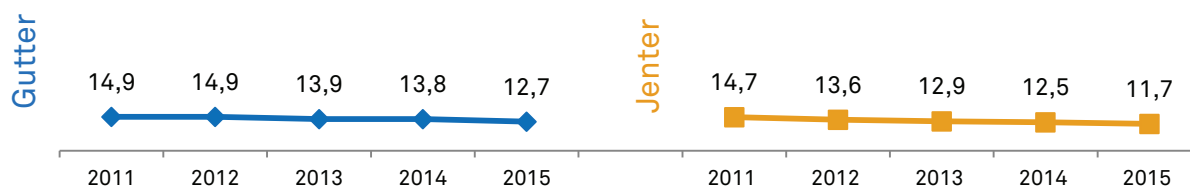
organisert fritid

Er du eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber eller lag etter at du fylte 10 år

■ Ja, jeg er med nå ■ Nei, men jeg har vært med tidligere ■ Nei, jeg har aldri vært med

Hvor mange på ungdomstrinnet som aldri har vært med i noen organisasjoner, klubber eller lag siden de fylte 10 år – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan organisert fritid blir målt i Ungdata

For å fange opp de unges aktiviteter i organisasjoner, lag og foreninger, blir ungdommene bedt om å oppgi hvor mange ganger i løpet av den siste måneden de har vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag:

- Idrettslag
- Fritidsklubb/ungdomshus
- Religiøs forening
- Korps, kor, orkestre
- Kulturskole/musikkskole
- Annen organisasjon, lag eller forening

Svaralternativene er «ingen ganger», «1–2 ganger», «3–4 ganger» og «5 ganger eller oftere».

I Ungdata omfatter det å være «aktiv i fritidsorganisasjon» de som svarer at de har vært med på aktiviteter minst fem ganger siste måned.

I tillegg får ungdommene spørsmål om de har vært med i noen organisasjoner, klubber eller lag etter at de fylte 10 år. Ungdommenes svar på dette spørsmålet er gjengitt i den øverste figuren. Den nederste figuren viser hvor mange som sier at de «aldri har vært med».

hjemme

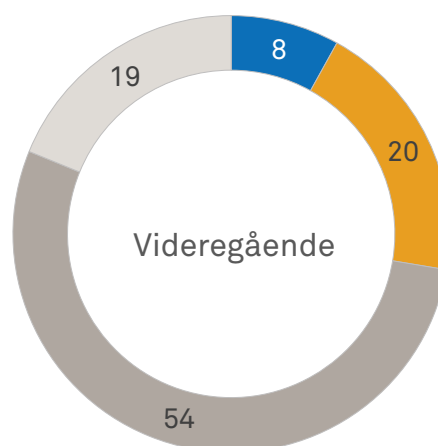
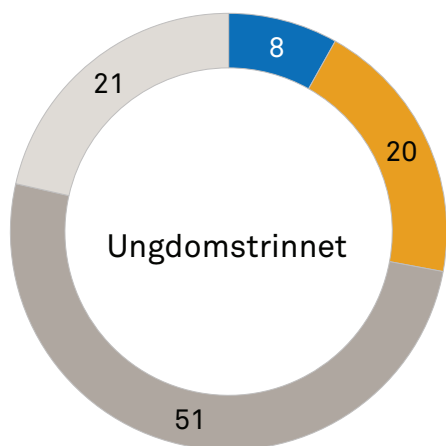
Ungdoms fritid er i forandring, og hjemmet er blitt et stadig viktigere oppholdssted for de unge. En viktig årsak er den nye kommunikasjonsteknologien som gjør det mulig å være hjemme og samtidig ha kontakt med sine venner. For ungdom har internett gjort behovet for å møtes på senteret eller «på løkka» mindre.

Også andre endringer i ungdoms liv kan bidra til at ungdom bruker mer tid hjemme. Flere har argumentert for at generasjonskløften er mindre enn tidligere. Dette gjør det enklere for mange unge å være i samme hus som sine foreldre. Krav til prestasjoner i skole- og utdanningssammenheng fører til at ungdom bruker mer tid i hjemmet til lekser. At også boligene har blitt større, gjør at de

fleste tenåringer har eget rom, og mange disponerer en kjellerstue eller loftstue som de kan bruke til samvær med venner.

Hvor mange er hjemme på fritida?

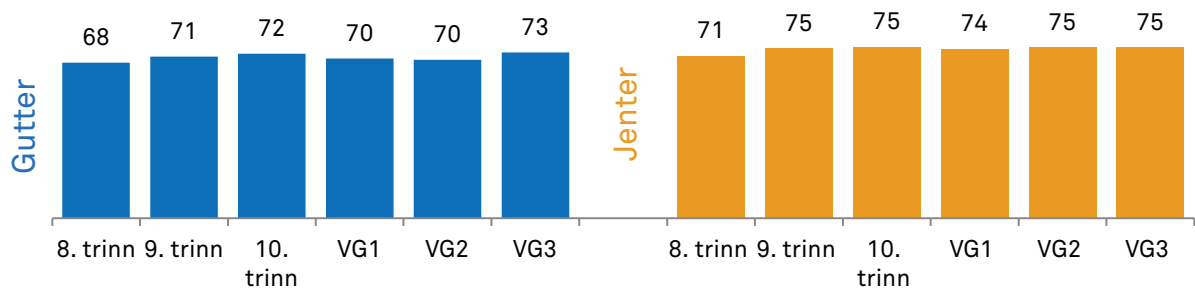
Hvor mange ganger har du vært hjemme hele kvelden i løpet av siste uka?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6 ganger eller mer

Hvor mange som er mye hjemme om kvelden – etter kjønn og klassetrinn

Stadig færre er sammen med venner hjemme hos hverandre

Ungdata tyder på en nokså hjemmekjær ungdomsgenerasjon. Dette gjelder både gutter og jenter og på tvers av alder.

Både på ungdomstrinnet og på videregående er rundt halvparten hjemme hele kvelden to til fem ganger i løpet av uka. I tillegg er om lag 20 prosent hjemme mesteparten av eller hele uka. Bare en liten gruppe på åtte prosent har ikke vært hjemme noen hele kvelder uka før undersøkelsen ble gjennomført.

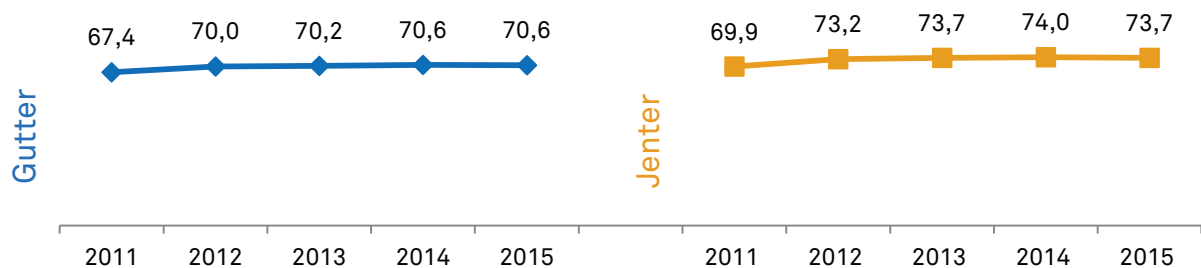
Ungdata viser at det klart vanligste stedet å treffe andre unge på fritiden er enten å være sammen med venner «hjemme hos meg» eller «hos dem». To av tre har minst to ganger i uka vært med venner enten hjemme hos dem selv eller hos vennene. Hvor ofte dette skjer varierer lite med alder og kjønn.

Ser vi perioden fra starten av tiåret og fram til siste undersøkelse, er det en tendens til at noen flere bruker mye tid hjemme.

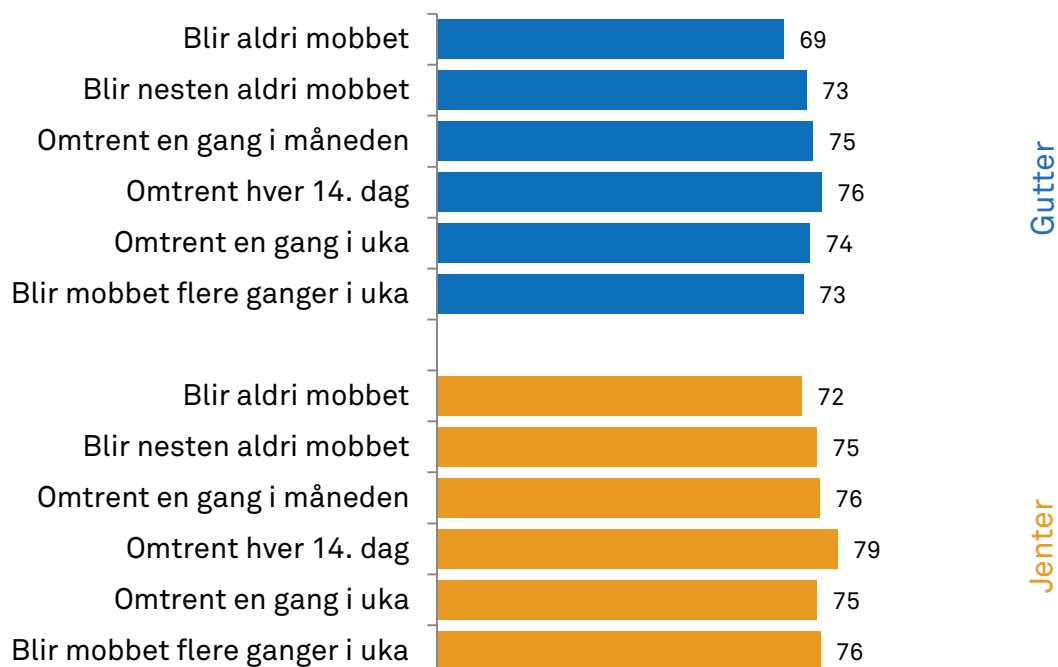
Samtidig ser vi et annet, og mer tydelig utviklingstrekk: stadig færre er sammen med venner hjemme hos hverandre. Mens rundt 75 prosent i 2011 hadde vært hjemme med venner, er tallet litt over 60 prosent i 2015. Dette tyder på at hjemmet som arena for fysisk samvær med jevnaldrende har blitt noe svekket de senere årene.

Ungdom som blir mobbet er like ofte hjemme om kvelden som andre ungdommer. Ungdom som mobber andre er derimot i mindre grad orientert mot hjemmearenaen.

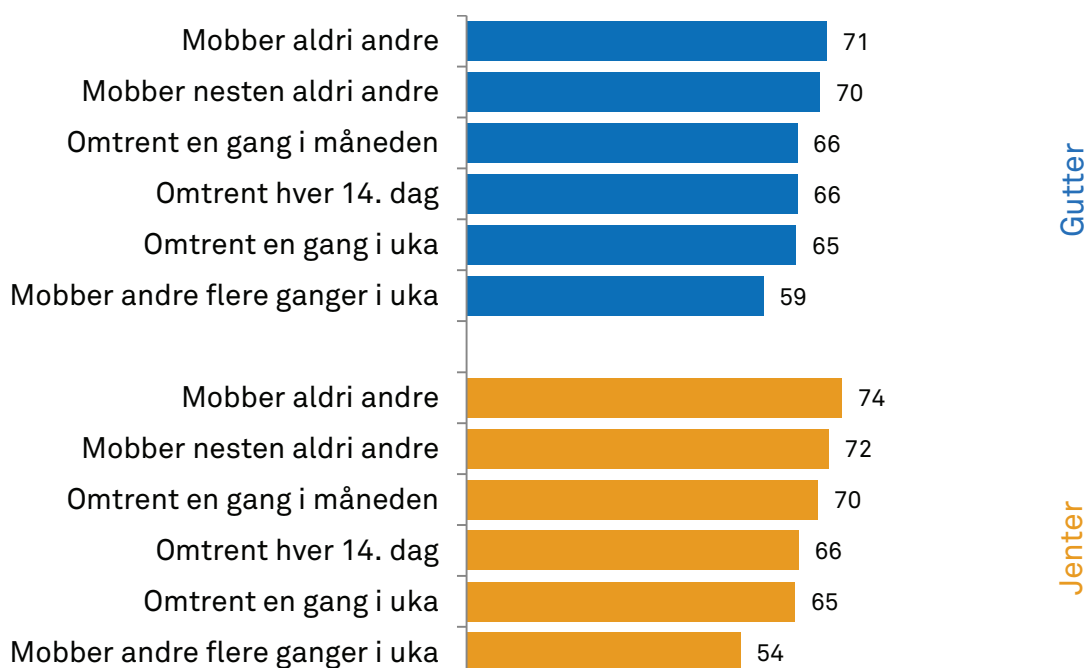
Hvor mange på ungdomstrinnet som er mye hjemme om kvelden – etter kjønn og tidspunkt

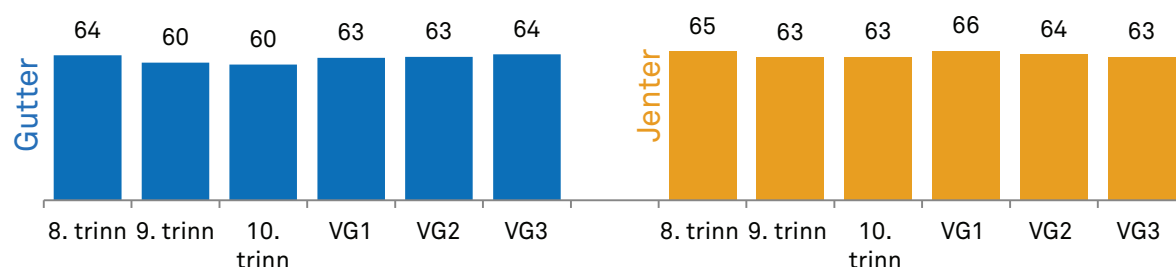
Hvor mange på ungdomstrinnet som er mye hjemme om kvelden – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

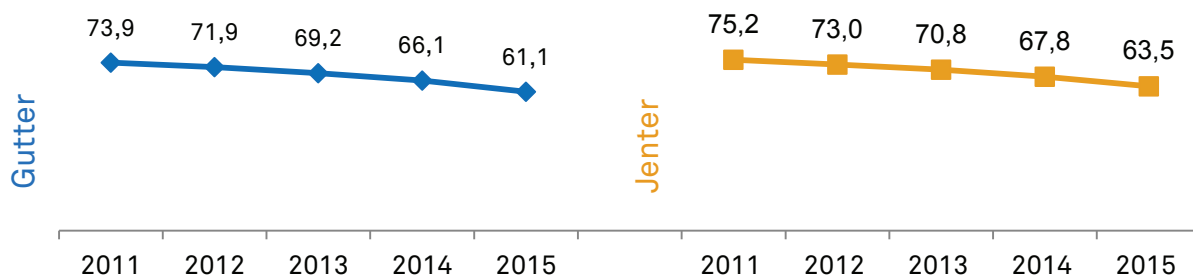
Hvor mange på ungdomstrinnet som er mye hjemme om kvelden – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som har vært hjemme med venner minst to ganger siste uke – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som har vært hjemme med venner minst to ganger siste uke – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan hjemmeorientert fritid blir målt i Ungdata

I spørreskjemaet får ungdommene listet opp ulike typer av fritidsaktiviteter. De blir bedt om å tenke tilbake på siste sju dager og angi hvor mange ganger de har gjort de ulike aktivitetene. Svaralternativene er «ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger» og «6 ganger eller mer».

Opplysningen om ungdoms bruk av hjemmet som fritidsarena er basert på følgende formulering: «Vært hjemme hele kvelden». I denne rapporten bruker vi indikatoren «mye hjemme om kvelden», som omfatter de som svarer at de har vært hjemme hele kvelden minst to ganger siste uke.

For å måle hvor mange som er hjemme med venner blir ungdommene i den samme delen av spørreskjemaet spurt om hvor mange ganger de har «vært sammen med venner hjemme hos meg» og «vært sammen med venner hos dem». Indikatoren «hjemme med venner» omfatter de som har vært sammen med venner hjemme hos seg selv og/eller hos venner minst to ganger siste uke.

ute med venner

I ungdomsforskningen har det tradisjonelt vært vanlig å skille mellom uteorientert og hjemmeorientert fritid. Mens en hjemmeorientert fritid gir foreldre muligheter til å kontrollere barnas handlinger, har ungdom større spillerom til å eksperimentere med rusmidler eller prøve ut grenser på andre måter når de oppholder seg utenfor hjemmet.

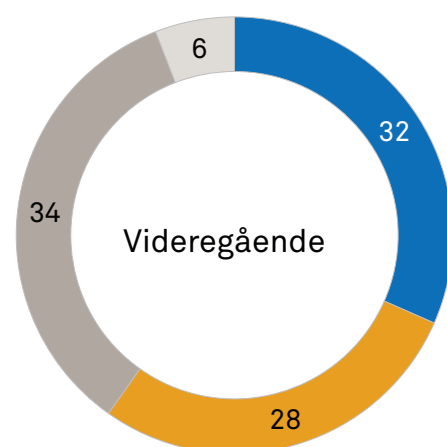
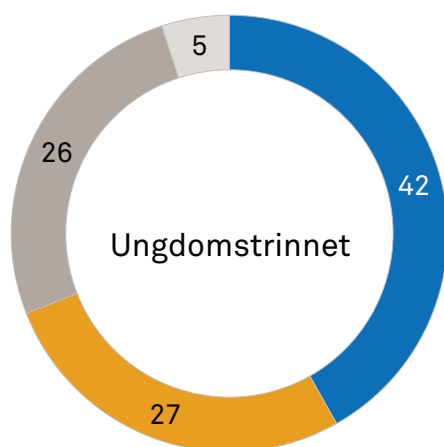
Med et endret fritidsmønster forandres gjerne bekymringene rundt ungdoms bruk av fritiden. I dag vekker digitale aktiviteter foran skjermer av ulikt slag større uro enn det ustrukturerte samværet med jevnaldrende ute på gatehjørnet.

Bekymringene er gjerne knyttet til manglende fysisk aktivitet og kvaliteten

på det sosiale samværet. Statistisk sentralbyrås tidsbruksundersøkelser viser at dagens unge sammenlignet med de som var unge på 1980- og 1990-tallet, bruker mindre tid på idrett og friluftsliv og er mindre sammen med jevnaldrende.

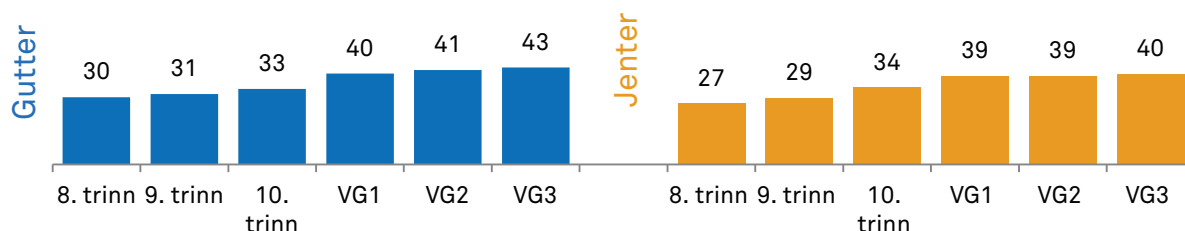
Hvor mange er ute med venner om kveldene?

Hvor mange ganger har du vært ute med venner størsteparten av kvelden i løpet av siste uka?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6 ganger eller mer

Hvor mange som er mye ute med venner om kvelden – etter kjønn og klassetrinn

Stadig færre er ute med venner

Ungdata viser at det er stor variasjon når det gjelder hvor mye av fritiden som brukes ute med venner. Fem til seks prosent er ute med venner omtrent hver eneste dag, og rundt tre av ti er ute to til fem ganger i uka. På ungdomstrinnet er fire av ti ikke ute med venner i det hele tatt.

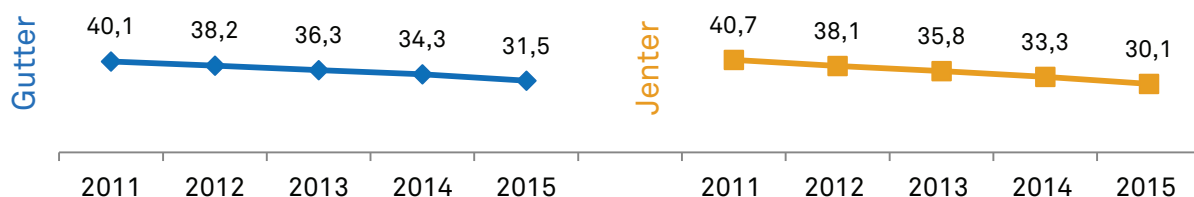
Det er små kjønnsforskjeller i det uteorienterte fritidsmønsteret. Andelen som er ute med venner minst to ganger i uka, øker utover i tenårene.

I løpet av de siste årene er det stadig færre som bruker mye tid ute med venner. Mens fire av ti på begynnelsen av inneværende tiår var ute med venner minst to kvelder i uka, gjelder det tre av ti i 2015.

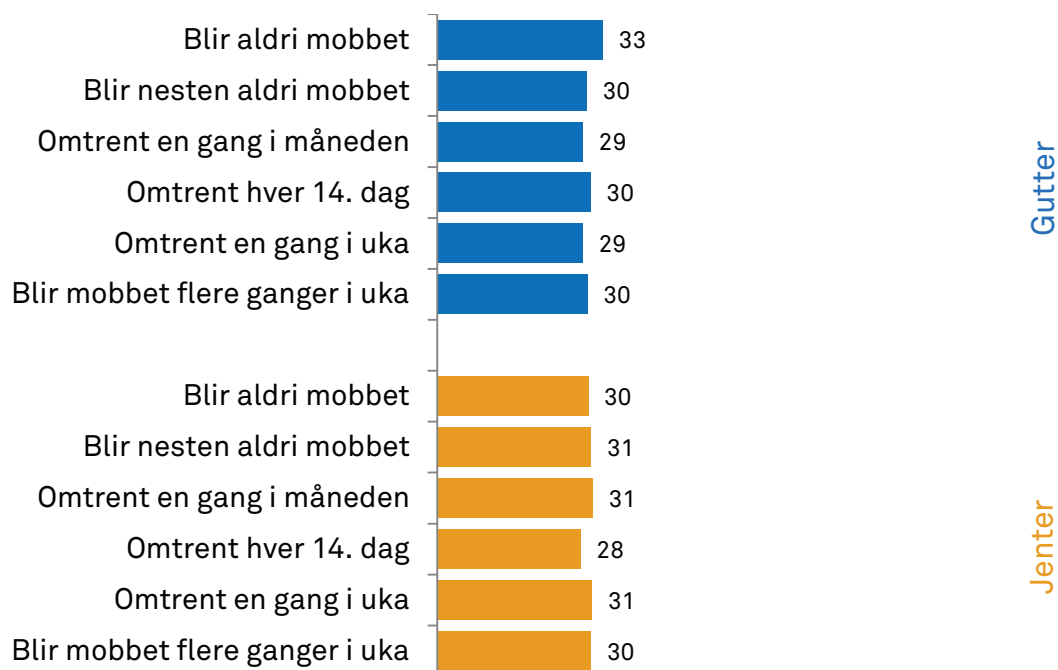
Også på andre områder kan vi i Ungdata se en markant nedgang i omfanget av uteorienterte fritidsaktiviteter. Stadig færre ungdommer henger rundt en kiosk, bensinstasjon eller liknende, og det er langt færre som rusler rundt for å se eller handle i butikker. Det siste gjelder både gutter og jenter, men nedgangen i shopping har vært tydeligst blant gutter.

Ungdom som opplever å bli mobbet er like uteorienterte som andre ungdommer. Ungdom som selv mobber andre er derimot mer orientert mot utearenaen enn de som ikke mobber andre. Dette gjelder både for gutter og jenter.

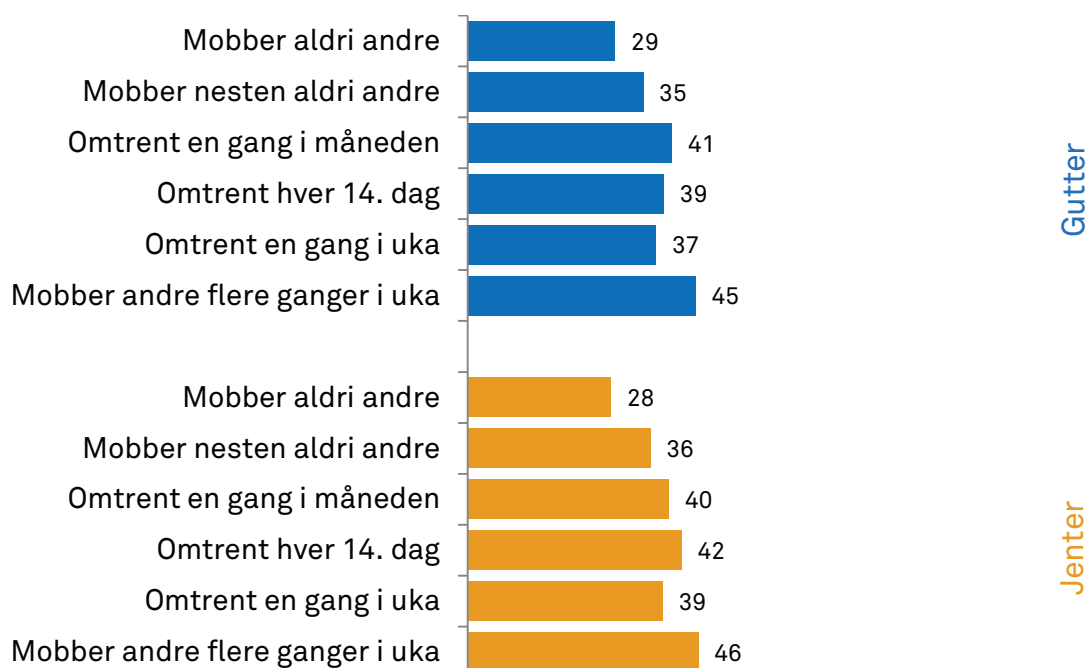
Hvor mange på ungdomstrinnet som er mye ute med venner om kvelden – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som er mye ute med venner om kvelden – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

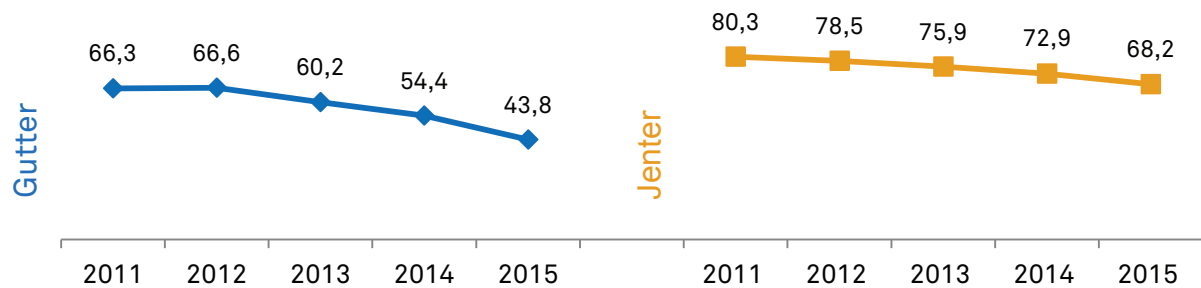

Hvor mange på ungdomstrinnet som er mye ute med venner om kvelden – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

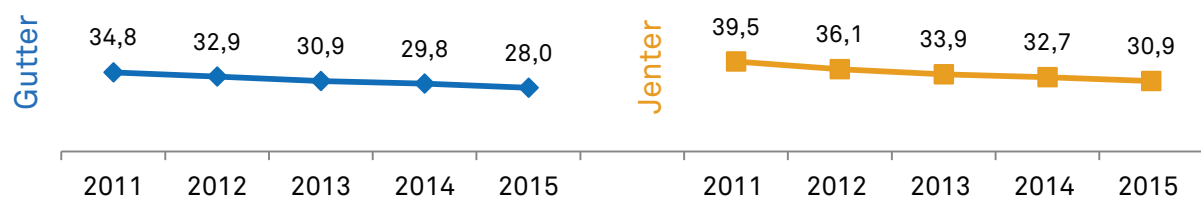

ute med venner

Hvor mange på ungdomstrinnet som i løpet av siste uke har ruslet rundt for å se eller handle i butikker – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som i løpet av siste uke har oppholdt seg på et gatehjørne, kiosk, bensinstasjon e.l. – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan uteorientert fritid blir målt i Ungdata

I spørreskjemaet får ungdommene listet opp ulike typer av fritidsaktiviteter. De blir bedt om å tenke tilbake på siste sju dager, og om å angi hvor mange ganger de har gjort de ulike aktivitetene. Svaralternativene er «ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger» og «6 ganger eller mer».

For å måle hvor mye ungdom er sammen med venner ute på kveldstid, blir de bedt om å svare på hvor mange ganger de har «Brukt størstedelen av kvelden ute med venner, kamerater». I denne rapporten bruker vi indikatoren «ute med venner», som omfatter

de som svarer at de har ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke.

I den samme delen av spørreskjemaet blir ungdom spurt om hvor mange ganger de har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker» og hvor mange ganger de har «oppholdt seg på et gatehjørne, kiosk, bensinstasjon e.l.». Figurene over viser hvor mange som siste uke har deltatt i disse aktivitetene minst en gang.

mediebruk

I løpet av kort tid har det skjedd noe i retning av en digital revolusjon. Ungdom er pådrivere og ofte de første til å ta de nye mediene i bruk, enten det handler om PC, internett, smarttelefoner, nettbrett eller ulike spillkonsoller.

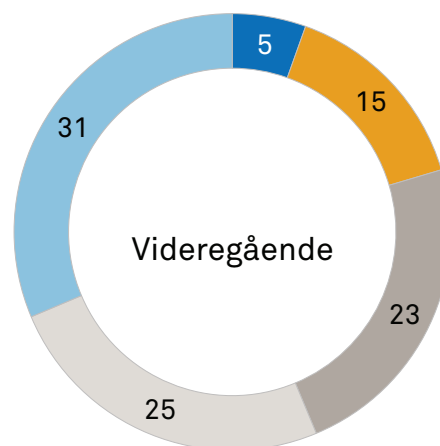
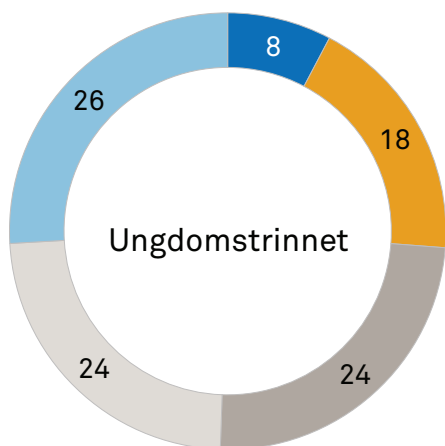
Digitale medier spiller i dag en sentral rolle i hverdagen – både for skolearbeid og for ungdoms sosiale liv. Den nye teknologien gjør at barn og unge kommer i kontakt med jevnaldrende på nye måter. De nye mediene er dessuten en sentral formidlingskanal for hva som ellers skjer i ungdomskulturene. Det kan handle om alt fra å holde kontakt med venner til å arrangere fester, konserter eller politiske markeringer. Mange lever ut mye av sin sosiale tid på internett, og for den enkelte unge kan det ha store sosiale omkostninger å ikke være til stede.

Teknologiske endringer skjer fort og etter hvert som tilgangen til internett øker og

prisene på digitale apparater reduseres, endres også ungdommenes bruksmønster. I de siste årene har bruken av datamaskiner gått ned, mens tiden brukt foran mobiltelefon og nettbrett har økt. I Ungdata har vi derfor begynt å spørre hvor lang tid den enkelte samlet sett bruker foran en skjerm.

Hvor mye tid bruker ungdom på ulike typer medier?

Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis foran en skjerm i løpet av en dag?

■ Mindre enn en time

■ En til to timer

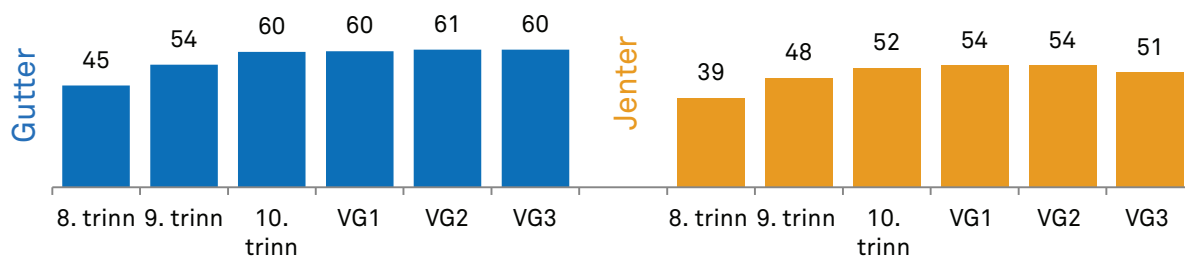
■ To til tre timer

■ Tre til fire timer

■ Mer enn fire timer

Hvor mange som bruker minst tre timer daglig foran en skjerm – etter kjønn og klassetrinn

Stor variasjon i tidsbruk på digitale skjermaktiviteter

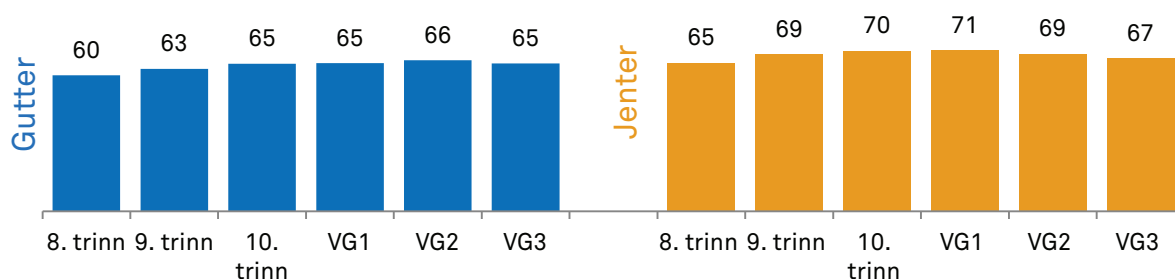
Mange bruker mye av fritiden sin på digitale aktiviteter. Samtidig er det stor variasjon i hvor mye tid ungdom daglig bruker foran en skjerm. Noen få bruker mindre enn én time, og rundt tre av ti bruker mer enn fire timer.

Skjermtiden øker gjennom ungdomstrinnet, og flater ut i overgangen til videregående. Forskjellene mellom aldersgruppene varierer likevel med typer av skjermbruk. Mens tidsbruken på sosiale medier øker en del gjennom ungdomsårene, er det færre blant de eldste tenåringene som bruker mye tid på elektroniske spill. Tidsbruken på filmer, serier og TV øker noe, men nokså lite, med alder.

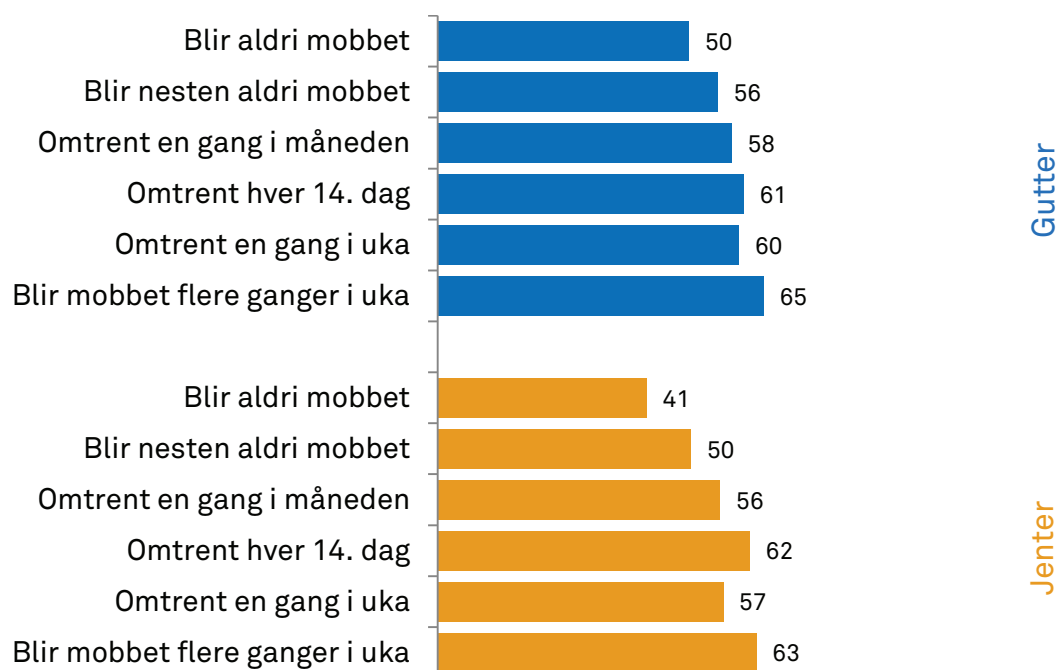
Gutter bruker samlet noe mer tid foran en skjerm enn jenter. Størst kjønnsforskjeller finner vi imidlertid når vi ser på hva gutter og jenter bruker mediene til. Mens gutter er langt mer opptatt av spill, er jentene oftere på sosiale medier. Jenter bruker samlet sett noe mer tid enn gutter på filmer, serier og TV-programmer.

Det er en viss sammenheng mellom skjermtid og mobbing. Det er flere av ungdommene som blir mobbet som bruker mye tid foran en skjerm enn blant de som ikke blir mobbet. Kontrastene er likevel større når det gjelder det å mobbe andre. De som aldri mobber andre bruker vesentlig mindre tid foran en skjerm enn de som mobber.

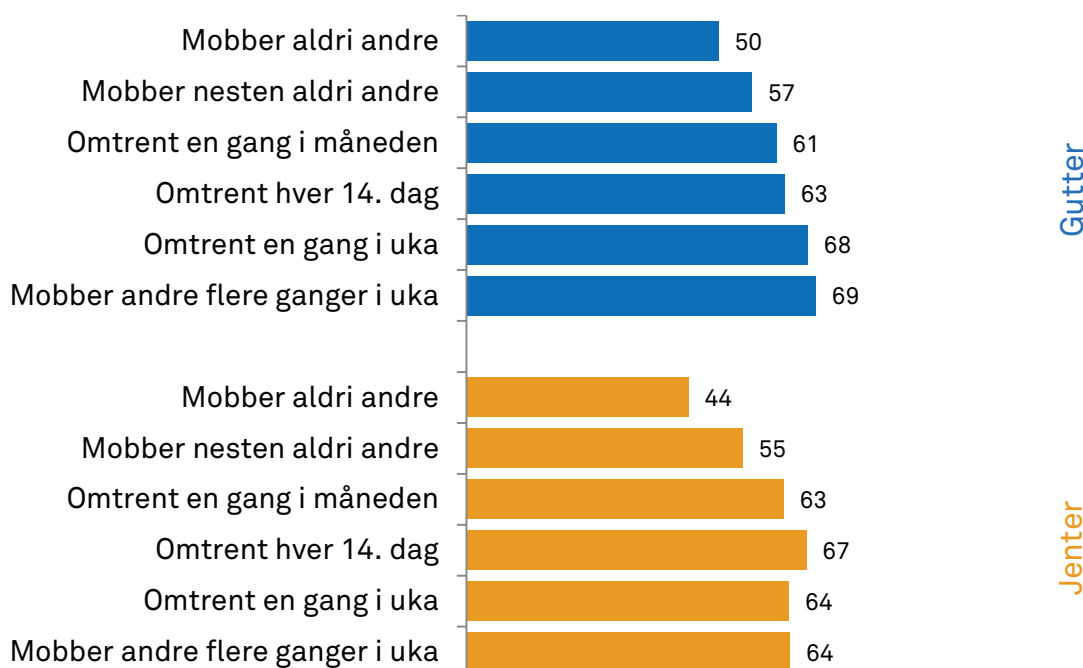
Hvor mange som bruker minst en time daglig på å se filmer, serier og TV-programmer – etter kjønn og klassetrinn

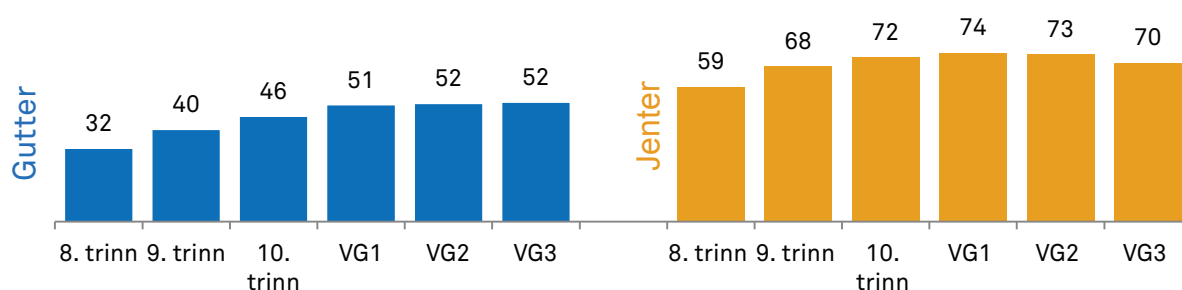
Hvor mange på ungdomstrinnet som bruker minst tre timer daglig foran en skjerm – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

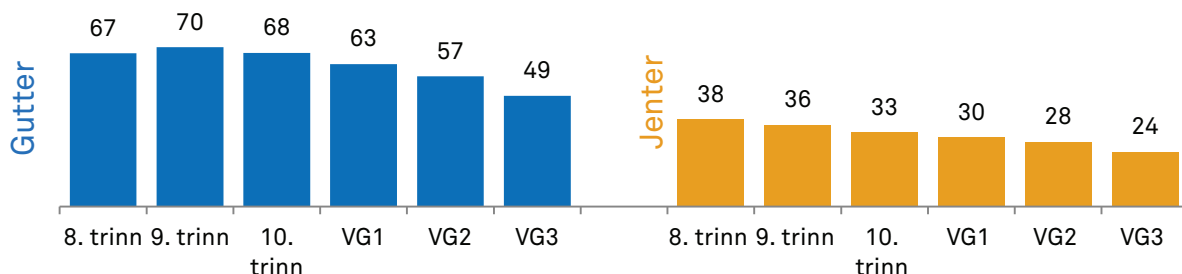
Hvor mange på ungdomstrinnet som bruker minst tre timer daglig foran en skjerm – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som bruker minst en time daglig på sosiale medier – etter kjønn og klasstrinn

Hvor mange som bruker minst en time daglig på elektroniske spill – etter kjønn og klasstrinn

Hvordan bruk av medier blir målt i Ungdata

I 2014 ble spørreskjemaet i Ungdata revidert, og det ble foretatt en del endringer i spørsmålene som måler mediebruk. Blant annet ble det laget et nytt spørsmål som fanger opp hvor mye tid ungdom samlet sett bruker foran en skjerm i løpet av en vanlig dag.

Spørsmålet er formulert slik: «Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis på aktiviteter foran en skjerm (TV, data, nettbrett, mobil) i løpet av en dag?» Ungdommene skal krysse av for ett av sju svaralternativer, som varierer fra «ikke noe tid» til «mer enn 6 timer». Ungdom som bruker «mye tid foran en skjerm» er her

definert som de som daglig bruker tre timer eller mer.

Ungdata måler i tillegg tidsbruk på et utvalg medieaktiviteter. I denne rapporten viser vi hvor mange som bruker minst en time på «sosiale medier», minst en time til sammen på «dataspill/TV-spill» og «spille på telefon/nettbrett» og som til sammen bruker minst en time på å «se på TV» og «se på filmer/TV-serier».

Siden disse spørsmålene først ble tatt med i Ungdata fra 2014, gir det ikke grunnlag for å beregne endringer over tid i denne rapporten.

Helse og trivsel

Helse

Trening

Fysiske plager

Psykiske plager

helse

Egenvurdert helse er en viktig indikator for sykkelighet og bruk av helsetjenester, og anvendes til å overvåke befolkningens helsestatus over tid. Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelser viser at de aller fleste har en positiv innstilling til egen helse, og at litt flere unge enn eldre vurderer sin egen helse som god eller meget god.

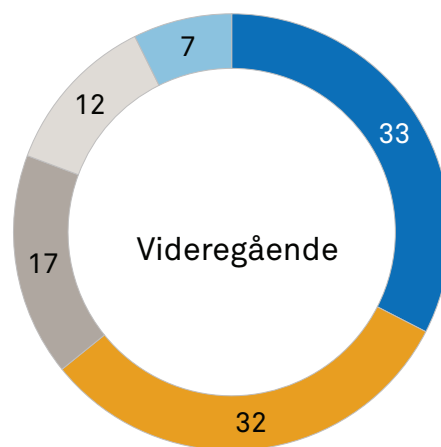
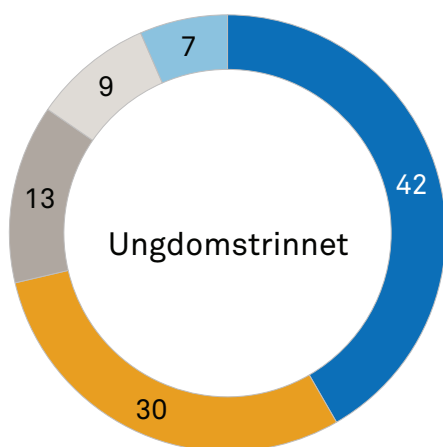
Livsstilsvaner etableres ofte i ungdomsårene og kan ha betydning for helse både i ungdomstiden og senere i livet. Andelen som røyker blant unge i Norge har gått ned, og flere av røykerne, særlig blant gutter, har gått over til snus. Nedgang ser man også i alkoholforbruk og bruk av andre rusmidler. Barn og unge opp til 16-årsalder er jevnt over fysisk aktive. Imidlertid synker aktivitetsnivået med alderen. Jenter er mindre fysisk aktive enn gutter. Tilbudet av underholdning foran ulike typer skjermer

har økt med årene, og fremstår som et bekymringsfullt alternativ til fysisk aktivitet.

Det er generelt større fokus på helse i dag enn tidligere, og i en del ungdomsmiljøer har det å være sunn blitt «in». Større kunnskap om risikofaktorer har gjort at vi i dag er mer opptatt av å forebygge dårlig helse. Samtidig har vi sannsynligvis blitt flinkere til å kjenne etter hvordan vi har det.

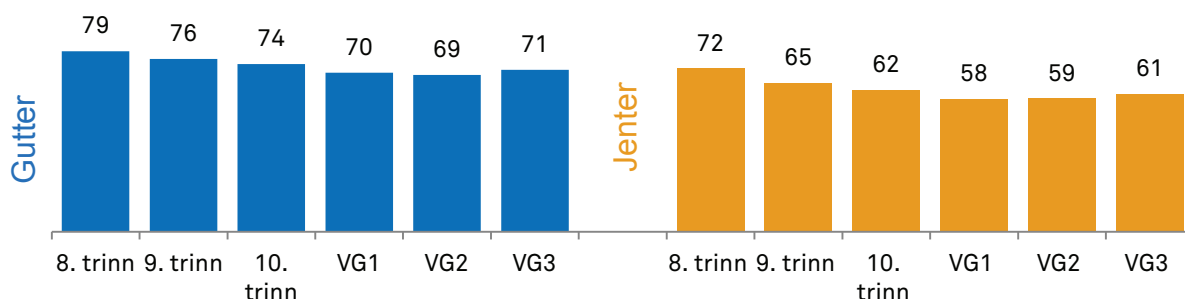
Hva tenker ungdom om egen helse?

Hvor fornøyd er du med helsa di?

■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken eller ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Hvor mange som er fornøyd med helsa si – etter kjønn og klassetrinn

De fleste er fornøyd med egen helse

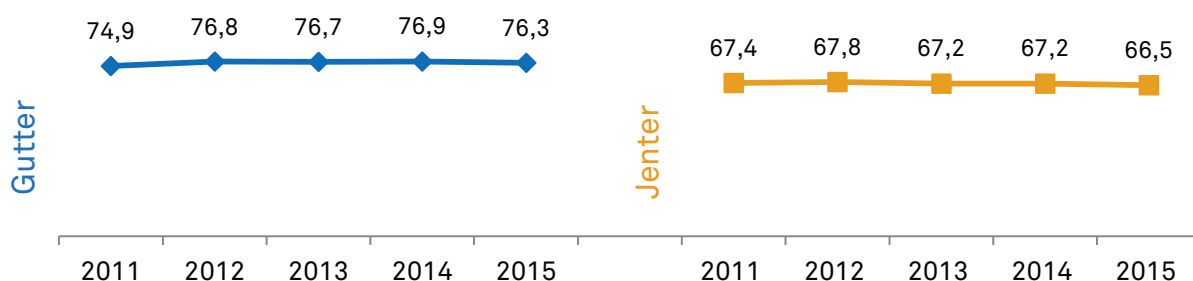
Fire av ti på ungdomstrinnet og tre av ti på videregående er «svært fornøyd» med egen helse. Tre av ti er «litt fornøyd». Samtidig er det noen som mener helsa kunne vært bedre. Rundt hver tiende er «litt misfornøyd», mens sju prosent er «svært misfornøyd».

Det er flere gutter enn jenter som er fornøyd med egen helse. Andelen som er fornøyd synker gjennom ungdomstrinnet, for deretter å flate ut i overgangen til videregående. Hvor mange som vurderer helsen sin som god har samlet sett endret seg lite over tid. Det er likevel en svak tendens de aller siste årene til at noen færre av særlig jentene, er fornøyd med helsa si.

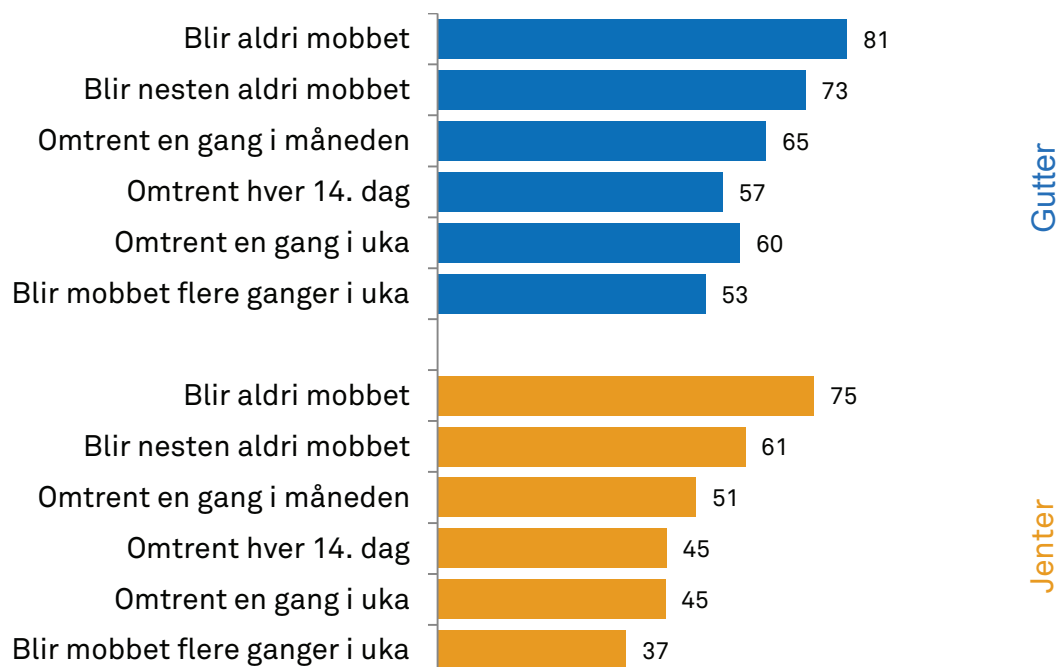
Ungdom som blir mobbet er langt mindre fornøyd med egen helse enn de som ikke blir mobbet. Blant jenter som blir mobbet flere ganger i uka er det færre enn fire av ti som er fornøyd med egen helse. Også ungdom som mobber andre er relativt sett mindre fornøyd med helsa si. Sammenhengen er også her tydeligst for jentene.

Mange ungdommer benytter seg av ulike helsetjenester. Det er flere på ungdomstrinnet enn på videregående som bruker vanlig lege og som tar i bruk helsestasjon for ungdom. Ungdom på videregående bruker derimot i noe større grad skolehelsetjenesten.

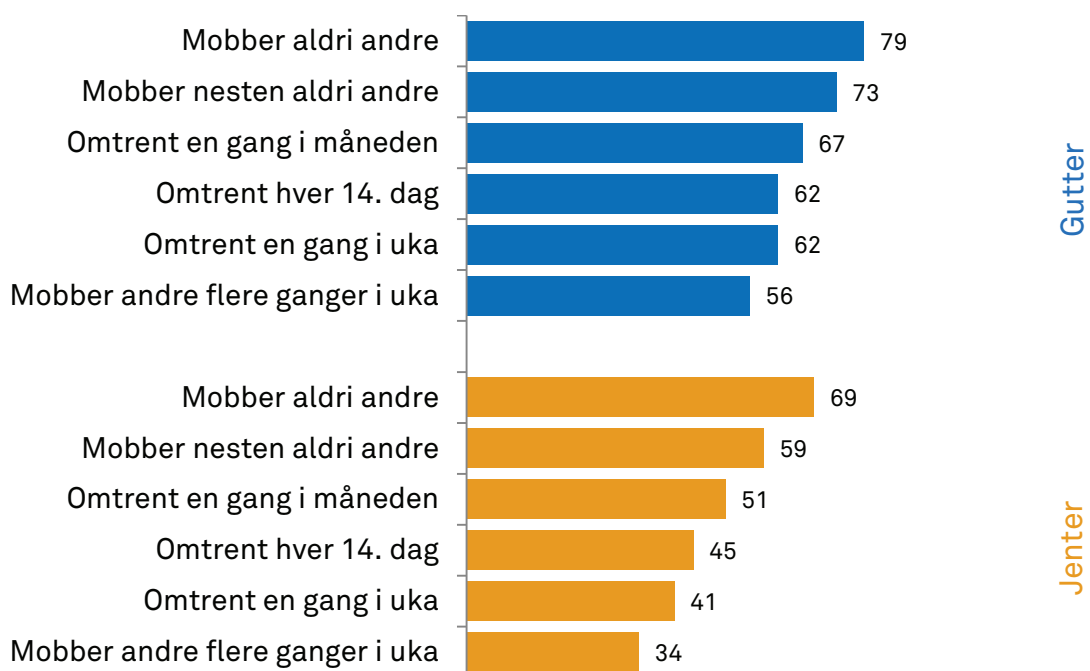
Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med helsa si – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med helsa si – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

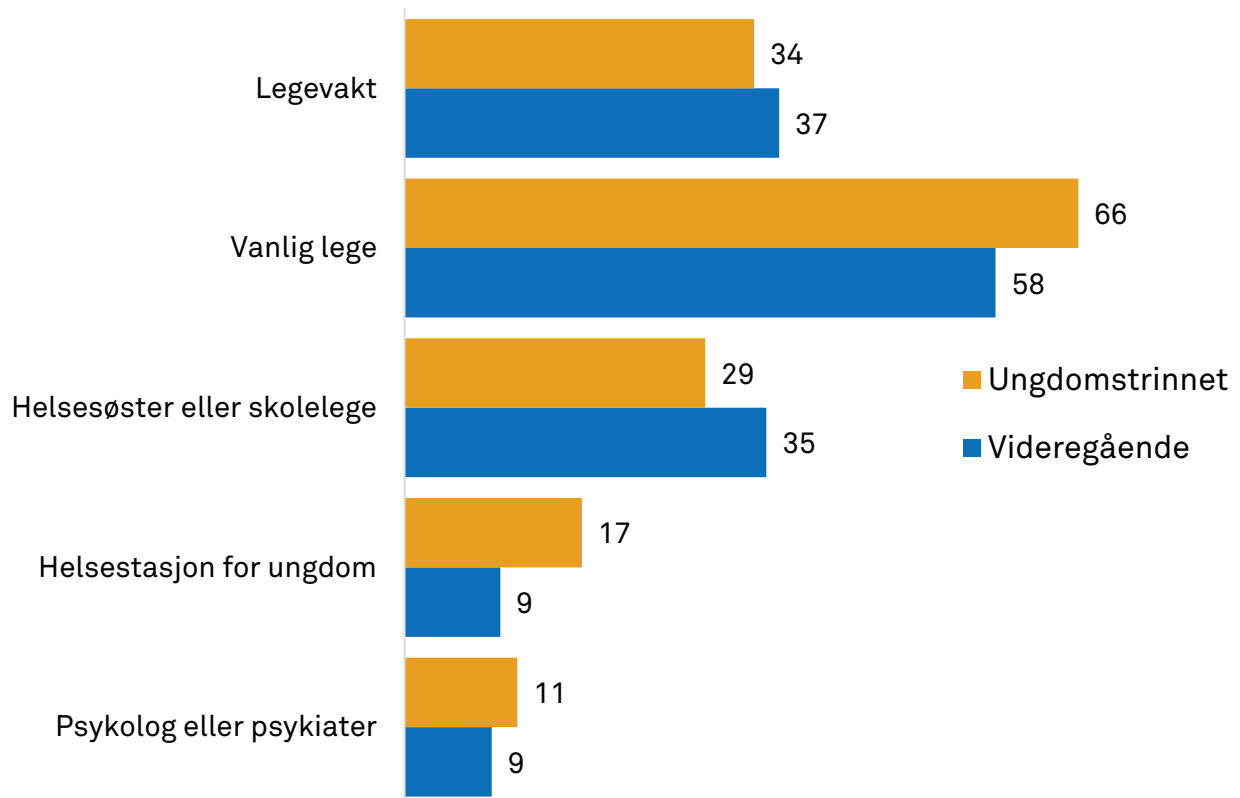

Hvor mange på ungdomstrinnet som er fornøyd med helsa si – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som har brukt ulike helsetjenester siste året

Hvordan egenvurdert helse blir målt i Ungdata

I spørreskjemaet til Ungdata får ungdommene følgende spørsmål: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider av livet ditt?». Ett av forholdene de skal vurdere er «helsa di», og de blir bedt om å krysse av for om de er «svært fornøyd», «litt fornøyd», «verken fornøyd eller misfornøyd», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd».

Andel som er fornøyd med helsa, er i rapporten definert som andelen av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Fra 2014 spørres det i Ungdata også om bruken av ulike typer helsetjenester. Hvor stor andel på henholdsvis ungdomstrinnet og i videregående som har brukt disse i løpet av det siste året, er vist i figuren over.

trening

Svært mange unge trener på fritiden. Noen spiller håndball, basket eller fotball gjennom et idrettslag, andre trener på et treningssenter. Det er også mange unge som sykler eller løper seg en tur, enten alene eller sammen med venner.

Mediene gir inntrykk av at norsk ungdom er i ferd med å forfalle fysisk. Forskning viser derimot at det er like mange som trener i dag som for 20 år siden. Samtidig er mange lite fysisk aktive ellers i hverdagen, og det tilbringes mye tid foran ulike typer skjermer.

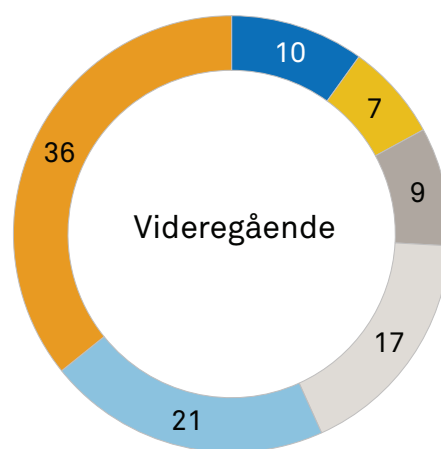
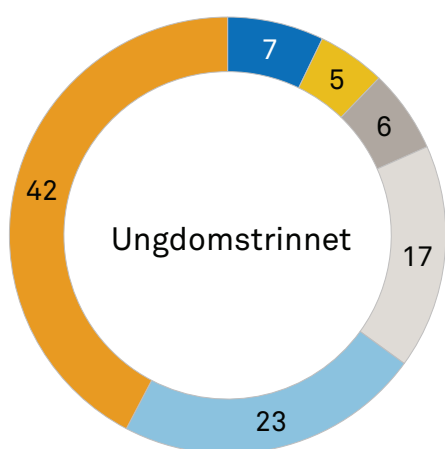
I løpet av ungdomstiden er det mange som slutter i idrettslagene. Samtidig er det flere av de som slutter, som begynner å trene på treningssenter eller for seg selv. Det har tradisjonelt vært klare kjønnsforskjeller i trening, og særlig har det vært flere gutter enn jenter i idrettslagene. De siste årene har vi sett en tendens til at flere jenter trener på

andre arenaer (utenfor idrettslagene), slik at det i dag er små kjønnsforskjeller i trening samlet sett.

I mange idretter stilles det store krav til utstyr og deltakelse, og det kan koste en god del å være med. Dette kan være en utfordring for å nå det overordnede målet for norsk idrett: «idrett for alle».

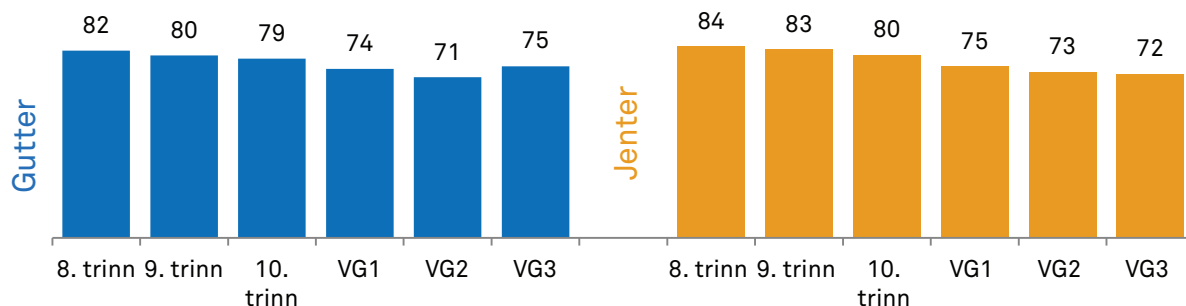
Er ungdom opptatt av trening?

Hvor ofte ungdom trener

- Aldri
- Sjelden
- Et par ganger i måneden
- 1-2 ganger i uka
- 3-4 ganger i uka
- Minst 5 ganger i uka

Hvor mange som trener ukentlig – etter kjønn og klasstrinn

Store endringer i treningsvaner gjennom tenårene

De aller fleste driver med en eller annen form for trening. På ungdomstrinnet er det likevel 12 prosent som sjelden eller aldri trener, mot 17 prosent på videregående.

Samlet er det omtrent like mange gutter og jenter som trener på jevnlig basis. Gutter og jenter har likevel litt forskjellige aktivitetsmønstre. Mens gutter trener noe oftere gjennom idrettslagene, er det flere jenter som trener på egenhånd eller som trener gjennom dans og andre typer organisert trening.

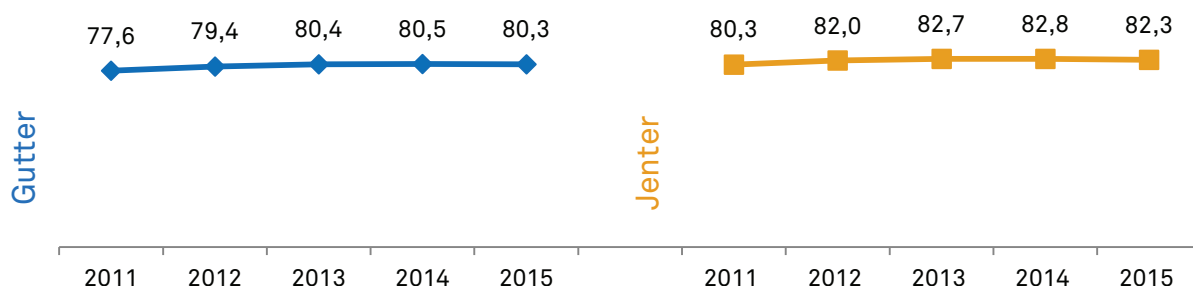
Gjennom tenårene er det en viss nedgang i andelen som trener ukentlig. Samtidig endrer selve treningsvanene seg svært mye. På ungdomstrinnet foregår mesteparten av treningen på egenhånd

eller gjennom idrettslagene. Omfanget av denne typen trening faller imidlertid kraftig gjennom tenårene, særlig idretten. Bruken av treningsstudio øker derimot betydelig for både gutter og jenter. Omfanget av egentrening synker gjennom tenårene, mest for gutter.

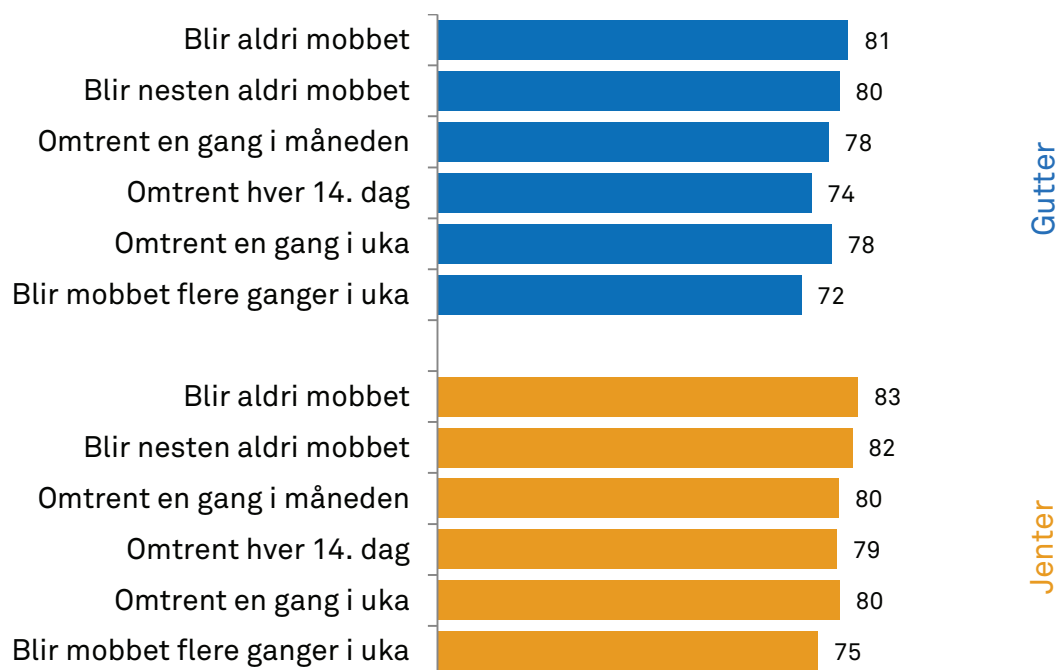
Ungdata viser at andelen på ungdomstrinnet som trener ukentlig økte noe på begynnelsen av 2010-tallet. Denne økningen synes å ha flatet ut de aller siste årene.

Det er svake sammenhenger mellom treningsaktivitet og mobbing. Det er likevel en tendens til at de som er mest involvert i mobbing, enten som offer eller utøver, trener i noe mindre grad enn andre.

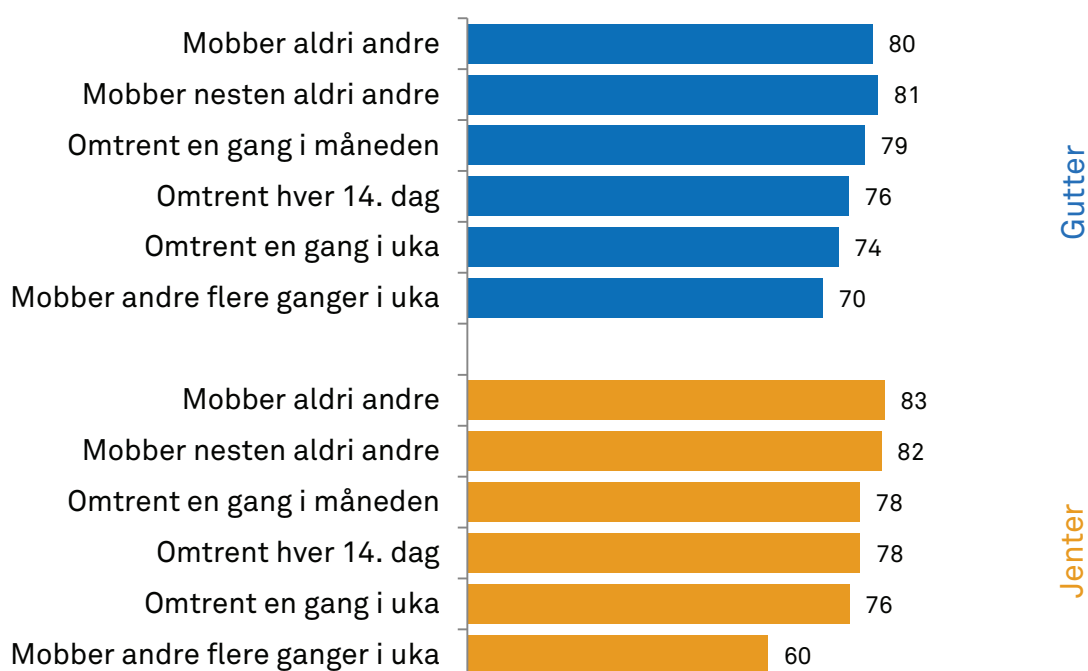
Hvor mange på ungdomstrinnet som trener ukentlig – etter kjønn og tidspunkt

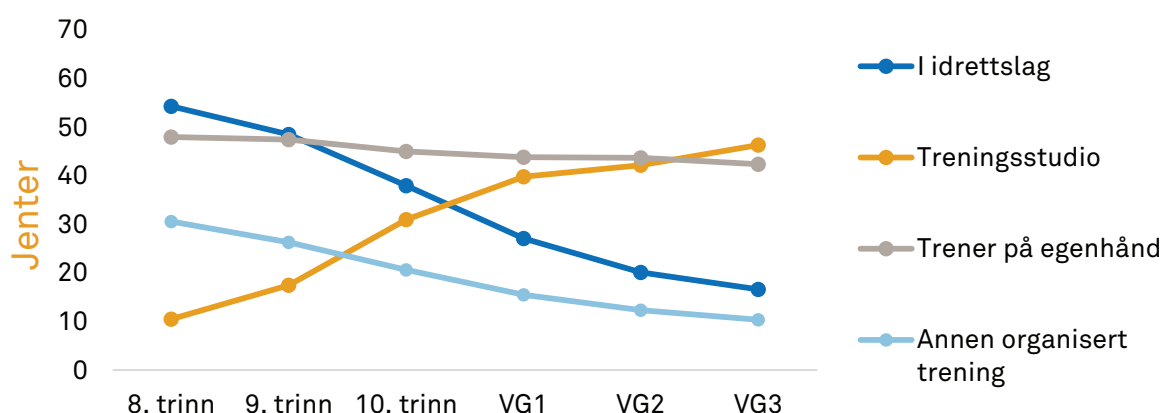
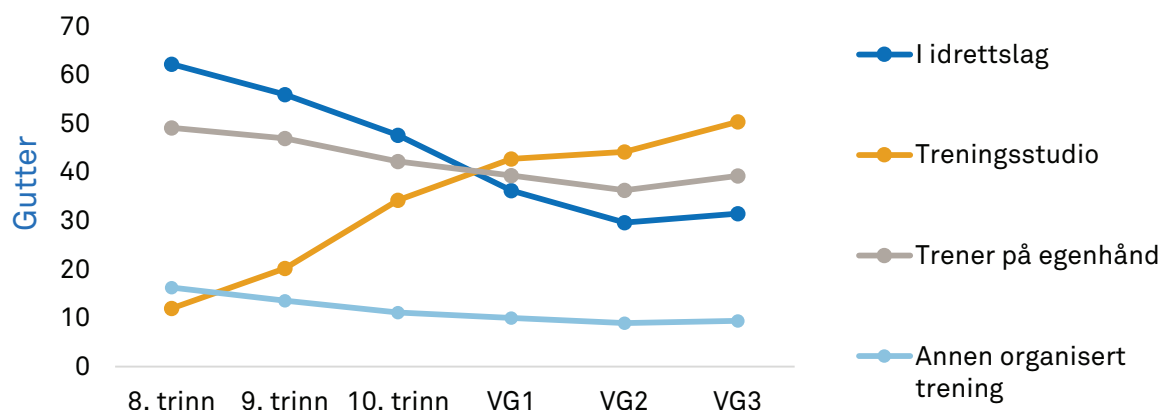
Hvor mange på ungdomstrinnet som trener ukentlig – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

Hvor mange på ungdomstrinnet som trener ukentlig – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som trener ukentlig på ulike måter – etter kjønn og klassetrinn

Hvordan treningsaktiviteter blir målt i Ungdata

For å fange opp de unges treningsaktiviteter, får ungdommene følgende spørsmål: «Hvor ofte trener du eller driver med følgende aktiviteter:»

- Trener eller konkurrerer i idrettslag
- Trener på treningsstudio eller helsestudio
- Trener eller trimmer på egenhånd (løper, svømmer, sykler, går tur)
- Driver med annen organisert trening (dans, kampsport eller lignende).

Svaralternativene er «aldri», «sjelden», «et par ganger i måneden», «1-2 ganger i uka», «3-4 ganger i uka» og «minst 5 ganger i uka».

I Ungdata omfatter «andel som trener ukentlig» de som svarer at de deltar minst én gang i uka i minst én av de treningsaktivitetene som er nevnt.

fysiske plager

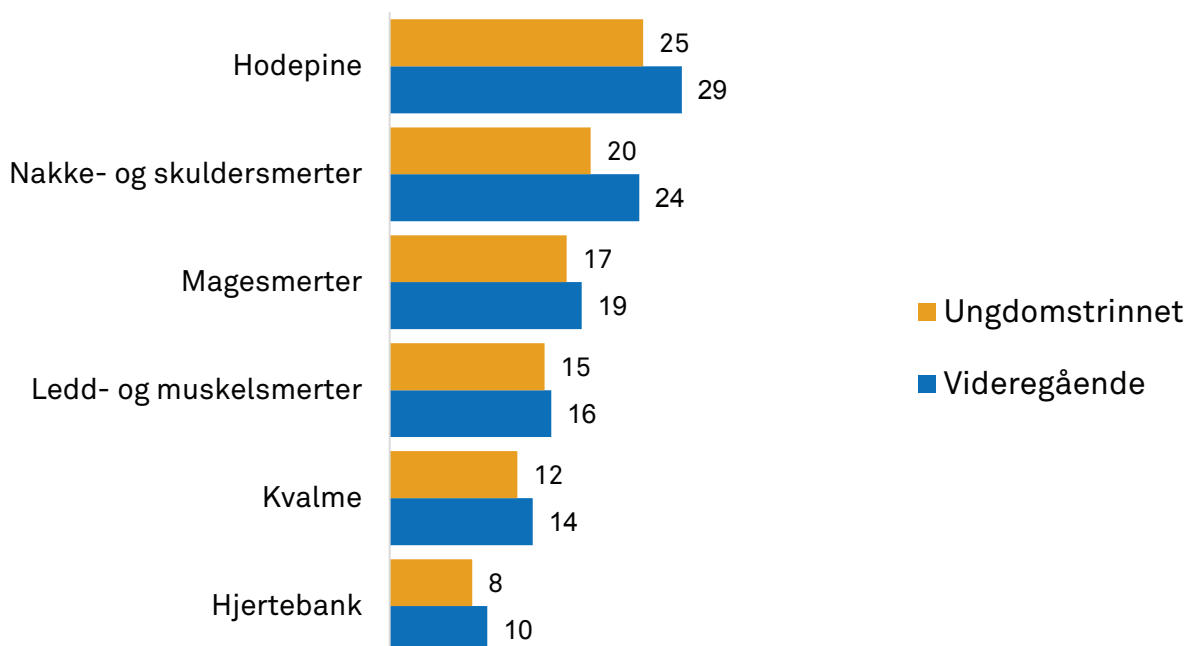
Verdens Helseorganisasjon definerer helse som en «tilstand av fullkommen fysisk, psykisk og sosial velvære – ikke bare fravær av sykdom eller svakhet». God fysisk helse innebærer å ha en frisk og sunn kropp, være i fysisk aktivitet, ha god ernæring og å få tilstrekkelig med hvile.

Selv om ungdom generelt har god fysisk helse, er det likevel mange som sliter med ulike typer plager i hverdagen. Forbruket av smertestillende medisiner blant norske 15–16-åringer er høyt, og har steget betydelig siden 2001. En studie av norske ungdommer i 12–15-årsalderen viste at 17 prosent var regelmessig plaget av hodepine, magesmerter, ryggsmarter eller smerter i armer/bein.

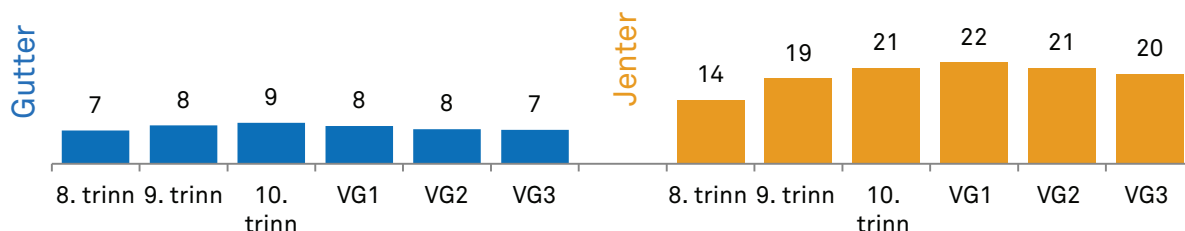
Hodepine er en av de vanligste fysiske plagene blant barn og unge, og en stressende livsstil med krav og press kan være en av forklaringene på at ungdom rapporterer om hodepineplager.

Hvor mange sliter med ulike typer fysiske helseplager i hverdagen?

Hvor mange som mange ganger eller daglig har hatt ulike fysiske plager i løpet av siste måned

Hvor mange som daglig har fysiske plager – etter kjønn og klasstrinn

Betydelige kjønnsforskjeller i fysiske helseplager

De fleste ungdommer har fra tid til annen ulike former for fysiske plager. Ungdata viser at de mest utbredte plagene er hodepine, magevondt og smerter i nakke, skulder, ledd og muskulatur. For de fleste skjer dette bare noen få ganger, men det er verdt å merke seg at hver tiende jente sliter daglig med en eller form for hodepine.

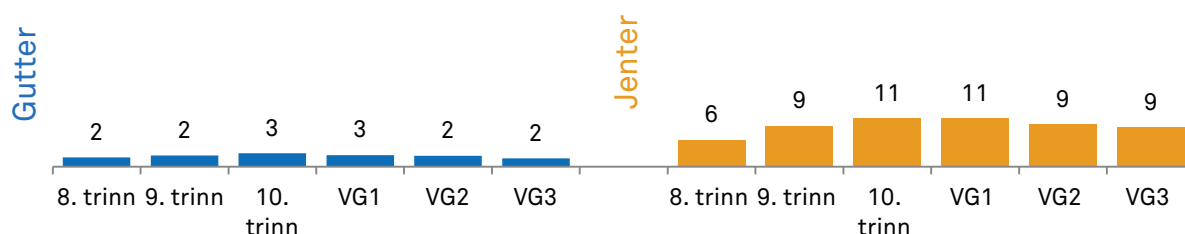
Generelt er det betydelige kjønnsforskjeller i omfanget av de helseplagene som er kartlagt. Mens rundt åtte prosent av guttene har hatt daglige plager i løpet av siste måned, er omfanget over dobbelt så høy blant jentene. For guttene endrer omfanget av helseplager seg lite gjennom ungdomsårene, mens det blant jenter er en

betydelig økning i begynnelsen av tenårene for deretter å flate ut.

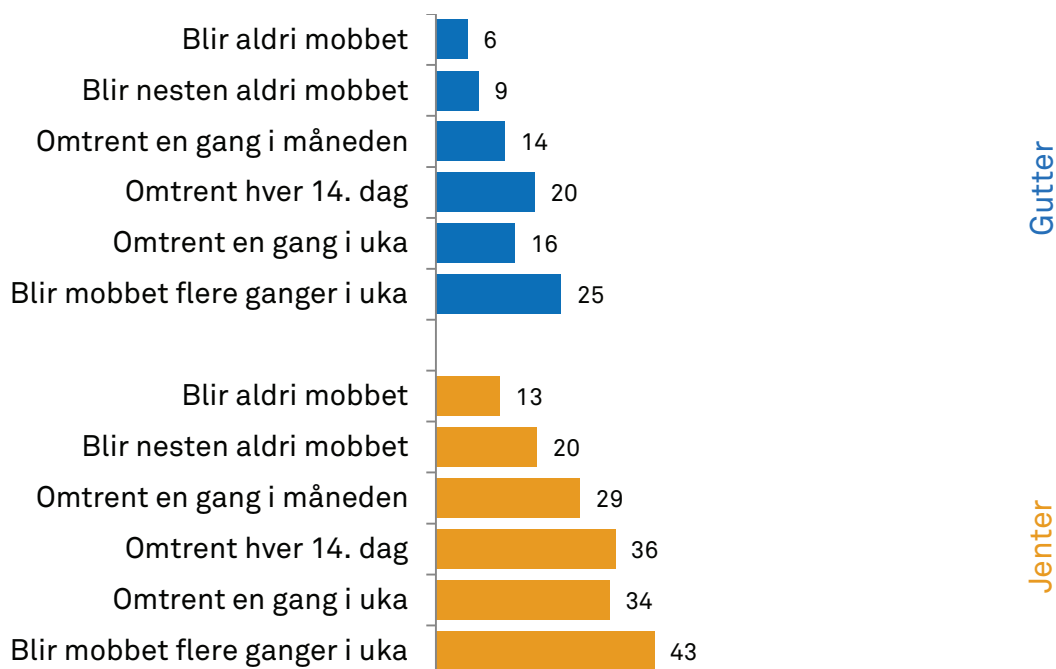
Den samme kjønnsforskjellen finnes for bruken av reseptfrie medikamenter, som Paracet etc. Langt flere jenter bruker slike medikamenter enn gutter, og forskjellene er størst fra 10. trinn og utover i ungdomsårene. Samlet sett er det ikke store forskjeller i medikamentbruk mellom elevene på ungdomstrinnet og videregående.

Mobbing og fysiske helseplager henger tett sammen, og det er vesentlig mer helseplager blant de ungdommene som blir mobbet ofte. Det samme gjelder for de som selv mobber andre.

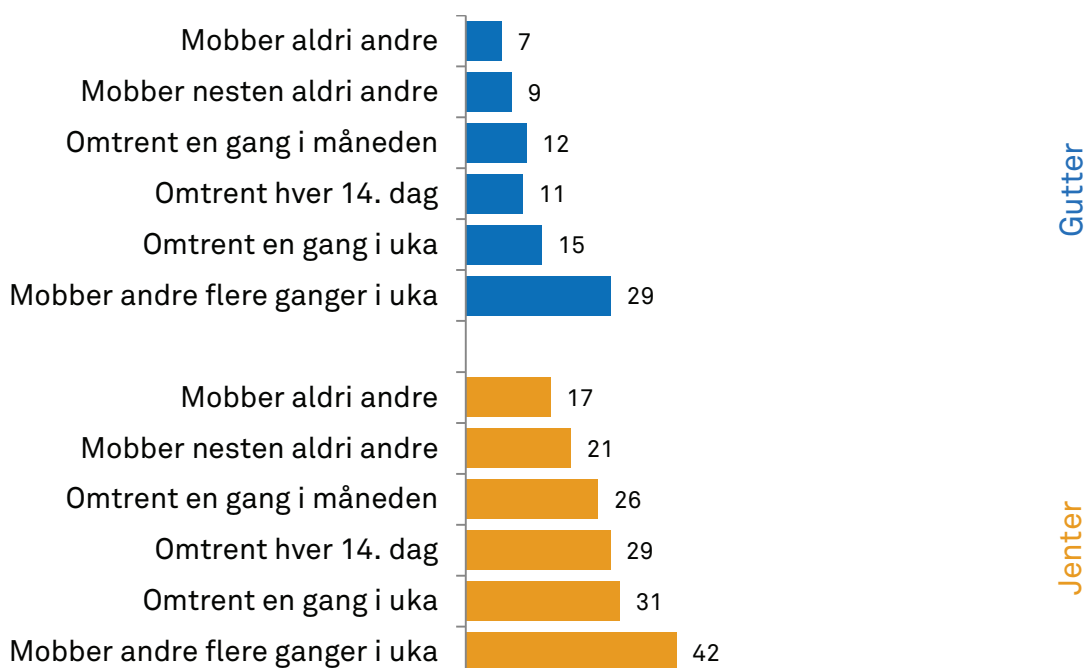
Hvor mange som daglig har hodepine – etter kjønn og klasstrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som daglig har fysiske plager – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

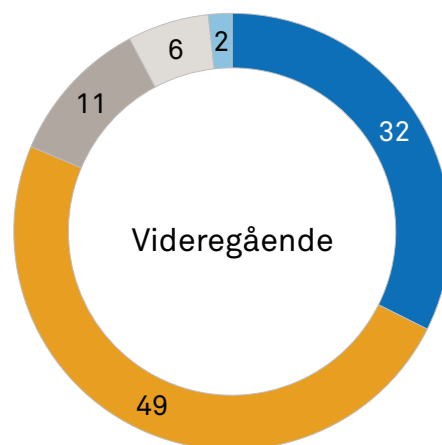
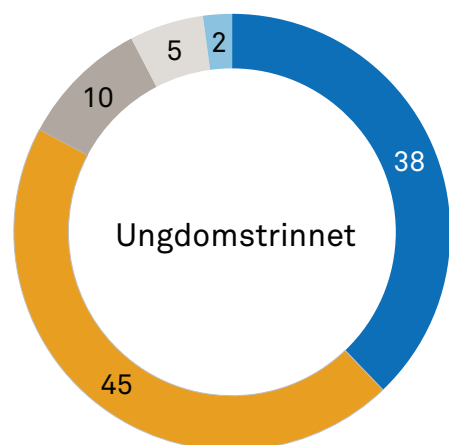
Hvor mange på ungdomstrinnet som daglig har fysiske plager – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

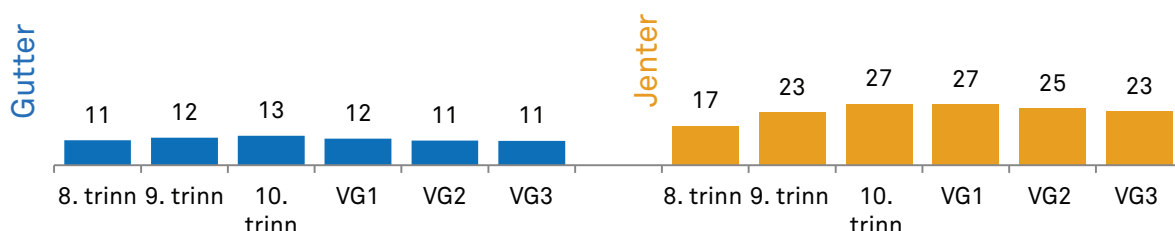
fysiske plager

Hvor ofte har du brukt reseptfrie medikamenter i løpet av siste måned?

■ Ingen ganger ■ Sjeldnere enn én gang i uka ■ Minst ukentlig ■ Flere ganger i uka ■ Daglig

Hvor mange som bruker reseptfrie medikamenter minst ukentlig – etter kjønn og klassetrinn

Hvordan fysiske helseplager blir målt i Ungdata

I 2014 ble spørsmål om fysiske helseplager lagt inn i Ungdatas grunnmodul. De unge blir spurt om man har hatt noen av følgende plager i løpet av siste måned:

- Hodepine
- Nakke- og skuldersmerter
- Ledd- og muskelsmerter
- Magesmerter
- Kvalme
- Hjertebank

Svaralternativene er «ingen ganger», «noen ganger», «mange ganger» og «daglig».

Ungdom som «daglig har fysiske plager» omfatter de som på minst ett av spørsmålene svarer at de plages daglig.

I Ungdata er det fra 2014 også lagt inn et spørsmål om siste måneds bruk av reseptfrie medikamenter som Paracet, Ibox og lignende. Svaralternativene og svarfordelingen for gutter og jenter på ulike klassetrinn framgår av figurene over.

Siden disse spørsmålene først ble tatt med i Ungdata fra 2014, gir det ikke grunnlag for beregne endringer over tid i denne rapporten.

psykiske plager

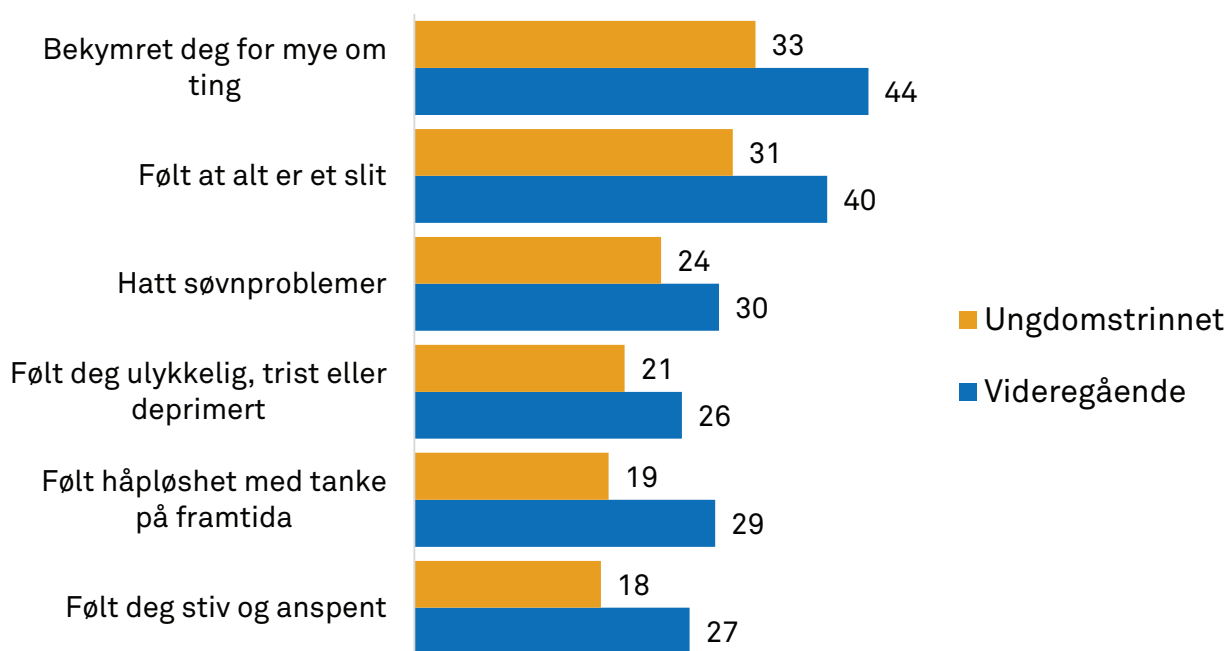
Ungdomstiden er en sårbar periode som byr på store omveltninger – både kroppslig og mentalt. De unge skal finne ut hvem de er og hva de står for, og møter nye krav og forventninger. Mange unge sliter psykisk i perioder. For de fleste er symptomer på psykiske lidelser forbigående, men for noen blir de varige.

Med økende individualisering og et sterkere press om å lykkes i skolen har flere vært bekymret for utviklingen av ungdoms psykiske helse. Om psykiske problemer øker blant unge, gir forskningen ingen entydige svar på. Det er likevel flere studier som tyder på en økning i depressive symptomer blant jenter. Det har dessuten vært en klar økning i angst- og depresjonslidelser som begrunnelse for uføretrygd blant unge.

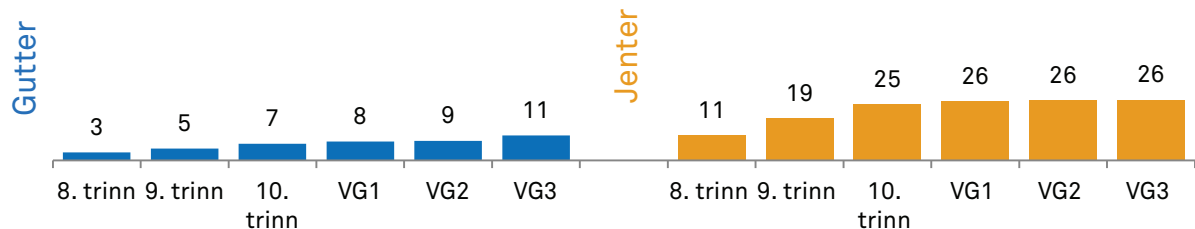
Generelt er depresjon og angst de vanligste plagene blant ungdom. Jenter er mer plaget og oppsøker oftere hjelp enn gutter. Konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte øker risikoen for slike lidelser. Flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse.

Ungdata fanger opp depressive symptomer. Hvor mange er plaget av dette?

Hvor mange som har vært ganske eller veldig mye plaget av ulike psykiske plager i løpet av siste uke

Hvor mange som har et høyt nivå av depressive symptomer – etter kjønn og klassetrinn

Depressive symptomer relativt utbredt

Andelen som rapporterer om psykiske plager i ungdomsårene er høy. Mest utbredt er typiske stress-symptomer. På ungdomstrinnet opplever tre av ti å være «ganske mye» eller «veldig mye» plaget av tanker om at «alt er et slit» eller de «bekymrer seg for mye om ting». På videregående er fire av ti plaget av dette.

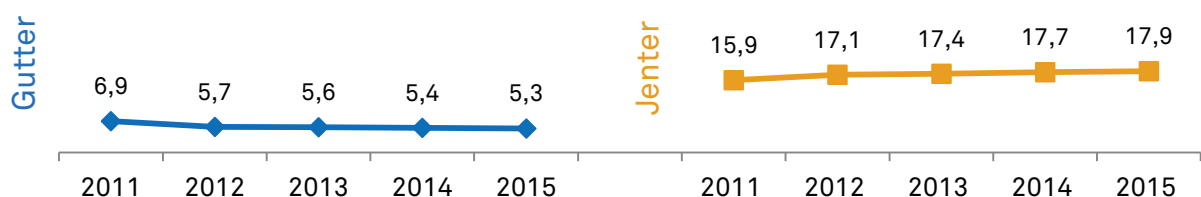
Omfanget av alle de psykiske plagene som måles gjennom Ungdata – også ensomhet – øker gjennom ungdomsårene, og da særlig i løpet av ungdomstrinnet. Fra 15–16-årsalderen har én av fire jenter høyt nivå på depressive symptomer, det vil si at de er ganske eller svært mye plaget av de fleste symptomene som omfattes av undersøkelsen.

Gutter rapporterer færre plager enn jenter, og det er omtrent tre ganger så mange jenter som rapporterer høyt nivå på depressive symptomer.

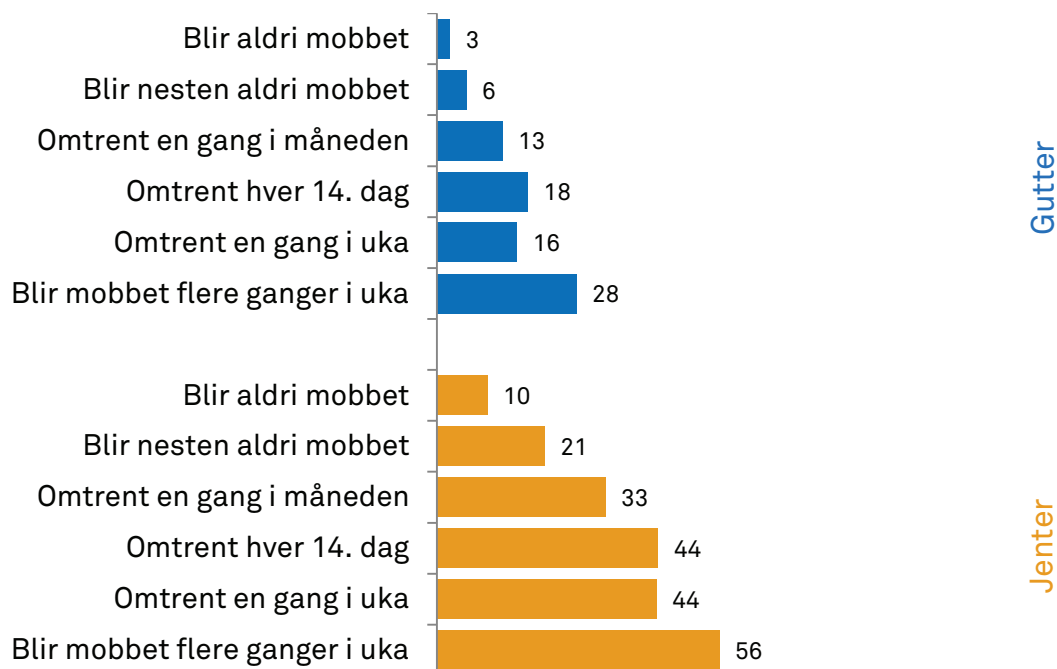
Omfanget av selvrapporterte depressive symptomer – og ensomhet – har samlet sett ikke endret seg stort siden begynnelsen av 2010-tallet. Men utviklingstrekkene har vært ulike for gutter og jenter, med en tendens til økte problemer for jenter og en svak nedgang over tid for gutter.

Mobbing henger tett sammen med de psykiske helseplagene som er kartlagt i undersøkelsen. Ungdom som blir mobbet ofte, men også de som selv mobber andre, har vesentlig flere helseplager enn de som ikke er involvert i mobbing.

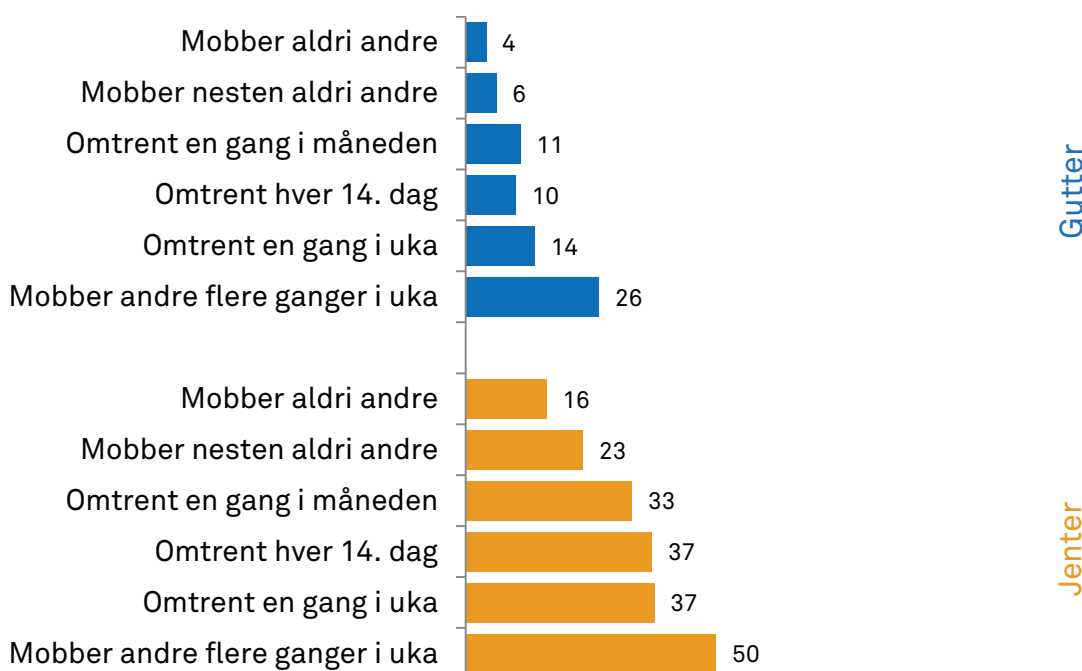
Hvor mange på ungdomstrinnet som har et høyt nivå av depressive symptomer – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som har et høyt nivå av depressive symptomer – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

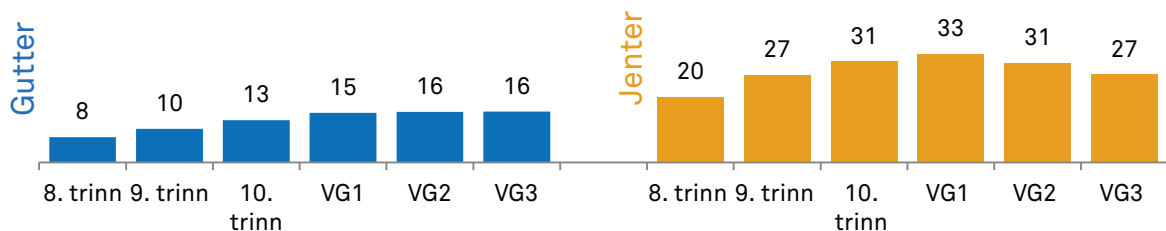

Hvor mange på ungdomstrinnet som har et høyt nivå av depressive symptomer – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

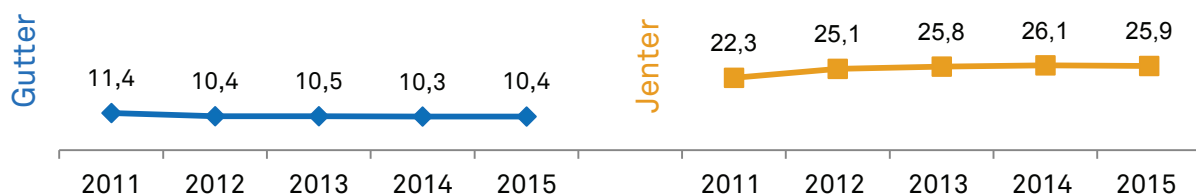

psykiske plager

Hvor mange som er ganske eller veldig mye plaget av ensomhet – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som er ganske eller veldig mye plaget av ensomhet – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan psykiske plager blir målt i Ungdata

Psykiske plager omfatter mange ulike forhold. I Ungdata finnes et sett av spørsmål som har vært brukt i mange selvrapporteringsundersøkelser for å fange opp det som psykologer omtaler som depressive symptomer. Ungdommene blir bedt om å oppgi hvor ofte de i løpet av den siste uka har vært plaget av følgende:

«Følt at alt er et slit», «hatt søvnproblemer», «følt deg ulykkelig, trist eller deprimert», «følt håpløshet med tanke på framtida», «følt deg stiv eller anspent», «bekymret deg for mye om ting». Svaralternativene er: «Ikke plaget i det hele tatt», «Lite plaget», «ganske mye plaget» og «veldig mye plaget».

I Ungdata har vi brukt svarene på disse seks spørsmålene for å identifisere en gruppe som er mye plaget, det vil si de som i «gjennomsnitt» minst er ganske mye plaget når de seks symptomene summeres på en skala. Det er disse som omtales å ha et «høyt nivå på depressive symptomer».

Det er viktig å presisere at Ungdata ikke nødvendigvis fanger opp det som ut fra kliniske kriterier regnes som depresjon eller depressive lidelser.

I Ungdata spørres det også om hvor mange som er plaget av ensomhet, med de samme svaralternativene som nevnt over. Andelen som er ganske eller veldig mye plaget er vist i figurene over.

Rusmiddelbruk

Tobakk
Alkohol
Hasj

tobakk

Samfunnet har de senere årene intensivert kampen mot røyking. I 1996 ble aldersgrensen for kjøp av tobakk hevet fra 16 til 18 år, og i 2004 ble det innført totalforbud mot røyking på alle steder hvor allmennheten har adgang.

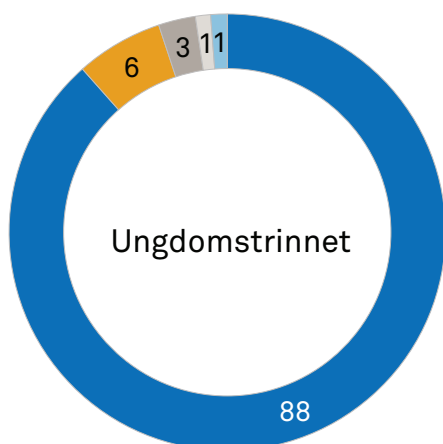
Andelen røykere både blant ungdom og voksne har gått markant ned fra årtusen-skiftet til i dag. Samtidig har andelen unge som snuser, gått opp. Økt snusing oppveier likevel ikke tilbakegangen i røyking, og bruken av tobakk har samlet gått tilbake.

Parallelt har det skjedd nokså dyptgripende endringer i synet på røyking – også blant de unge. Røyking var tidligere en viktig markør for voksenhet og var forbundet med en viss status. I dag gir røyking derimot liten status og respekt i de fleste ungdomsmiljøer.

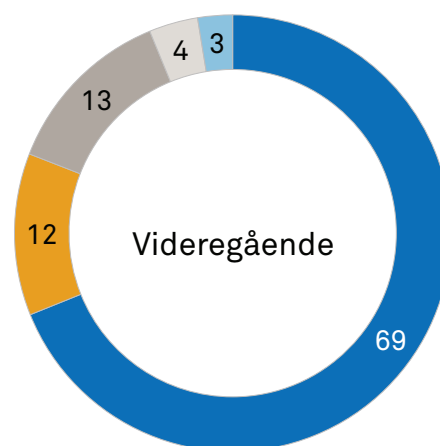
Den internasjonale WHO-undersøkelsen «Helsevaner blant skoleelever», viser at tobakksrøyking er langt mindre utbredt blant norske elever enn blant ungdom i de fleste av de 40 landene som deltar i undersøkelsen.

Hvor mange ungdommer røyker og snuser?

Røyker du?

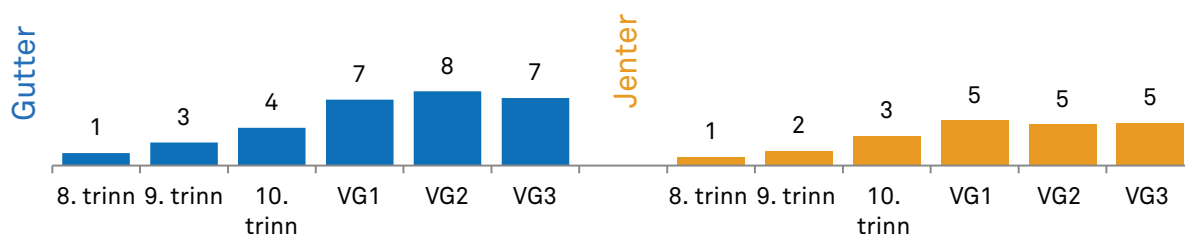
- Har aldri røykt
- Røyker sjeldnere enn én gang i uka
- Røyker daglig

- Har røykt før, men har sluttet helt nå
- Røyker ukentlig, men ikke hver dag

Hvor mange som røyker daglig eller ukentlig – etter kjønn og klassetrinn

Røyking og snusing stadig mindre populært

Ungdata viser at det store flertallet aldri har prøvd sigaretter. På ungdomstrinnet gjelder dette ni av ti, og på videregående sju av ti.

Røyking av sigaretter tiltar gjennom ungdomsårene. På ungdomstrinnet er det rundt to prosent som røyker fast, det vil si daglig eller ukentlig. På videregående gjelder dette fem prosent av jentene og sju–åtte prosent av guttene.

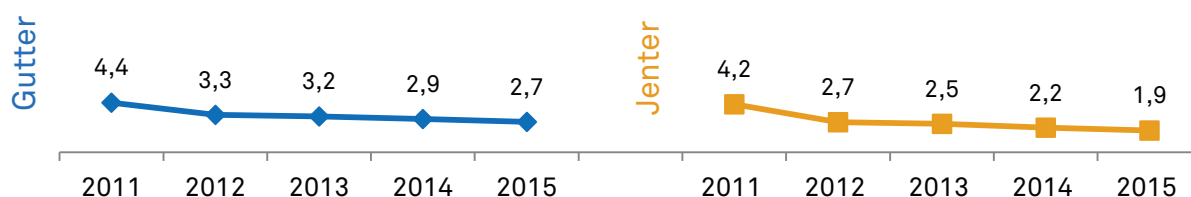
På ungdomstrinnet er det også relativt få som bruker snus. Snusing tiltar imidlertid ganske mye gjennom ungdomsårene, og på VG3 er det 27 prosent av guttene og 20 prosent av jentene som snuser daglig eller ukentlig.

Trenden de senere årene blant elevene på ungdomstrinnet er at fastrøykerne blir

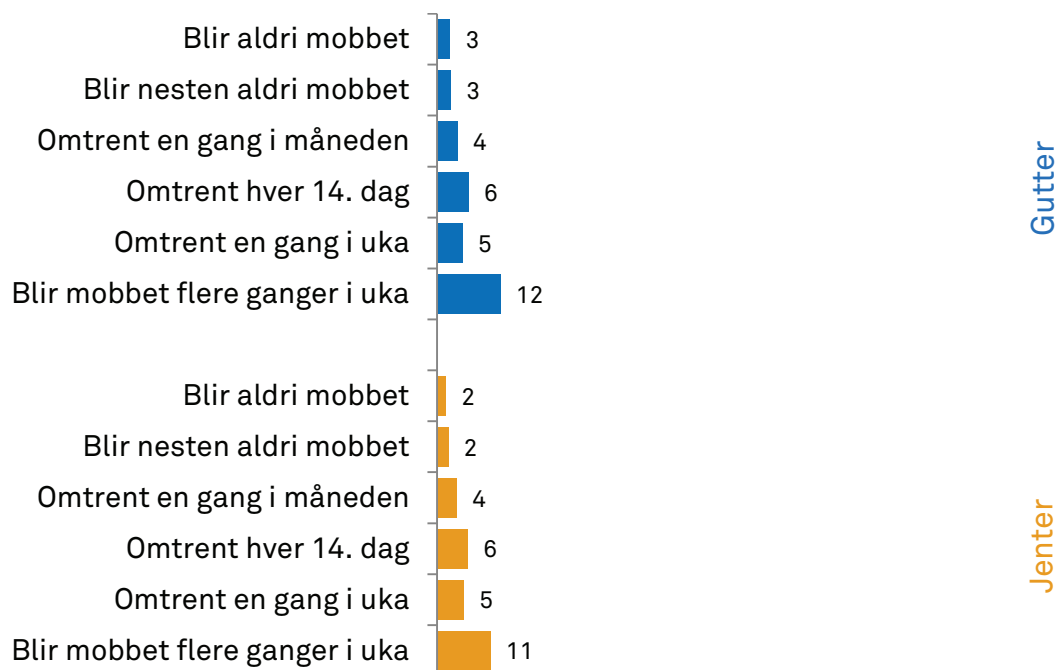
stadig færre. Det har vært en nedgang for begge kjønn, men likevel størst blant jenter. Også andelen som snuser har gått ned, og særlig markant har nedgangen vært for gutter – fra åtte til fem prosent på bare noen få år. Dette viser at bruken av tobakk samlet sett har gått nokså mye ned blant elevene på ungdomsskolen. Hvordan utviklingen har vært for andre aldersgrupper, kan Ungdata ikke si noe om foreløpig.

Det er en forholdsvis tydelig sammenheng mellom mobbing og røyking. Ungdom som ofte blir mobbet røyker mer enn andre. Også de som selv mobber røyker oftere enn andre. Særlig er det høye røyketall blant de som rapporterer at de mobber og plager andre ungdommer flere ganger i uka.

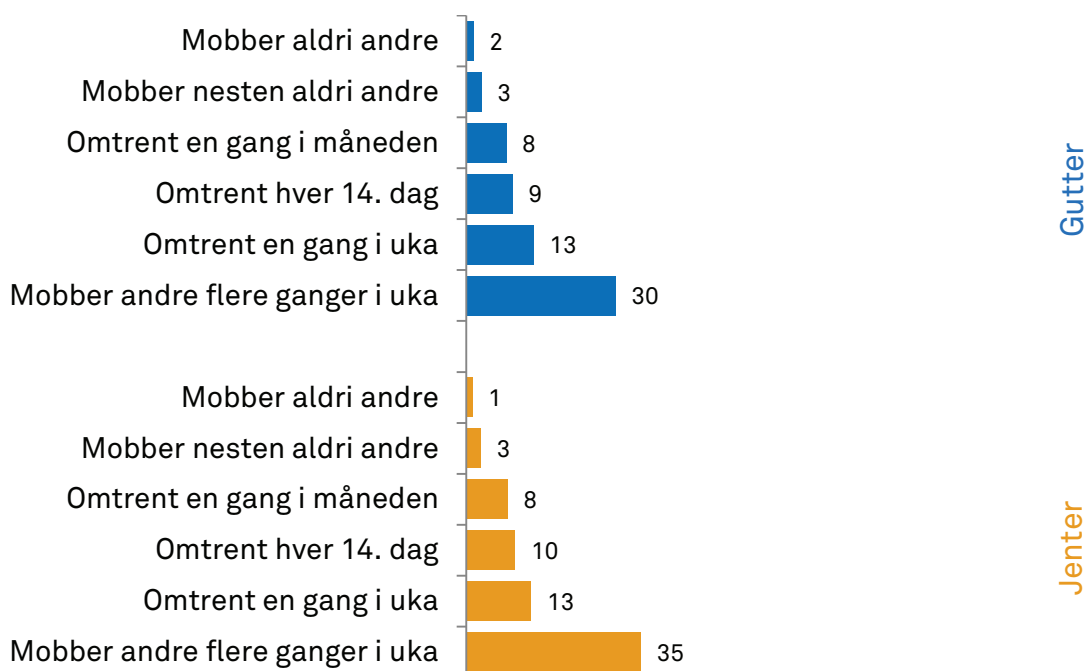
Hvor mange på ungdomstrinnet som røyker daglig eller ukentlig – etter kjønn og tidspunkt

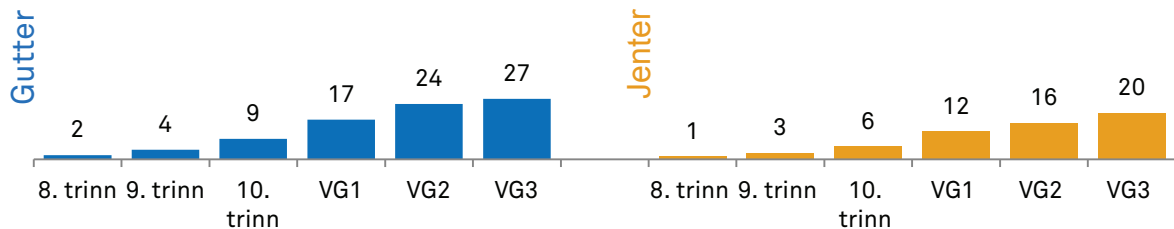
Hvor mange på ungdomstrinnet som røyker daglig eller ukentlig – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

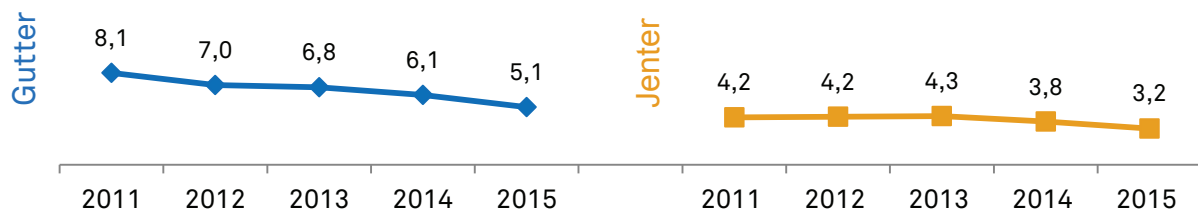
Hvor mange på ungdomstrinnet som røyker daglig eller ukentlig – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som bruker snus daglig eller ukentlig – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som bruker snus daglig eller ukentlig – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan bruk av tobakk blir målt i Ungdata

For å fange opp de unges røykevaner, blir ungdommene stilt følgende spørsmål: «Røyker du?».

Svaralternativene er: «Har aldri røykt», «har røykt før, men har sluttet helt nå», «røyker sjeldnere enn en gang i uka», «røyker ukentlig, men ikke hver dag» og «røyker daglig».

Tilsvarende spørsmål med tilsvarende svaralternativer er stilt om ungdommenes snusvaner.

alkohol

Alkohol som rusmiddel har en lang tradisjon i Norge. Til tross for at voksne i dag ser ut til å drikke mer alkohol enn tidligere, har de unges bruk av alkohol flatet ut, og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. Likevel er det fremdeles mange unge som drikker alkohol, og da særlig i den siste delen av tenårene.

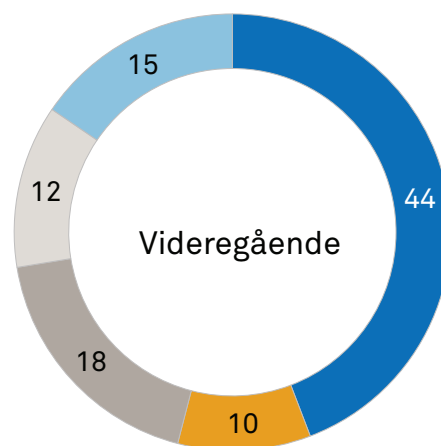
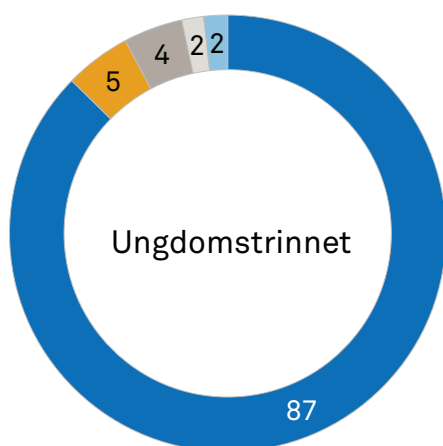
For mange innebærer eksperimentering med og bruk av alkohol en symbolsk markering av overgangen fra barn til ungdom. Å drikke i ungdomsalderen er dessuten sammenvevd med vennskap, flørting og en sosial livsstil. Unge som drikker alkohol midt i tenårene, har som regel mange venner og et aktivt sosialt liv.

Samtidig vet vi at det å drikke alkohol gir risiko for akutte skader, og ungdom som

begynner å drikke tidlig, har i mange tilfeller et atferdsmønster der andre typer antisosial atferd og bruk av tyngre rusmidler inngår. Ungdom i en slik situasjon har gjerne et mer trøblete forhold til skolen og til foreldrene enn andre. De begår mer kriminalitet, har dårligere psykisk helse og får oftere problemer senere i livet.

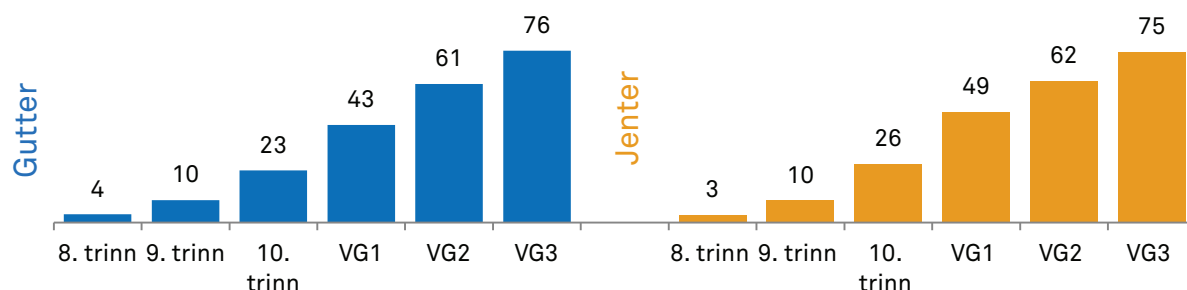
Hvor mange drikker alkohol?

Hvor mange ganger har du drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset i løpet av siste år?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6-10 ganger ■ 11 ganger eller mer

Hvor mange som har vært tydelig beruset siste år – etter kjønn og klassetrinn

Når ungdom debuterer varierer mye

Det varierer mye hvor gamle ungdom er når de begynner å drikke så mye alkohol at de kjenner seg beruset. I begynnelsen av tenårene er det tre–fire prosent som har vært beruset, mens det blant avgangselevne i videregående er rundt 75 prosent.

Økningen i alkoholforbruket gjennom tenårene skjer nokså jevnt, og det er vanskelig å peke på en særskilt aldersgruppe der spesielt mange debuterer. Det er likevel nokså uvanlig at ungdom har etablert et fast drikkemønster før de begynner i videregående.

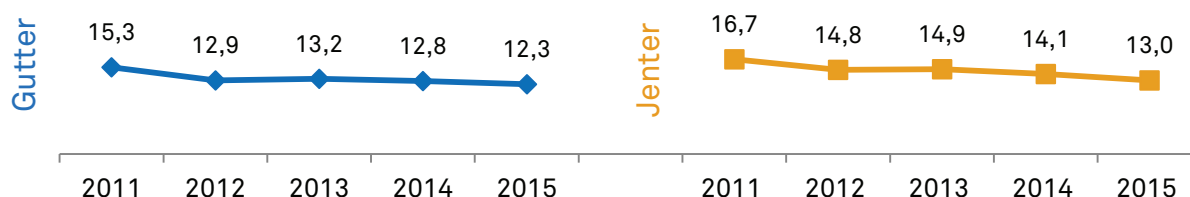
Det er generelt små forskjeller i alkoholvaner mellom gutter og jenter. Det er likevel

noen flere jenter enn gutter som drikker seg beruset i midten av tenårene.

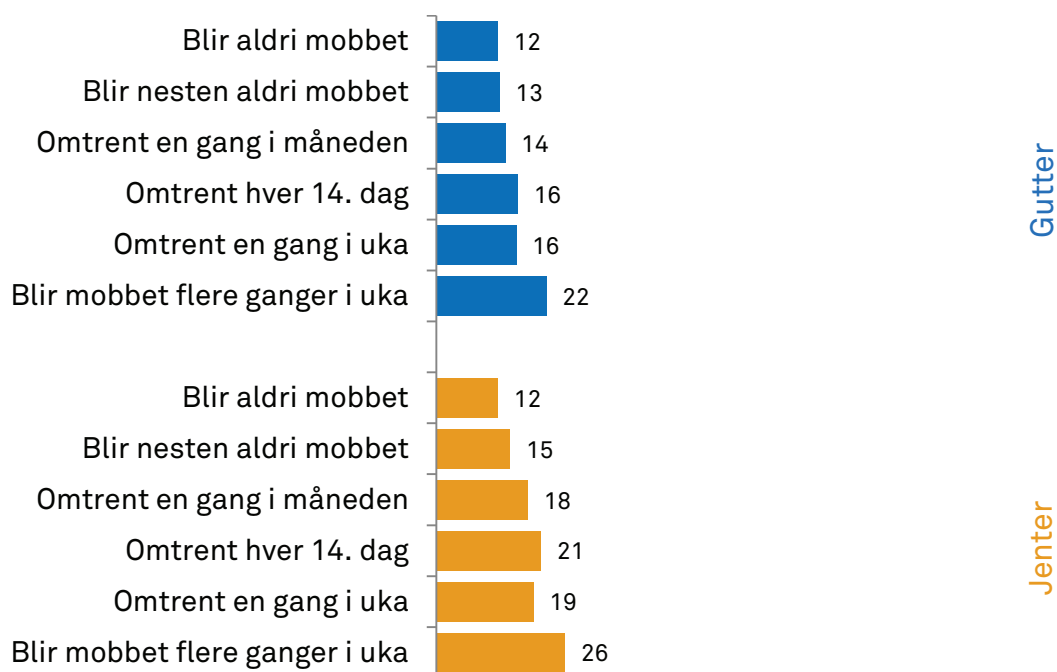
Tidstrenden i Ungdata for alkoholbruk blant ungdomsskoleelever, er nedadgående. Både omfanget av beruselse og hvor mange unge som drikker alkohol jevnt en eller flere ganger i måneden, går noe ned. Endringen er ikke svært stor, men trenden er likevel tydelig både for gutter og jenter.

Det er en viss tendens til at ungdom som blir mobbet ofte i noe større grad har vært beruset på alkohol. Ungdom som mobber andre har derimot langt oftere vært beruset. Dette gjelder både gutter og jenter.

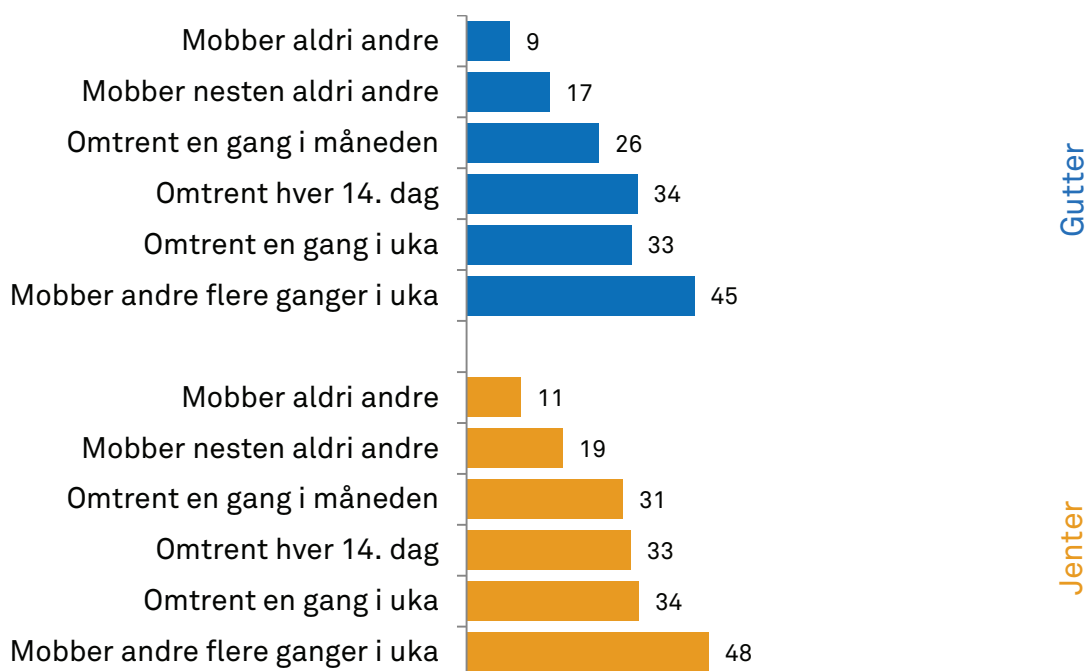
Hvor mange på ungdomstrinnet som har vært tydelig beruset siste år – etter kjønn og tidspunkt

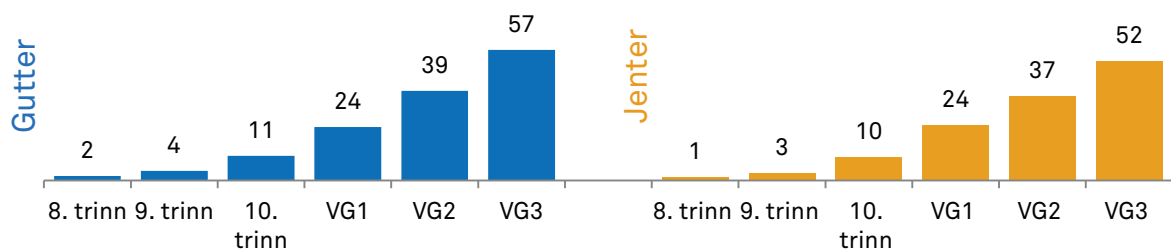
Hvor mange på ungdomstrinnet som har vært tydelig beruset siste år – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

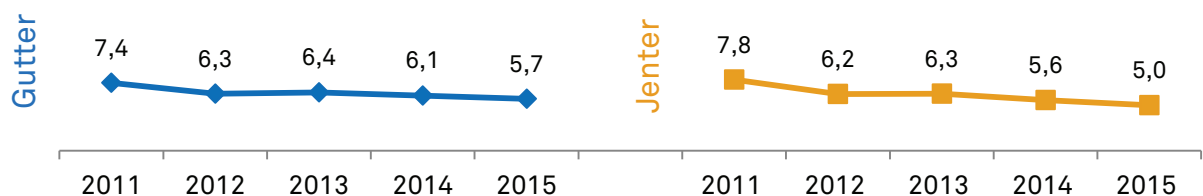
Hvor mange på ungdomstrinnet som har vært tydelig beruset siste år – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som drikker alkohol jevnt én eller flere ganger i måneden – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som drikker alkohol jevnt én eller flere ganger i måneden – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan bruk av alkohol blir målt i Ungdata

I Ungdata er det flere spørsmål som fanger opp de unges erfaringer med alkohol. I denne rapporten trekker vi fram det å være beruset og hvor mange som har etablert et jevnt drikkemønster.

I et batteri av spørsmål om bruk av ulike typer rusmidler blir ungdommene bedt om å svare på hvor mange ganger de i løpet av siste 12 måneder har drukket så mye at de hadde følt seg tydelig beruset.

Svaralternativene er «Ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger», «6–10 ganger» og «11 ganger eller mer».

Et annet sted i spørreskjemaet blir ungdommene bedt om å svare på om: «Hender det at du bruker noen former for alkohol?». Figurene over viser hvor mange som svarer «Hver uke» eller «Nokså jevnt 1–3 ganger i måneden».

hasj

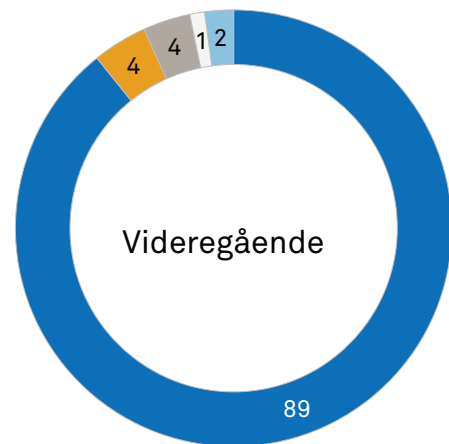
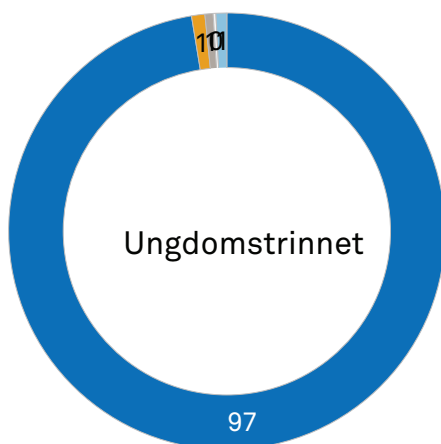
Bruk av narkotiske stoffer er ulovlig og blir til dels sterkt fordømt. Etter en økning i bruken av hasj og marihuana fram mot 2000, har vi sett en markert nedgang det siste tiåret i aldersgruppa rundt 15 år. Stoffer som kokain, ecstasy og heroin har bare marginal utbredelse.

Om det å prøve hasj eller marihuana – isolert sett – er farligere enn å debutere tidlig med alkohol er i dag omdiskutert. Det at alkohol er et legalt og sosialt akseptert rusmiddel, mens hasj og andre narkotiske stoffer er forbudt, utgjør uansett en viktig forskjell. Både rusmiddelbrukerens egen forståelse og omverdenens fortolkning og reaksjon, påvirkes av om stoffet er lovlig eller ikke. Unge som bruker illegale rusmidler, har krysset en ekstra grense.

Sammenliknet med alkohol er eksperimentering med narkotiske stoffer et mer entydig ungdomsfenomen. Likevel blir noen hengende igjen i et misbruksmønster også i voksen alder.

Hvor mange har prøvd hasj eller marihuana?

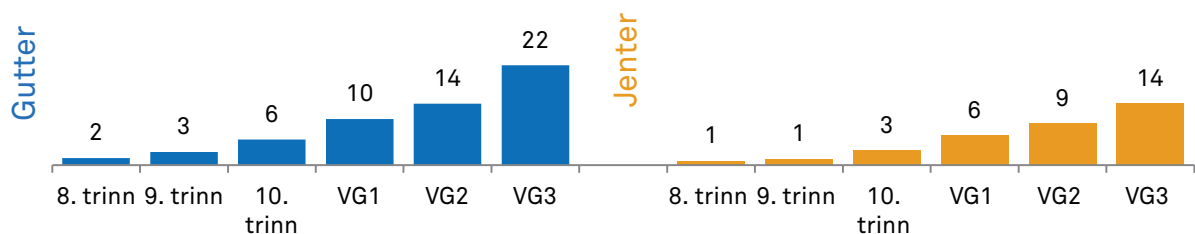
Hvor mange ganger har du brukt hasj eller marihuana i løpet av siste år?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6-10 ganger ■ 11 ganger eller mer

Hvor mange som har brukt hasj eller marihuana siste år – etter kjønn og klassetrinn

Flere gutter enn jenter har prøvd hasj eller marihuana

På ungdomstrinnet er det relativt få som har prøvd hasj eller marihuana. 97 prosent har ikke brukt slike stoffer, og det er bare 1,4 prosent som har prøvd to eller flere ganger.

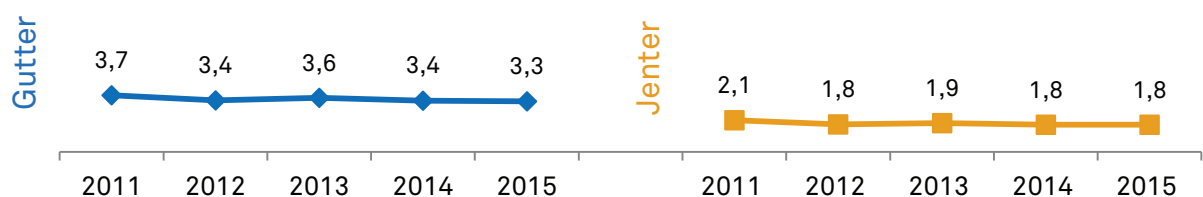
På videregående har betydelig flere erfaringer med stoffet, og særlig blant gutter. På VG3 har 22 prosent av guttene og 14 prosent av jentene prøvd hasj eller marihuana det siste året. Rundt sju prosent på videregående har prøvd to eller flere ganger.

Det er langt flere som har blitt tilbudt stoffet enn som selv har prøvd. Også når det gjelder å ha blitt tilbudt hasj, er kjønns- og aldersforskjellene tydelige. Det er ti ganger så mange gutter på slutten av videregående som blir tilbudt stoffet sammenliknet med de yngste jentene.

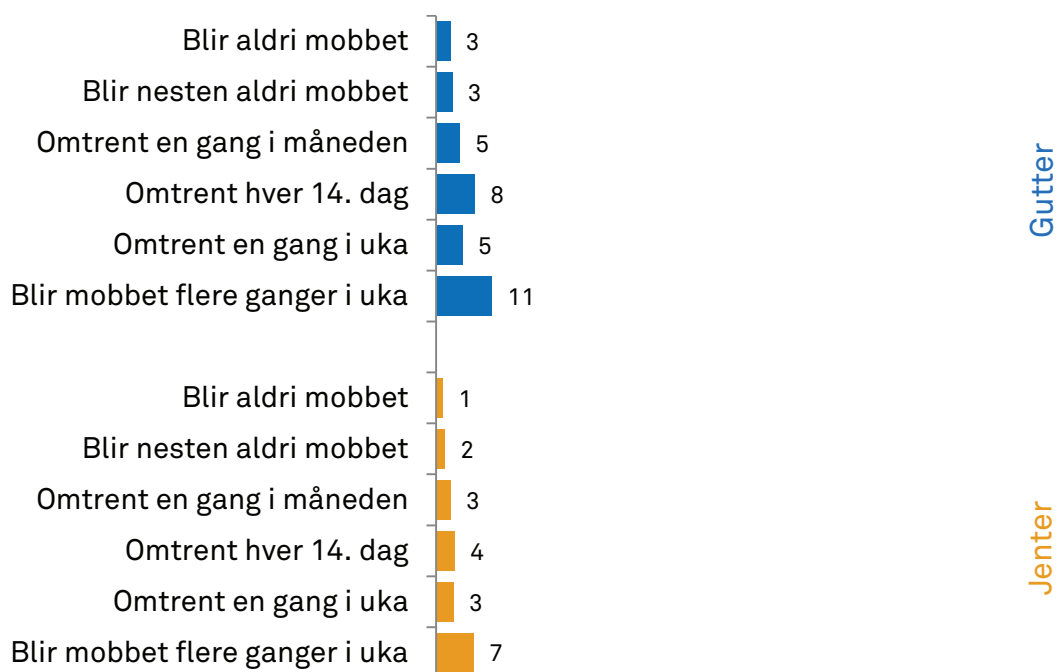
Omfanget av hasjrøyking blant elevene på ungdomstrinnet har gått svakt ned siden ungdomsundersøkelsen startet i 2010. Endringene er likevel så små at det er mest rimelig å konkludere med en stabil utvikling. Andelen som er blitt tilbudt slike stoffer har heller ikke endret seg særlig de senere årene.

Det er en viss sammenheng mellom hasjrøyking og det å være utsatt for mobbing. De som oftest blir mobbet har en tendens til å ha større grad av erfaring med hasj. Samtidig er det en langt tydeligere sammenheng mellom hasjrøyking og det mobbe å andre. Særlig er omfanget av hasjrøyking stor blant de som mobber flere ganger i uka.

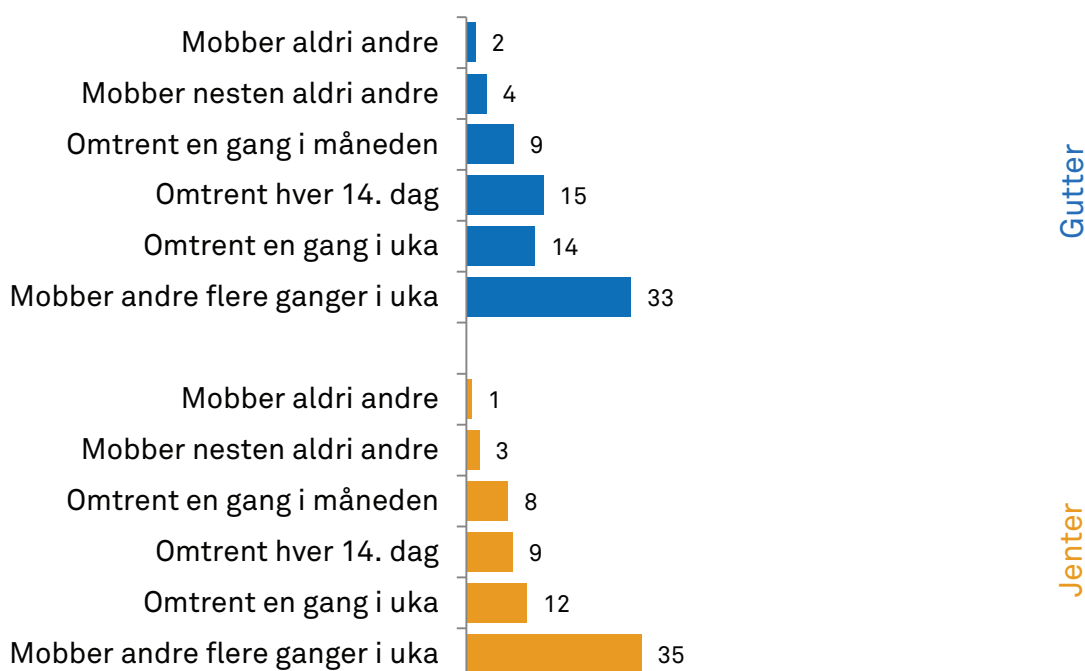
Hvor mange på ungdomstrinnet som har brukt hasj eller marihuana siste år – etter kjønn og tidspunkt

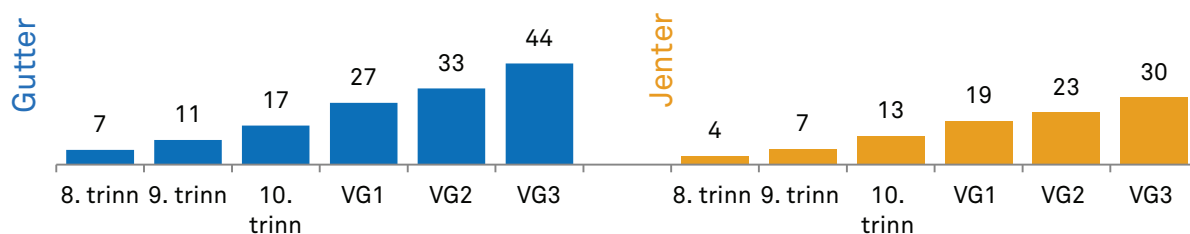
Hvor mange på ungdomstrinnet som har brukt hasj eller marihuana siste år – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

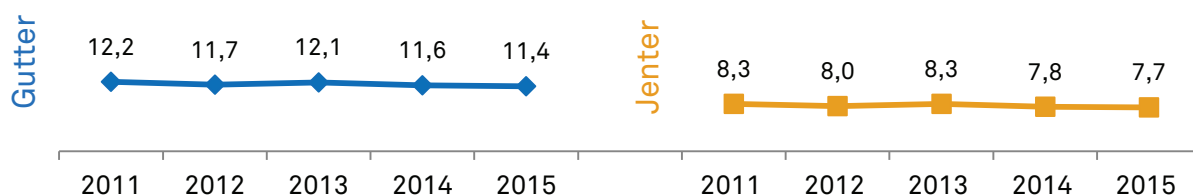
Hvor mange på ungdomstrinnet som har brukt hasj eller marihuana siste år – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange som siste år har blitt tilbudt hasj eller marihuana – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange på ungdomstrinnet som siste år har blitt tilbudt hasj eller marihuana – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan bruk av hasj blir målt i Ungdata

I et batteri av spørsmål om bruk av ulike typer rusmidler blir ungdommene bedt om å svare på hvor mange ganger de i løpet av siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana».

Svaralternativene er «ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger», «6–10 ganger» og «11 ganger eller mer».

Ungdommene får også spørsmål om de har blitt tilbudt hasj eller marihuana. Figurene over viser hvor stor andel som svarer «ja» på dette spørsmålet.

Risikoatferd og vold

Kriminalitet

Mobbing

Vold

kriminalitet

Ungdomstida er en periode for utprøving på nye arenaer. I denne fasen deltar mange i handlinger som er på kant med loven – eller på kant med det som er alminnelig sosialt akseptert. Innen kriminologisk forskning er det et etablert funn at lovbrudd forekommer hyppigst blant ungdom og unge voksne.

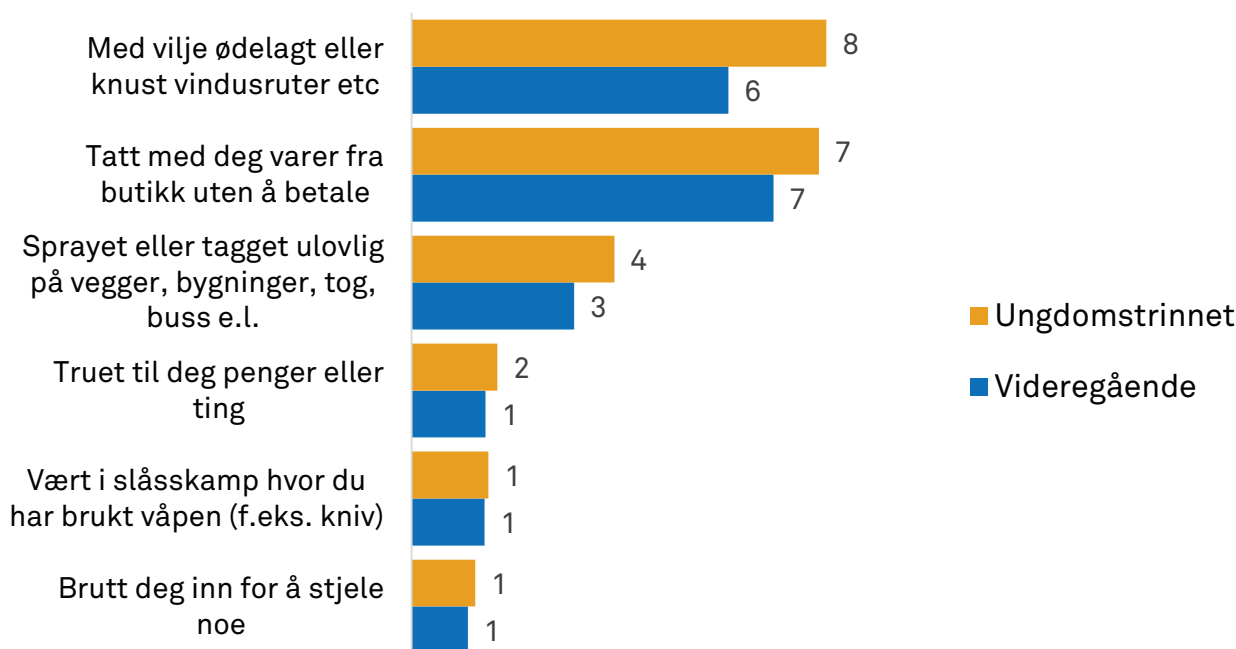
Å debutere tidlig med kriminalitet og å begå lovbrudd av alvorlig karakter øker risikoen for en kriminell løpebane senere i livet. Det er ikke helt tilfeldig hvem som havner i denne gruppa. Ofte har ungdom som begår kriminelle handlinger tilleggsproblemer som ustabile hjemmeliv, svak psykisk helse, dårlig skoletilpasning, svakt sosialt nettverk og rusproblemer.

Etter en nokså kraftig økning i ungdomskriminaliteten gjennom store deler av

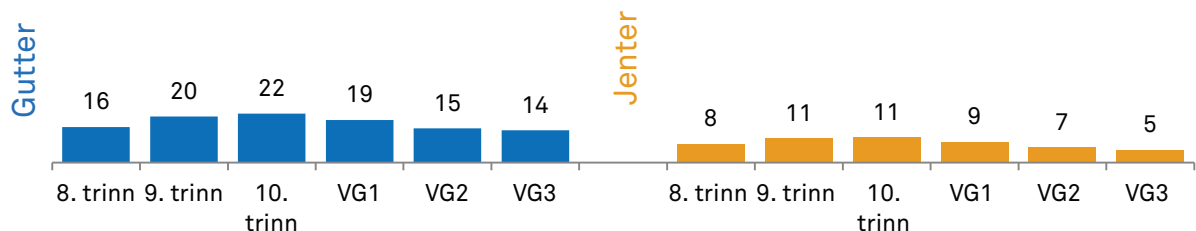
etterkrigstida, har ungdomskriminaliteten gått tilbake det siste tiåret. I et historisk perspektiv har de unge kriminelle blitt eldre. På slutten av 1950-tallet var kriminaliteten i Norge mest utbredt blant 14-åringene. I dag topper 19-åringene kriminalstatistikken.

Hvor mange begår lovbrudd?

Hvor mange som har utført ulike kriminelle handlinger i løpet av det siste året

Hvor mange som har begått lovbrudd siste år – etter kjønn og klassetrinn

Kriminalitet mest utbredt blant unge som mobber andre

Ungdata baserer seg på selvrapportering, og gir informasjon om utvalgte former for lovbrudd. Målt på denne måten er de fleste nokså lovlydige, og få involverer seg i de mest alvorlige handlingene. Fire til åtte prosent av elevene på ungdomstrinnet rapporterer om hærverk, nasking eller tagging. Tallene er lavere på videregående.

Innbrudd, slåssing med våpen og trusler om penger eller ting, er det bare noen ytterst få som driver med.

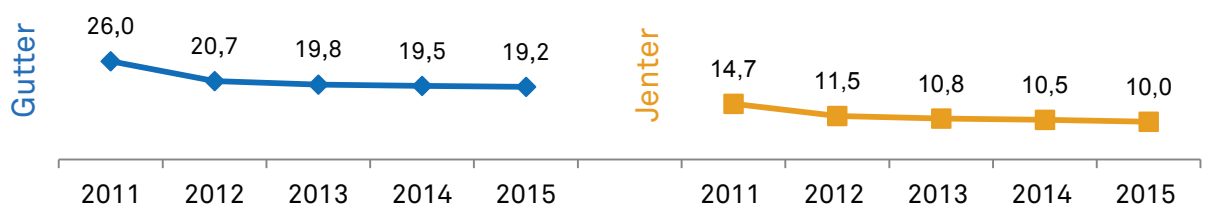
Omfanget av disse selvrapporterte handlingene øker til omtrent midtveis i tenårene, og er mest utbredt blant gutter. At omfanget av lovbrudd reduseres i overgangen til videregående betyr ikke nødvendigvis at den samlede kriminaliteten

synker med økende alder, siden Ungdata kun måler et utvalg av kriminelle handlinger. Blant de som politiet sikter for kriminalitet, er det 19-åringene som har det høyeste nivået.

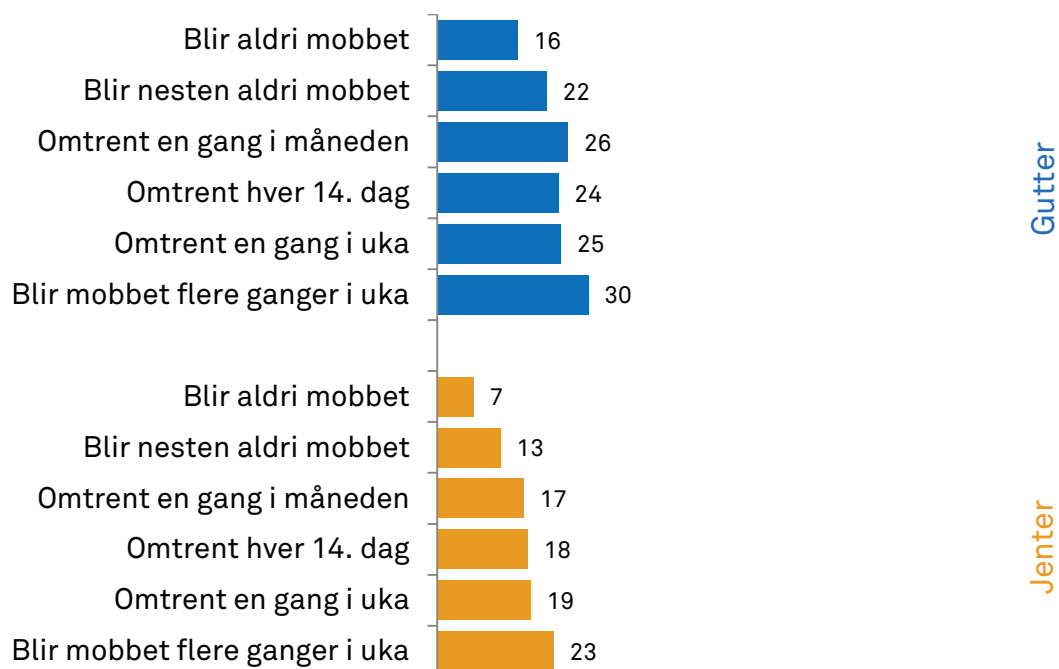
Siden ungdatabeundersøkelserne startet har det generelt vært en nedadgående trend i omfanget av rapporterte lovbrudd blant elever på ungdomstrinnet.

Ungdom som utsetter andre for mobbing er langt mindre lovlydige enn andre ungdommer. Blant de som mobber er det rundt halvparten som rapporterer å ha begått minst ett lovbruddene. Også ungdom som blir mobbet rapporterer flere lovbrudd, men langt mindre enn det som er tilfelle blant de som utøver mobbingen.

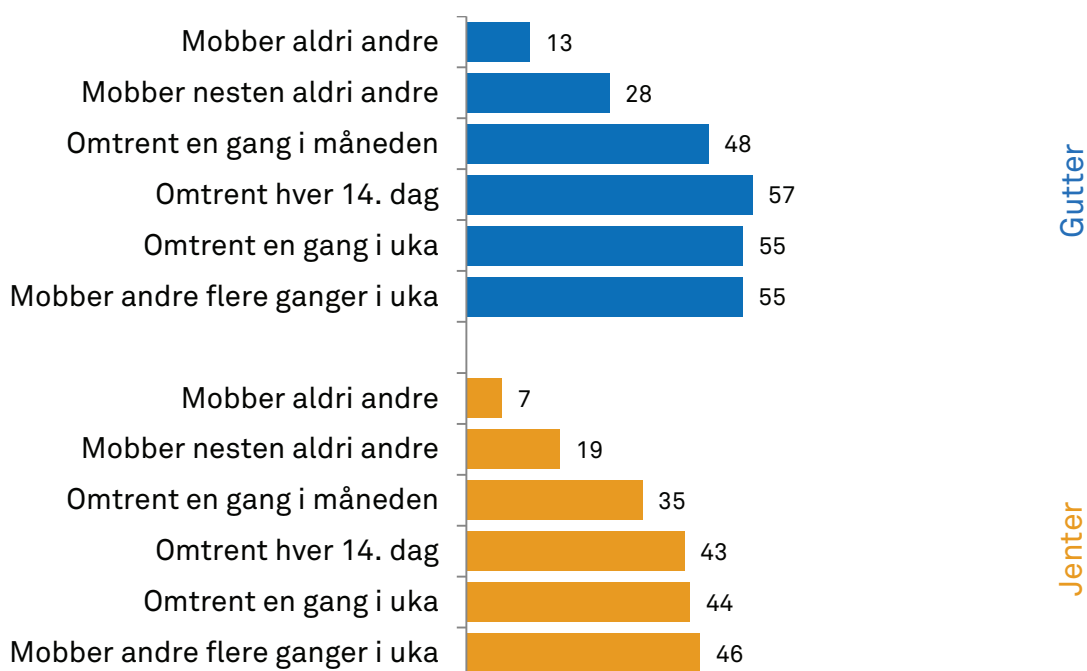
Hvor mange på ungdomstrinnet som har begått lovbrudd siste år – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som har begått lovbrudd siste år – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

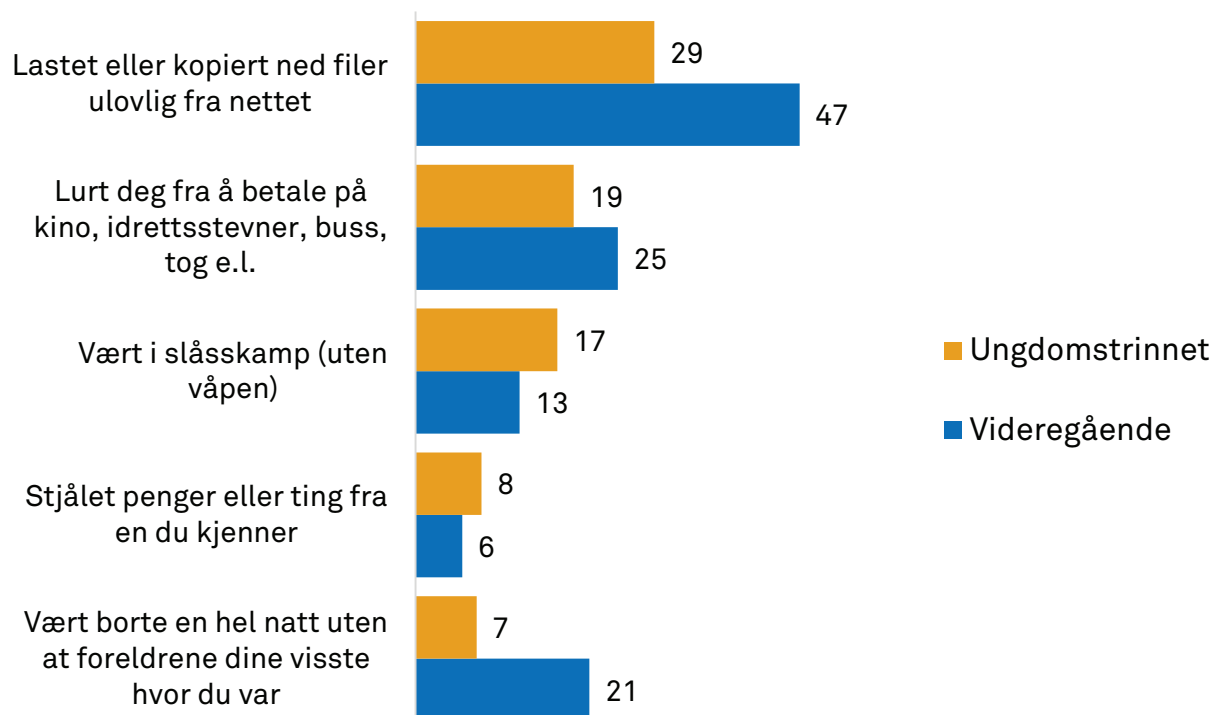

Hvor mange på ungdomstrinnet som har begått lovbrudd siste år – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

Hvor mange ganger har du vært med på eller gjort noe av dette det siste året?

Hvordan kriminalitet og problematferd blir målt i Ungdata

Kriminalitet kan måles på ulike måter. Ungdata legger til grunn hva de unge rapporterer selv, og dette kan bidra til å supplere annen statistikk og lokale erfaringer. I undersøkelsen blir ungdommene bedt om å oppgi hvor mange ganger i løpet av det siste året de har vært med på eller deltatt i ulike former for kriminelle handlinger. Spørsmålene inngår i et batteri om kriminelle handlinger og mindre alvorlige normbrudd.

Som et mål på kriminalitet har vi trukket fram seks typer lovbrudd: «Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, e.l. (gjort hærverk)», «Tatt med deg varer fra butikk uten å betale», «Sprayet eller tagget ulovlig på

vegger, buss e.l.», «Truet til deg penger eller ting», «Vært i slåsskamp hvor du har brukt våpen (f.eks. kniv)», «Brutt deg inn for å stjele noe».

«Andelen som har begått kriminelle handlinger» tilsvarer de som oppgir at de har deltatt i minst én av disse aktivitetene. Spørsmålene er ikke uttømmende for ungdomskriminaliteten som helhet, men gir et bilde av hvor mange som involverer seg i noen typer hærverk, vinningskriminalitet og slåssing. Figuren over viser utbredelsen av noen andre former for lov- og normbrudd.

mobbing

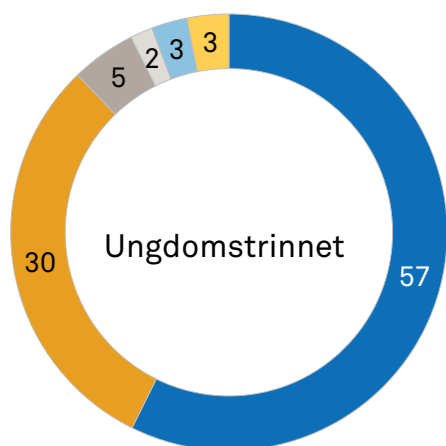
Mobbing er et alvorlig problem som rammer mange unge. Det kan defineres som gjentatte negative handlinger der én eller flere personer bevisst og med hensikt skader eller forsøker å skade eller tilføre noen ubehag. Som regel er mobbeofrene ute av stand til å ta igjen. Mobbingen kan være fysisk, ved bruk av vold, eller psykisk, som vedvarende utfrysing fra venneflokken. En ny type mobbing har blitt mer aktuell de siste årene – digital mobbing. Sosiale medier åpner for sjikane, uthenging og andre former for krenkende omtale i mer eller mindre anonyme former.

Mobbing er mest utbredt på barneskolen og avtar i løpet av tenårene. Både de som mobber, og de som utsettes for mobbing i ungdomstiden, er risikoutsatte grupper. Ofrene er særlig utsatt for psykiske og fysiske problemer senere i livet.

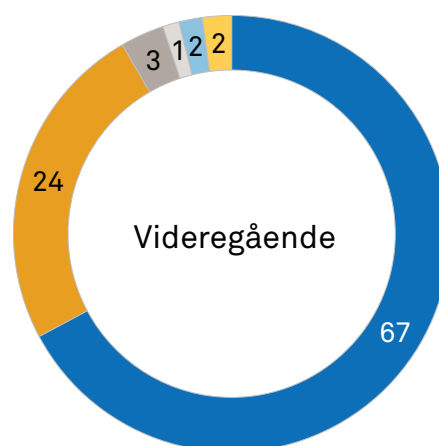
Siden 2002 har sentrale aktører i skolen deltatt i et forpliktende samarbeid mot mobbing gjennom Manifest mot mobbing. Likevel har forekomsten av mobbing holdt seg relativt stabil de senere årene.

Ungdata spør ikke direkte om mobbing, men om noe som er tett forbundet med det – om plaging, trusler og utfrysing

Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?

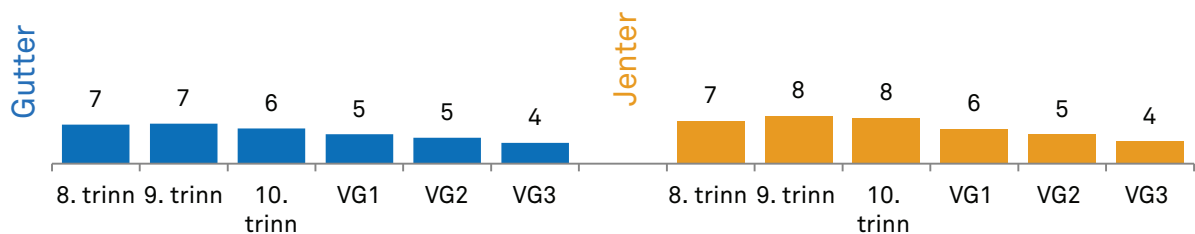

- Aldri
- Ja, omtrent en gang i måneden
- Ja, omtrent en gang i uka

- Nesten aldri
- Ja, omtrent hver 14. dag
- Ja, flere ganger i uka

Hvor mange som blir mobbet minst hver 14. dag – etter kjønn og klassetrinn

Stadig flere jenter utsettes for mobbing

I Ungdata har 87 prosent av ungdomsskoleelevene «aldri» eller «nesten aldri» blitt utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre på skolen eller i fritida. Tallet på videregående er 91 prosent.

Mobbing er likevel et stort problem for de som rammes. På ungdomstrinnet blir så mange som fem prosent utsatt for slike negative handlinger en eller flere ganger i uka, og ytterligere to prosent minst hver 14. dag. Mange av disse kan nok betraktes som «mobbeofre». Andelen som blir utsatt for mobbing avtar med økende alder.

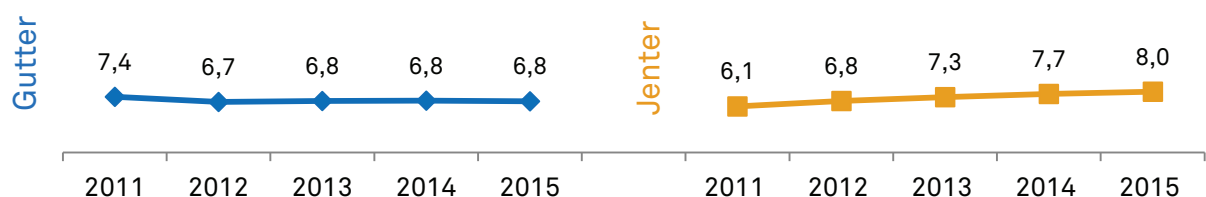
Samlet er det ikke store kjønnsforskjeller, men i midten av tenårene er det noen flere jenter enn gutter som er utsatt.

I Ungdata er andelen som jevnlig og systematisk mobber andre lavere enn andelen som selv blir utsatt for mobbing. Gutter er overrepresentert blant mobberne, men det er likevel ikke flere enn to til fire prosent av guttene som jevnlig plager og mobber andre.

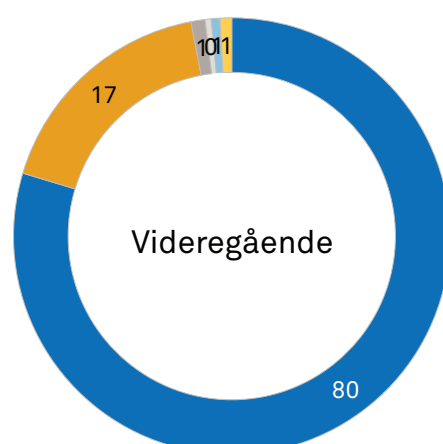
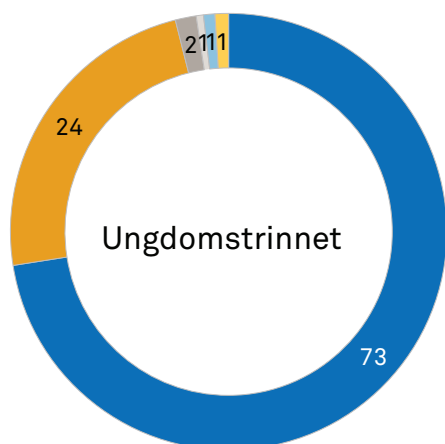
Det er en tydelig sammenheng mellom det å være utsatt for mobbing og det å selv mobbe. Dette betyr at det er en gruppe som både er offer for mobbing og som selv plager andre.

Siden ungdatabålingene startet har andelen jenter som er utsatt for mobbing økt fra rundt seks til åtte prosent. Blant guttene har tallene vært stabile. Det er likevel over tid stadig færre gutter som rapporterer at de selv mobber andre. Det er også en liten nedgang i omfanget av mobbere blant jenter.

Hvor mange på ungdomstrinnet som blir mobbet minst hver 14. dag – etter kjønn og tidspunkt

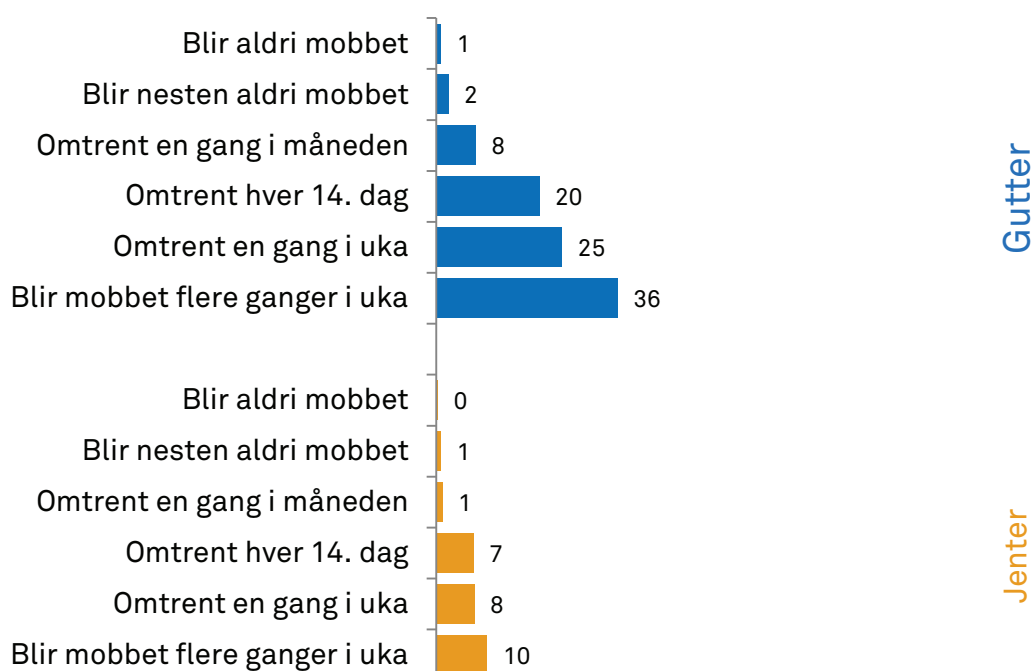

Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?

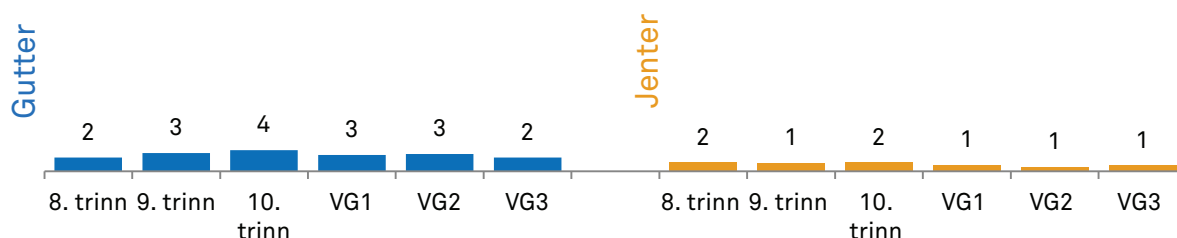

- Aldri
- Nesten aldri
- Ja, omtrent en gang i måneden
- Ja, omtrent en gang i uka
- Ja, omtrent hver 14. dag
- Ja, flere ganger i uka

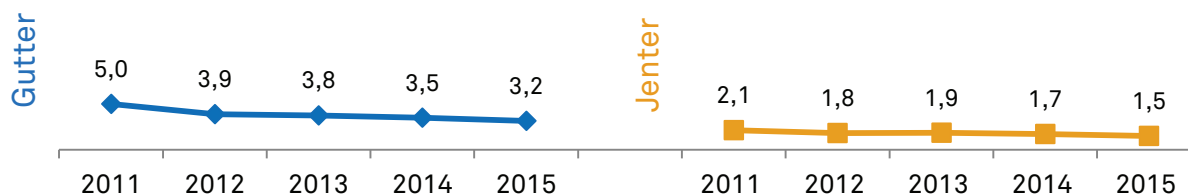
Hvor mange som mobber andre minst hver 14. dag – etter hvor ofte de selv blir utsatt for mobbing

Hvor mange som mobber andre minst hver 14. dag – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange som mobber andre minst hver 14. dag – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan mobbing blir målt i Ungdata

Mobbing kan måles på ulike måter og gi ulike svar på hvor omfattende fenomenet er. I Ungdata brukes ikke mobbebegrepet direkte, men det introduseres med en overskrift i spørreskjemaet før følgende spørsmål blir stilt: «Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre på skolen eller i fritiden?» Svaralternativene er: «Ja, flere ganger i uka», «Ja, omtrent en gang i uka», «Ja, omtrent hver 14. dag», «Ja, omtrent en gang i måneden», «Nesten aldri», «Aldri». «Andel som blir mobbet av andre» omfatter

de som svarer at dette skjer omtrent hver 14. dag eller oftere.

Ungdommene er også spurt om de selv utøver mobbing mot andre. Spørsmålet er som følger: «Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?». Svaralternativene er tilsvarende de som i spørsmålet om det å være utsatt for mobbing.

vold

Ungdom er oftere involvert i voldsepisoder enn andre aldersgrupper. Volden kan ta ulike former og kan grovt sett deles inn i fysisk, psykisk og seksuell vold. Gjerningspersonene kan være både voksne og jevnaldrende.

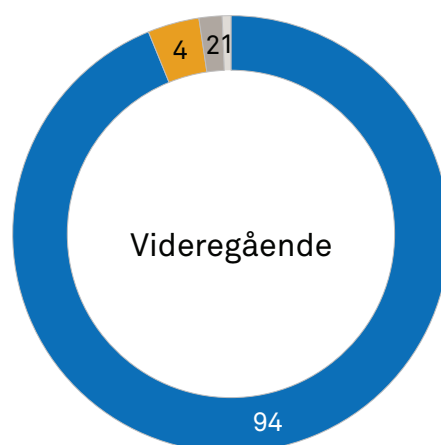
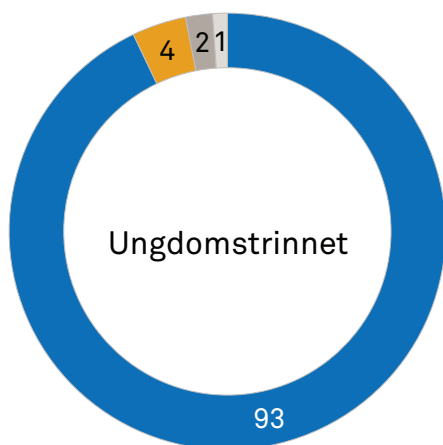
Vold vurderes gjerne ut fra konsekvenser og styrkeforholdet mellom partene. Selv om hoveddelen av den volden som foregår blant ungdom, ikke gir varige mén, kan grov vold i ungdomstiden resultere i alvorlige fysiske og/eller psykiske problemer for de det gjelder. Noen ganger er det tydelig hvem som er den aktive parten, mens det andre ganger er vanskelig å skille klart mellom offer og utøver. Guttene er overrepresentert i begge grupper. De utøver i langt større grad ulike former for vold sammenliknet med jentene, og de er klart oftere ofre for vold.

Kriminalstatistikken viser en økning i vold og trusler i alle aldersgrupper fram til midten

av 2000-tallet. I løpet av 1990-tallet viste politiets registre også en økning i andelen unge under den kriminelle lavalder som var registrert for voldslovbrudd. Tall fra de siste årene tyder derimot på at omfanget av voldslovbrudd har gått ned blant ungdom og unge voksne.

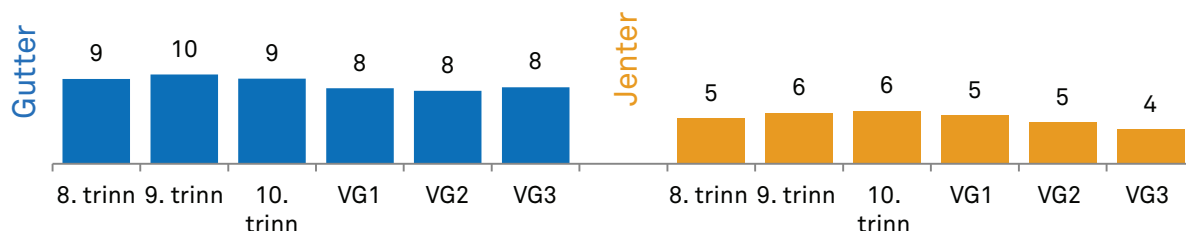
Hvor mange er utsatt for vold?

Hvor mange ganger har du på grunn av vold fått sår eller skade uten at du trengte legebehandling i løpet av siste året?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6 ganger eller mer

Hvor mange som har fått sår eller skade på grunn av vold – etter kjønn og klassetrinn

Hver tiende gutt har blitt skadet på grunn av vold

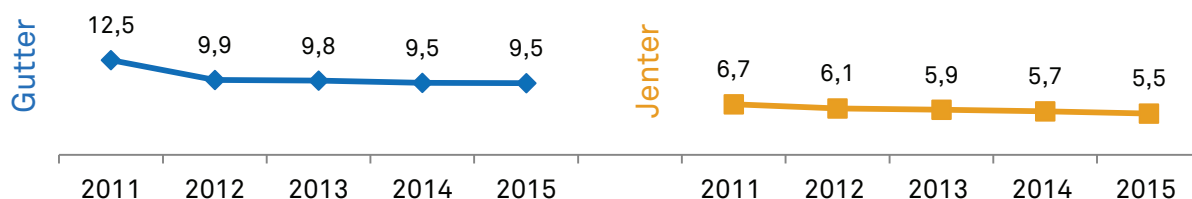
Vold i ulike former rammer ganske mange, men omfanget varierer med alvorlighetsgrad. Trusler og slag er mest utbredt. I Ungdata er det rundt 16 prosent av guttene og 7 prosent av jentene som har blitt utsatt for trusler om vold. Andelen som har blitt utsatt for voldstrusler øker gjennom ungdomsskolen, og flater ut eller går noe ned utover i videregående.

Det er færre som opplever å ha fått sår eller skade på grunn av en voldsepisode de har vært utsatt for. Likevel er det så mange som hver tiende gutt på ungdomstrinnet og fem–seks prosent av jentene som har blitt skadet eller såret på grunn av vold. Omfanget på videregående er noe lavere.

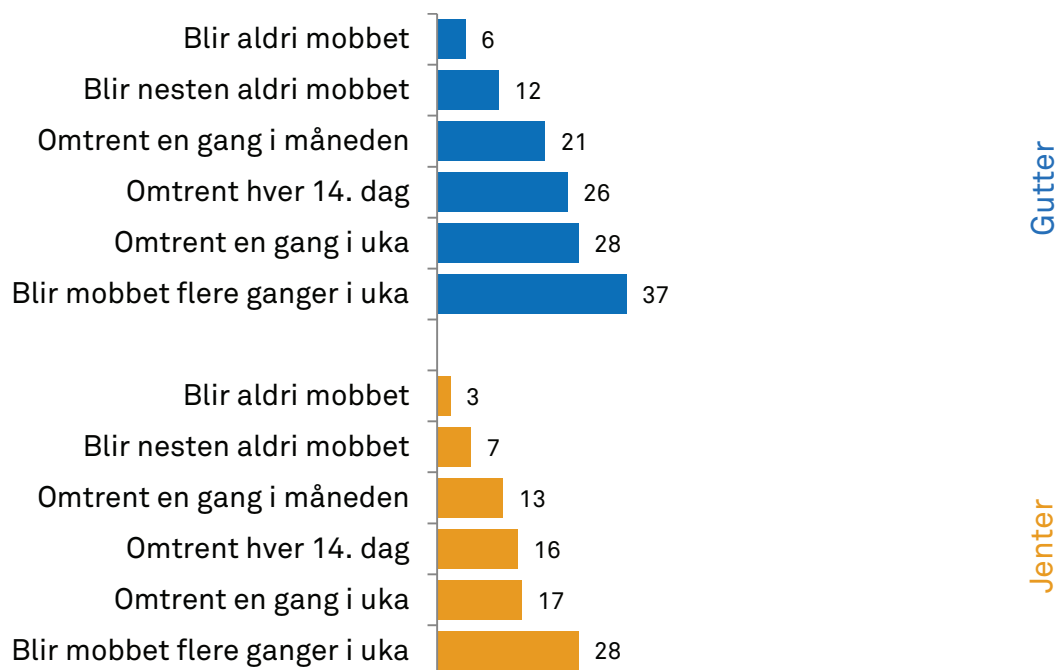
Omfanget av vold som rapporteres gjennom Ungdata har gått svakt ned siden målingene startet på begynnelsen av 2010-tallet. Dette gjelder både trusler om vold og den volden som har endt med sår eller skade.

Det er tydelige sammenhenger mellom mobbing og det å være utsatt for vold. Ungdom som blir mobbet flere ganger i uka rapporterer langt oftere enn andre at de er utsatt. Men også blant de som selv utøver mobbing, er det langt vanligere å bli skadet på grunn av vold sammenliknet med de som ikke er involvert i mobbing.

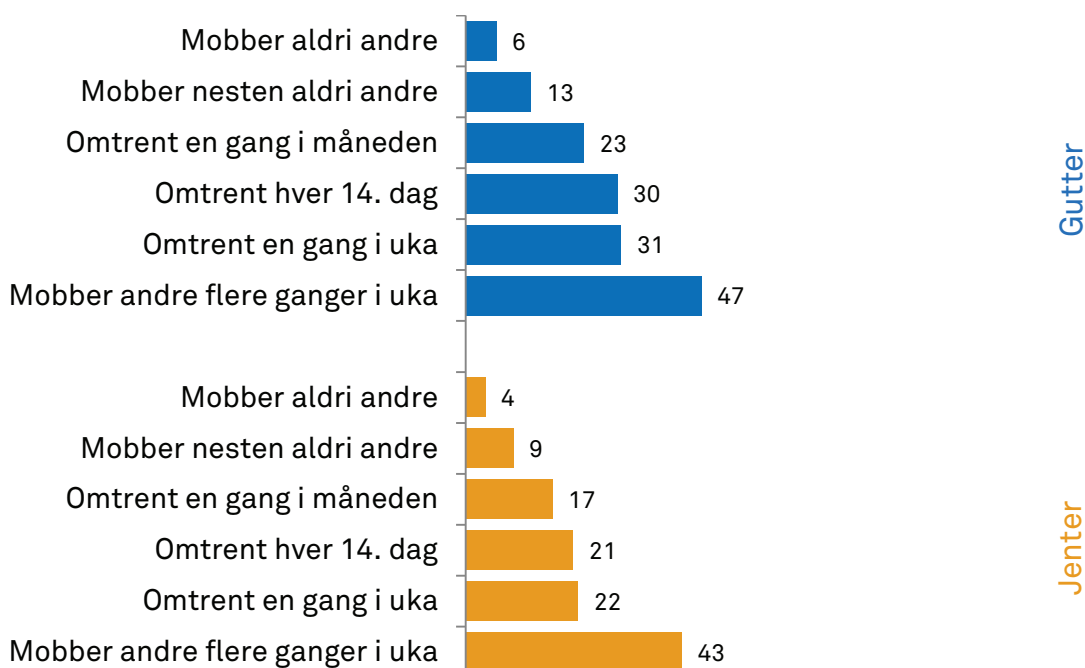
Hvor mange på ungdomstrinnet som har fått sår eller skade på grunn av vold – etter kjønn og tidspunkt

Hvor mange på ungdomstrinnet som har fått sår eller skade på grunn av vold – etter hvor ofte de opplever å bli mobbet av andre

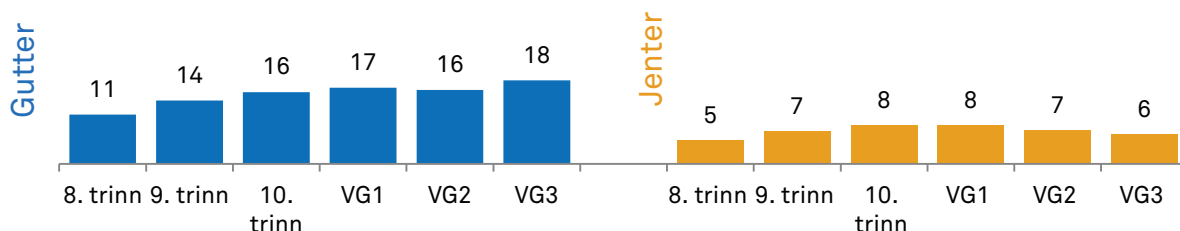

Hvor mange på ungdomstrinnet som har fått sår eller skade på grunn av vold – etter hvor ofte de mobber andre ungdommer

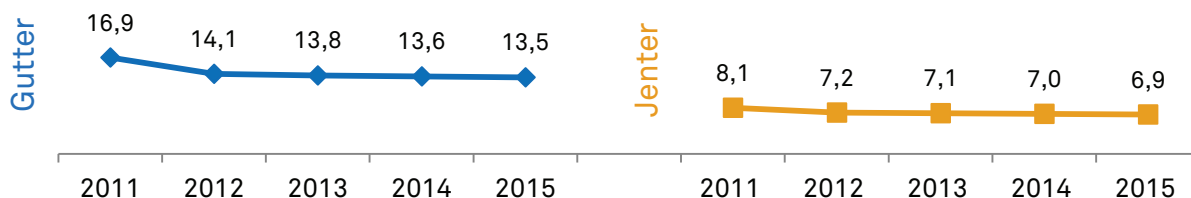

Hvor mange som har blitt utsatt for trusler om vold – etter kjønn og klassetrinn

Hvor mange som har blitt utsatt for trusler om vold – etter kjønn og tidspunkt

Hvordan utsatthet for vold blir målt i Ungdata

For å fange opp hvor mange unge som utsettes for ulike former for vold, fikk ungdommene følgende spørsmål: «Har du i løpet av det siste året blitt utsatt for noe av dette?» Deretter ble følgende voldsformer listet opp:

- Jeg har blitt utsatt for trusler om vold
- Jeg har blitt slått uten synlige merker
- Jeg har fått sår eller skade på grunn av vold uten at jeg trengte legebehandling
- Jeg har blitt skadet så sterkt på grunn av vold at det krevde legebehandling

Svaralternativene var «Ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger» og «6 ganger eller mer».

I gruppen som defineres som å ha blitt skadet av vold inngår både de som har blitt skadet uten å trenge legebehandling og de som har måttet ha legebehandling for skadene.

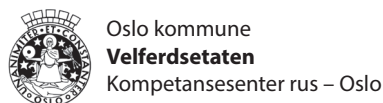
Rapporten er en oppdatering av de nasjonale ungdomsrapportene som er utgitt årlig siden 2013. I all hovedsak bekrefter analysene det bildet som Ungdata allerede har gitt av norsk ungdom. Dagens tenåringer framstår som en veltilpasset, aktiv og hjemmekjær ungdomsgenerasjon, men der mange også opplever en del bekymringer og stress i hverdagen.

Rapporten dokumenterer også noen viktige utviklingstrekk. Båndene mellom ungdom og foreldre er blitt ytterligere forsterket de senere årene, og den skikkeligheten vi har sett prege ungdomsgenerasjonene siden årtusenskiftet fortsetter bare å øke. Samtidig er det noen negative utviklingstrekk blant jenter knyttet til mindre trivsel, vennskap og ensomhet.

Tallene i årets rapport baserer seg på svar fra nærmere 190.000 ungdommer i alderen 13 til 19 år, fordelt på de 311 kommunene og fire fylkeskommunene som tok i bruk Ungdata i perioden 2014–2016. Datamaterialet omfatter ungdom over hele Norge, og dekker både små, mellomstore og store kommuner.

Ungdata er et samarbeid mellom de syv regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus) og Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Helsedirektoratet finansierer en stor del av kostnadene ved Ungdata.

Se www.ungdata.no for mer informasjon.

NOVA Rapport 8/16

© Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) 2016
NOVA – Norwegian Social Research

www.hioa.no/nova